

Mesto Šahy

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja mesta Šahy na roky 2014-2020 s výhľadom do roku 2025

Obsah

ÚVODNÁ ČASŤ	4
VYHODNOTENIE PLNENIA PHSR ZA OBDOBIE 2007–2013	9
1 ANALYTICKÁ ČASŤ	10
1.2 Základné vymedzenie a poloha mesta Šahy	10
1.2 Prírodné podmienky a životné prostredie	14
Prírodné podmienky	14
Životné prostredie	15
Potenciál prírodného bohatstva pre cestovný ruch	17
1.3. História a kultúrny potenciál územia	18
História	18
Kultúrne pamiatky a pamätihodnosti	19
1.4 Demografický vývoj	20
Vývoj počtu obyvateľov	20
Porovnanie situácie v meste Šahy, v okrese, kraji s celoslovenským trendom:	21
Prirodzený prírastok obyvateľstva a migračné saldo	22
Vývoj počtu obyvateľov podľa pohlavia	25
Veková štruktúra obyvateľov mesta Šahy	26
Štruktúra obyvateľstva podľa vzdelania	26
Národnostná štruktúra obyvateľov mesta Šahy	28
Štruktúra obyvateľov podľa náboženského vierovyznania	29
1.5 Hospodárstvo a trh práce	29
Hospodárska štruktúra	29
Trh práce	32
Nezamestnanosť podľa vekovej štruktúry	34
Nezamestnanosť podľa vzdelania	35
1.6. Školská infraštruktúra	36
Materské školy	36
Základné školy	37
Základná umelecká škola	39
Stredné školy	40
1.7. Zdravotnícka infraštruktúra	41
1.8. Infraštruktúra sociálnych služieb	43
1.9. Kultúrny potenciál a infraštruktúra	45
Spoločenské organizácie a kluby	45
Významné osobnosti, rodáci a úspešné súbory	47
1.10. Podmienky pre rozvoj športu	47
Infraštruktúra pre rozvoj športu	47
Letné športy	48
Zimné športy	48
Športové kluby	49
Významné osobnosti z oblasti športu	49
1.11. Zariadenia pre rekreáciu a oddych	50
1.12. Administratíva a verejná správa	51
1.13. Technická infraštruktúra	51
Mestský vodovod	51

Kanalizácia	51
Elektrina.....	52
Plyn	52
Zásobovanie teplom	52
Telekomunikačná sieť.....	52
Odpadové hospodárstvo	53
1.14 . Dopravná infraštruktúra	53
Cestná doprava.....	53
Riešenie parkovania v meste	53
Železničná doprava.....	53
Letecká doprava	54
Lodná doprava	54
Pešia a cyklistická doprava	54
1.15. Charakteristika bytového fondu	55
Byty v správe Okresného stavebného bytového družstva Levice (OSBD Levice):.....	56
Byty v správe akciovej spoločnosti Energo-Bytos, s.r.o., Šahy:	57
Nájomné byty vo vlastníctve mesta Šahy.....	58
1.16. Regionálna politika a rozvoj cezhraničnej spolupráce	58
Mesto Šahy – líder regiónu.....	58
Mesto Šahy – cezhraničná spolupráca	59
1.17 SWOT analýza	60
2. STRATEGICKÁ ČASŤ	64
2.1 Strategické koncepcné dokumenty na európskej, národnej a regionálnej úrovni	64
2.2 Strategický rámec rozvoja mesta Šahy.....	66
3. PROGRAMOVÁ ČASŤ.....	71
3.1 Projektové zámery v hospodárskej oblasti	74
3.2 Projektové zámery v sociálnej oblasti	79
3.3 Projektové zámery v environmentálnej oblasti	83
4. REALIZAČNÁ ČASŤ	85
4.1 Akčný plán na rok 2016 s výhľadom do roku 2018.....	85
4.2 Východiská a popis úloh jednotlivých partnerov pri realizácii PHSR.....	88
4.2.1 Popis postupov organizačného a inštitucionálneho zabezpečenia realizácie	88
4.3 Systém monitorovania a hodnotenia PHSR	90
4.4 Stručný popis komunikačnej stratégie.....	91
5. FINANČNÁ ČASŤ	92
5.1 Financovanie kapitálových investícií za pomoci EŠIF	93
5.2 Alternatívne financovanie kapitálových investícií	93
5.2.1. Zhodnotenie súčasnej situácie mesta Šahy.....	94
5.2.2. Typy dlhodobého financovania.....	97
ZÁVER	101

ÚVODNÁ ČASŤ

Formulár Ú7- Titulná strana dokumentu PHSR mesta Šahy

Názov:	Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja mesta Šahy na roky 2014 – 2020 s výhľadom do roku 2025
Územné vymedzenie :	Mesto Šahy
Územný plán obce/VÚC schválený:	Áno
Dátum schválenia PHSR:	
Dátum platnosti:	do 31.12.2025
Verzia	1.0 ¹
Publikovaný verejne:	

¹ Prvé prijaté znenie sa označuje číslom 1.0. V prípade zásadnej zmeny sa ďalšie aktualizované verzie označujú 2.0, 3.0 atď.

V prípade malých zmien sa označuje 1.1. atď

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja (ďalej PHSR) je jedným zo základných a kľúčových dokumentov pre riadenie samosprávy a vychádza zo Zákona č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja. PHSR je strednodobým rozvojovým dokumentom spracovaným na obdobie 7 rokov s výhľadom do roku 2025, pričom reflektuje programové obdobie 2014 – 2020 pre čerpanie európskych štrukturálnych a investičných fondov. Dokument PHSR predstavuje naplnenie princípu programovania definovaného pre regionálnu politiku Európskej únie, ktorého zmyslom je podpora integrovaného, viacročného plánovania rozvoja regiónov, miest a obcí formou koncepčných strategických dokumentov.

PHSR poskytuje komplexnú analýzu aktuálneho stavu územia v hospodárskej, sociálnej a environmentálnej oblasti a definuje strategické ciele a opatrenia v súlade s cieľmi Národnej stratégie regionálneho rozvoja a cieľmi definovanými v PHSR Nitrianskeho samosprávneho kraja, pričom zohľadňuje špecifické vlastnosti mesta Šahy a potreby identifikované občanmi mesta.

V čase prípravy a tvorby PHSR mesta Šahy prebiehal zároveň proces tvorby dokumentu PHSR Nitrianskeho samosprávneho kraja na roky 2016-2022. Verzia 1.0 PHSR mesta Šahy na roky 2016–2023 zohľadňuje strategický rámec Nitrianskeho samosprávneho kraja

definovaného pre obdobie rokov 2007–2013. V rámci procesu strategického hodnotenia dokumentu, definovaného v realizačnej časti PHSR, bude vhodné stratégiu mesta zhodnotiť a popri prípade aktualizovať podľa budúceho strategického rámca Nitrianskeho samosprávneho kraja.

Účelom PHSR mesta Šahy je zabezpečenie kontinuálneho rozvoja, ktorého napĺňanie bude monitorované, hodnotené a v prípade potreby aktualizované na každoročnej báze. Zapojenie verejnosti do procesu prípravy a následne aj hodnotenia a aktualizácie zabezpečí, že PHSR bude živým dokumentom, s predpokladom širokej miestnej podpory pri napĺňaní spoločne definovaných cieľov na zabezpečenie vyváženého trvalo udržateľného rozvoja mesta.

Formulár Ú1 predstavuje „Zámer spracovania PHSR“, ktorý bol schválený mestským zastupiteľstvom pred samotnou realizáciou tvorby dokumentu PHSR. Počas obdobia spracovania PHSR, konkrétne dňa 15. novembra 2014, boli na území Slovenskej republiky uskutočnené voľby do orgánov samosprávy, pričom sa následne uskutočnili aj zmeny v personálnom obsadení riadiaceho tímu na strane mesta. Z tohto dôvodu sú vo formulári Ú1 uvedené iba mená tých členov riadiaceho tímu, ktorí sa podieľali na jeho tvorbe až po dobu finalizácie dokumentu.

Formulár č. Ú 2 - Zámer spracovania PHSR

Zámer spracovania PHSR	
Názov dokumentu	Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja mesta Šahy na roky 2014-2020
Forma spracovania	Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja mesta Šahy na roky 2014-2020 (ďalej len „PHSR 2015-2020“) bude spracovaný v súlade s verziou 2.0 Metodiky na vypracovanie programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce/obcí/VÚC, ktorá bola vydaná Ministerstvom dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja SR vo februári 2015 a to v nadväznosti na novelu Zákona o podpore regionálneho rozvoja s účinnosťou od 1.1. 2015. PHSR na roky 2014-2020 bude rešpektovať povinné prílohy, plánovacie a podporné dokumenty k Metodike a postup tvorby navrhovaný Metodikou. Spracovanie dokumentu bude rešpektovať princíp partnerstva a bude vykonané participatívnym spôsobom so zapojením zamestnancov mestského úradu, externých odborníkov a širokej verejnosti. Dodávateľ sa na procese tvorby PHSR bude podieľať formou metodického vedenia, konzultácií a facilitácií stretnutí riadiaceho tímu s pracovnými skupinami socio-ekonomických partnerov mesta. Predpokladaný rozsah prác zabezpečovaný externým subjektom je nasledujúci: - Úvodné metodické školenie riadiaceho tímu - Konzultácia tvorby a pripomienkovanie analytickej časti - Facilitácia strategického workshopu a metodické pokyny k tvorbe programovej a realizačnej časti - Facilitácia programového workshopu - Facilitácia realizačného workshopu - Metodické pokyny k tvorbe finančnej časti PHSR
Riadenie procesu spracovania	Za riadenie procesu spracovania bude zodpovedať riadiaci tím zložený zo zástupcov mestského úradu. Členmi riadiaceho tímu budú: Za mesto: Koordinátor riadiaceho tímu: - Ing. Iveta Majerčíková Členovia riadiaceho tímu za mesto Šahy: - Ing. Róbert Rigó - PaedDr. Angelika Révész - Iveta Tonheiserová - Mgr. Erika Majtánová - Ing. Imrich Márton - Róbert Rakyta Riadiaci tím zodpovedá za: - Celkovú koordináciu spracovania PHSR 2014-2020; - Zostavenie Zámeru spracovania PHSR; - Určenie tém na spracovanie charakteristiky územia; - Spracovanie analýzy vnútorného a vonkajšieho prostredia s metodickým usmernením dodávateľa; - Spracovanie východísk pre strategickú časť (vyhodnotenie

- predchádzajúceho PHSR, vyhodnotenie väzieb na ďalšie koncepčné dokumenty, súhrnné zhodnotenie situácie cieľového územia, pomenovanie problémov a hľadanie príčin zistených problémov);
- Vypracovanie strategickej vízie na základe podkladov zo strategického workshopu s pracovnými skupinami facilitovaným dodávateľom;
 - Vypracovanie sumárneho návrhu aktivít a projektov ako východisko pre Akčný plán;
 - Stanovenie termínov realizácie aktivít, projektov (roky) a odhad ich financovania (výška a zdroje financovania) v spolupráci s pracovnými skupinami za facilitácie dodávateľom;
 - Vypracovanie formulárov pre prípravu navrhnutých projektov v spolupráci s pracovnými skupinami a metodickým usmernením dodávateľom;
 - Spracovanie akčného plánu na daný rozpočtový rok s výhľadom na 2 roky v spolupráci s pracovnými skupinami a metodickým usmernením dodávateľom;
 - Vytvorenie systému monitorovania, hodnotenia a aktualizácie PHSR;
 - Fungovanie partnerstva, informovanie verejnosti o realizácii PHSR a v prípade potreby verejné prerokovanie aktualizácie PHSR;
 - Spracovanie finančnej časti vo forme Finančného rámca pre realizáciu PHSR s metodickým usmernením dodávateľom;
 - Rozpracovanie Indikatívneho finančného plánu do akčných plánov s metodickým usmernením dodávateľom;
 - Finalizáciu dokumentu a jeho predloženie zastupiteľstvu na schválenie;

Za tvorbu obsahu budú zodpovedať pracovné skupiny zriadené zo zástupcov mesta a partnerských organizácií. Pre účely spracovania dokumentu budú zriadené 3 pracovné skupiny pre oblasť hospodárstva, sociálnych vecí a životného prostredia. Členovia pracovných skupín za mesto budú nominovaní štatutárnym zástupcom mesta. Členstvo v pracovných skupinách pre partnerské organizácie bude ponúknuté na báze dobrovoľnosti a so subjektmi, ktoré prejavia záujem o spoluprácu bude uzatvorená partnerská dohoda, ktorej vzor je daný Metodikou. Indikatívny zoznam partnerov je uvedený v prílohe č.1 tohto zámeru.

Pracovné skupiny budú zodpovedať za:

- Prerokovanie východísk pre strategickú časť;
- Prípravu podkladov pre formuláciu strategickej vízie mesta;
- Návrh strategických cieľov a opatrení v súlade s vybraným typom stratégie;
- Špecifikáciu opatrení, návrh aktivít a stanovenie poradia dôležitosti opatrení a aktivít, projektov vrátane merateľných ukazovateľov výsledku a dopadu;
- Prerokovanie návrhu finančnej časti;

Proces spracovania PHSR 2014-2020 bude prebiehať v úzkej komunikácii s verejnosťou. Verejnosť bude pravidelne oboznamovaná s priebežnými výstupmi prostredníctvom webovej stránky mesta a ich názory budú zozbierané formou elektronického a analógového dotazníkového prieskumu.

Obdobie spracovania	Obdobie spracovania: Od 1.6.2015 do 31.1.2016 Harmonogram spracovania - Viď časť Formulár č. Ú 3 - Harmonogram spracovania PHSR
Financovanie spracovania	Spracovanie bude financované z rozpočtu mesta vo výške: - 2500,- EUR bez DPH - 500,- EUR DPH - 3000,- EUR spolu

Formulár č. Ú 3 - Harmonogram spracovania PHSR

Termín	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I
Úvod*								
Analytická časť								
Strategická časť								
Programová časť								
Realizačná časť								
Finančná časť								
Záver								

Formulár Ú3 predstavuje grafické znázornenie časového rámca, v ktorom boli jednotlivé kroky tvorby dokumentu PHSR spracované. Dĺžka tvorby dokumentu PHSR bola nadštandardná, avšak vplyv na jej trvanie mal termín publikácie Metodiky na

vypracovanie PHSR, ako aj skutočnosť organizovania volieb do orgánov samosprávy Slovenskej republiky dňa 15. novembra 2014. Formulár Ú5 poskytuje stručný obsah jednotlivých kapitol dokumentu PHSR a popis kontextu a chronológie ich prípravy.

Formulár č. Ú 5 - Osnova PHSR

Úvod	- obsah dokumentu (podľa jednotlivých kapitol), - stručný popis kontextu vzniku a chronológie prípravy PHSR, - stručné zhrnutie východiskových koncepčných dokumentov týkajúcich sa vymedzeného územia. - ex-post hodnotenie (realizácia existujúceho PHSR vrátane vyhodnotenia rozpracovaných investičných a neinvestičných projektov k 31. 12. príslušného roku),
Časť 1: Analytická časť	- kompletná analýza vnútorného prostredia na základe overeného súboru kvantitatívnych a kvalitatívnych dát (ďalej len „dátová základňa“) podľa jednotlivých oblastí vrátane finančnej a hospodárskej situácie, - analýza silných a slabých stránok územia, - identifikácia hlavných vonkajších faktorov rozvoja územia (výber hlavných faktorov), - analýza vplyvu vonkajšieho prostredia na vývoj situácie v území (zoznam), - analýza príležitostí a ohrození pre rast a rozvoj územia (posúdenie hlavných faktorov z hľadiska príležitostí a ohrození),

	- analýza väzieb územia, - SWOT analýza (súhrnná tabuľka, syntéza výsledkov), - analýza možných rizík a hrozieb, identifikáciu kritických oblastí rozvoja, - identifikáciu východísk a možných riešení, - odhad budúceho možného vývoja
Časť 2: Strategická časť	- vízia územia, - formulácia a návrh stratégie, - výber a popis strategických cieľov v jednotlivých politikách - oblastiach rozvoja (hospodárska, sociálna, environmentálna)
Časť 3: Programová časť	- konkrétne opatrenia a projekty vrátane ich priradenia k jednotlivým cieľom a prioritám, - súbor ukazovateľov výsledkov a dosahov vrátane východiskových a cieľových hodnôt
Časť 4: Realizačná časť	- popis úloh jednotlivých partnerov pri realizácii PHSR, - popis postupov inštitucionálneho a organizačného zabezpečenia realizácie PHSR, spôsob komunikácie, kooperácie a koordinácie, - stručný popis komunikačnej stratégie PHSR k jednotlivým cieľovým skupinám, - system monitorovania a hodnotenia, - akčný plán na daný rozpočtový rok s výhľadom na 2 roky (x+2) - vecný a časový harmonogram realizácie jednotlivých opatrení a projektov
Časť 5: Finančná časť	- indikatívny finančný plán na celú realizáciu PHSR, - model viaczdrojového financovania jednotlivých opatrení, aktivít (projektov) za účasti sociálno-ekonomických partnerov v území v prepojení na programový rozpočet obce/VÚC, - hodnotiacu tabuľku pre výber projektov
Záver	informácia o schválení a zverejnení PHSR.
Prílohy	- Príloha č. 1 - Zoznam členov riadiaceho tímu, pracovných skupín a partnerov zapojených do spracovania PHSR - Príloha č. 2 - Zoznam informačných zdrojov použitých v PHSR (východiskové strategické a koncepcné dokumenty, súvisiaca legislatíva) - Príloha č. 3 - Zoznam skratiek použitých v PHSR - Príloha č. 4 - Akčný plán na daný rozpočtový rok s výhľadom na 2 roky (x+2) - Príloha č. 5 - Dohoda o partnerstve

Vyhodnotenie plnenia PHSR za obdobie 2007–2013

Cieľom vyhodnotenia predchádzajúceho PHSR je monitoring, koľko plánovaných aktivít bolo realizovaných, koľko financií bolo preinvestovaných a z akých zdrojov boli tieto aktivity financované. PHSR mesta Šahy na roky 2007-2013 bolo vypracované podľa metodiky, ktorá nevyžadovala špecifikáciu projektových zámerov na úroveň merateľných ukazovateľov. Z tohto dôvodu nie je možné hodnotiť realizáciu PHSR podľa napĺňania zadefinovaných špecifických cieľov.

Akčný plán v uplynulom období bol zameraný na 4 priority, v rámci ktorých bolo navrhnutých 14 opatrení a 70 aktivít (tab. 1). Z uvedených údajov vyplýva, že stanovený plán sa podarilo splniť na 25,71%, z toho najviac opatrení bolo realizovaných v oblasti rozvoja miestnej infraštruktúry. Napriek tomu

musíme skonštatovať, že obnova a dobudovanie infraštruktúry mesta bude dôležitou prioritou aj v nasledujúcom plánovacom období. Na 100% sa podarilo realizovať len tri aktivity, všetky patrili do priority 1, z toho dve realizoval iný subjekt (majiteľ) a jednu mesto. Išlo o rozšírenie a skvalitnenie separovaného zberu v meste. V rámci stanoveného akčného plánu na roky 2007 – 2013 bola značná časť aktivít realizovateľná výlučne tretím subjektom, čo dosiahnuté výsledky čiastočne skresľuje.

Úspešnosť mesta v realizovaní projektov na základe pomoci zo štrukturálnych fondov možno vzhľadom na počet podaných projektov považovať za úspešnú. V prípade dvoch nosných projektových zámerov mesto muselo nenávratný finančný príspevok z dôvodu komplikácií vo verejných obstarávaníach vrátiť donorovi.

Tabuľka 1 Zoznam plánovaných opatrení v PHSR mesta Šahy na roky 2007-2013

Stav k 31. októbru 2015:	Počet plánovaných aktivít	Počet realizovaných aktivít na:			
		100 %	50 - 99 %	1 - 49 %	0 %
Priorita 1: Rozvoj miestnej infraštruktúry	46	2	3	10	31
Opatrenie 1.1.: Rozvoj dopravnej infraštruktúry	6	1		1	4
Opatrenie 1.2.: Rozvoj územia	10	1		3	6
Opatrenie 1.3.: Humánna, kultúrna a sociálna infraštruktúra	11		1	3	7
Opatrenie 1.4.: Zvyšovanie skvalitnenia vzdelávania	8		1	2	5
Opatrenie 1.5.: Informatizácia a inovácie	11		1	1	9
Priorita 2: Ekonomický rozvoj mesta	7	0	0	0	7
Opatrenie 2.1.: Podpora nových investícií	2				2
Opatrenie 2.2.: Podpora konkurencieschopnosti miestnych podnikov	1				1
Opatrenie 2.3.: Rozvoj pripravenosti ľudských zdrojov	4				4
Priorita 3: Využitie turistického potenciálu	8	0	0	0	8
Opatrenie 3.1.: Príprava komplexných turistických programov a marketingovej stratégie	2				2
Opatrenie 3.2.: Budovanie zariadení cestovného ruchu	4				4
Opatrenie 3.3.: Revitalizácia a využívanie historických objektov	2				2
Priorita 4: Skvalitňovanie životného prostredia	9	1	0	2	6
Opatrenie 4.1.: Ochrana ŽP a odpadové hospodárstvo	3	1			2
Opatrenie 4.2.: Využívanie altern. zdrojov, energetická účinnosť	4			1	3
Opatrenie 4.3.: Budovanie verejnej zelene, oddych. zón a prvkov	2			1	1
SPOLU:	70	3	3	12	52
	100,00%	4,29	4,29	17,14	74,29

Zdroj: Vlastná štatistika, MsÚ Šahy

1 Analytická časť

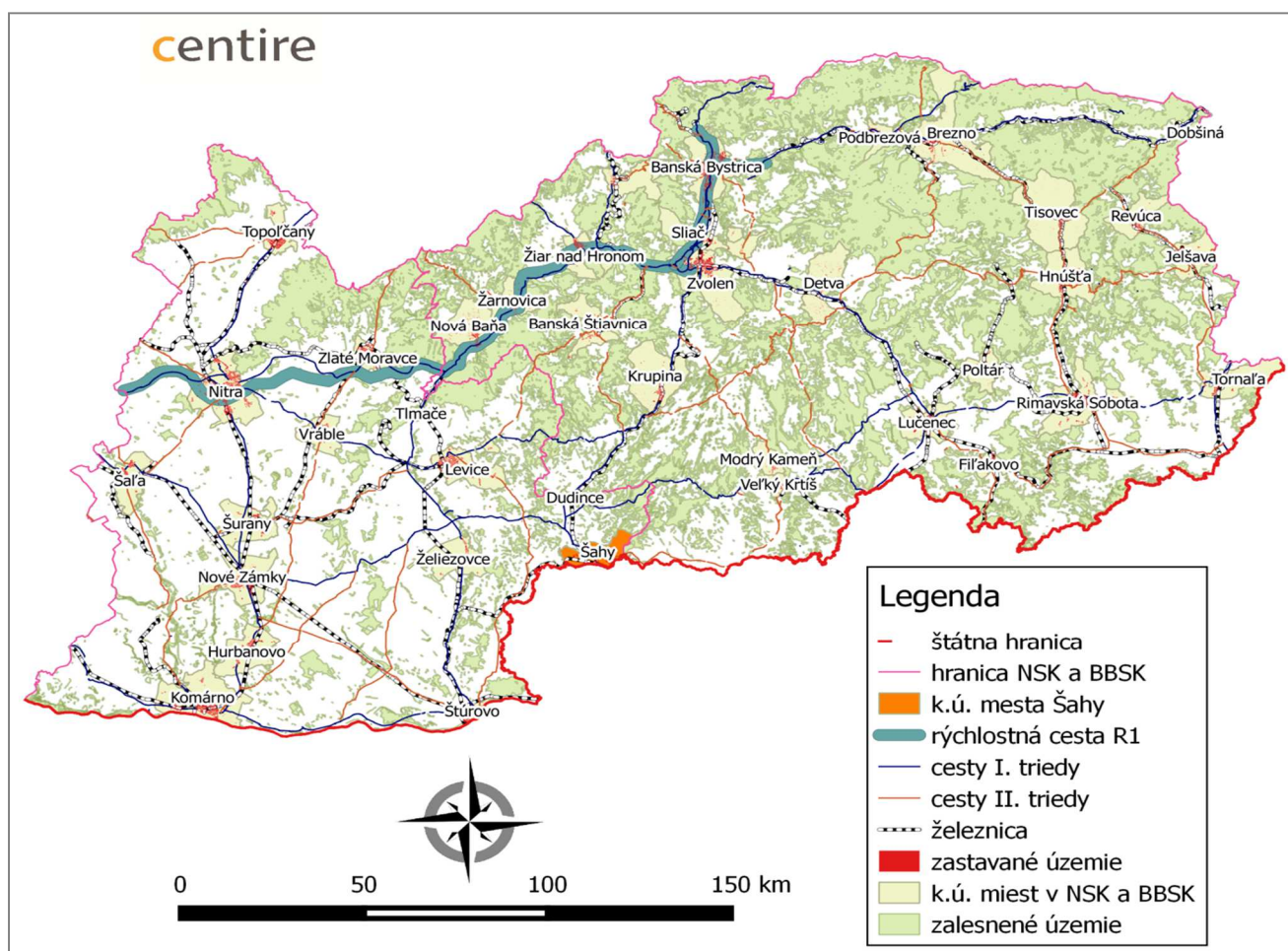
1.2 Základné vymedzenie a poloha mesta Šahy

Mesto Šahy je druhým najväčším sídlom v Levickom okrese, leží v juhovýchodnej časti Nitrianskeho samosprávneho kraja pri hranici s Maďarskom. Súradnice mesta sú 48°03'55'' severnej šírky a 18°57'05'' východnej dĺžky. Mesto leží v nadmorskej výške 130 m n. m., na Krupinskej planine, na okraji Ipeľskej kotliny. Orientačné vzdialenosti do najbližších väčších miest sú - Nitra 80 km, Dudince 15 km, Levice 35 km, Veľký Krtíš 48 km, Bratislava 170 km.

Dopravná dostupnosť do okresného mesta Levice, ako aj krajského mesta Nitra, je dobrá, mesto spájajú s uvedenými sídlami cesty 2. triedy. Veľký význam má aj štátna cesta I/75,

ktorá spája Šahy s Novými Zámkami a cesta 527, ktorá prechádza mestskou časťou Tešmák na smer Veľký Krtíš. Železničná osobná doprava z mesta je obmedzená na smer Čata – Štúrovo, na smer Krupina - Zvolen bola zrušená. Nákladná železničná doprava je prevádzkovaná naďalej v pôvodnom rozsahu. Mesto bolo kedysi významným dopravným uzlom, do 50. rokov bolo funkčné aj vlakové spojenie do Maďarska, ktoré v súčasnosti nie je v prevádzke a výrazne limituje ďalší rozvoj mesta.

Šahy sú hraničným mestom, naprieč centrom mesta prechádza medzinárodná cesta E 77 v smere Zvolen – Šahy – Budapešť, ktorá je z hľadiska medzinárodnej nákladnej aj osobnej dopravy značne frekventovaná.

Mapa 1 Poloha mesta Šahy v Nitrianskom samosprávnom kraji

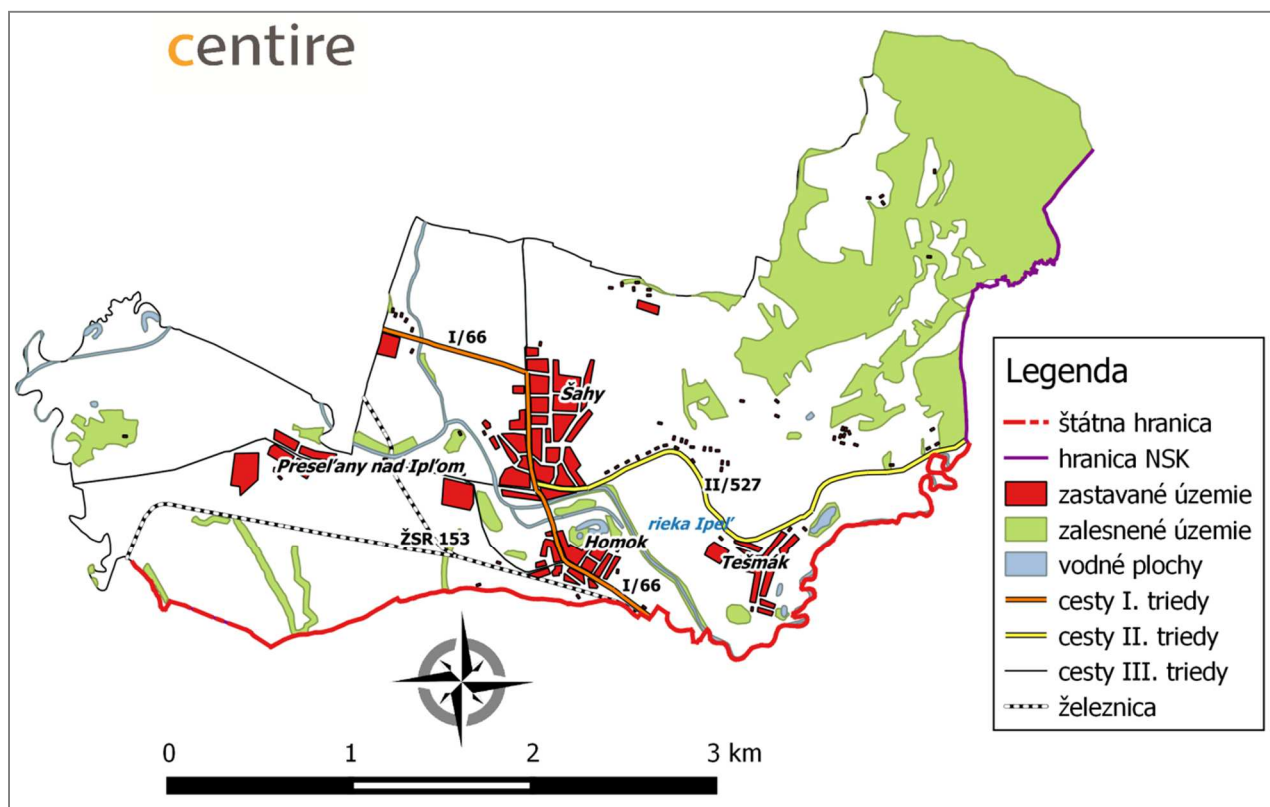
Tabuľka 2 Dopravné vzdialenosti do hierarchicky nadradených sídiel

Názov mesta	Hierarchická úroveň	Vzdialenosť (km)	Časová dostupnosť (min.)
Bratislava	hlavné mesto SR	172	150
Nitra	centrum VÚC	79	80
Levice	okresné mesto	37	40

Zdroj: <http://mapa.zoznam.sk/>

Mesto Šahy sa skladá z troch katastrov - Preseľany nad Ipľom, Šahy a Tešmák. Celková rozloha katastra obce je 4 272 ha (Šahy 1 396 ha, Preseľany nad Ipľom 1 036 ha, Tešmák 1 840 ha), z toho 7,13% tvorí zastavané územie a 92,87% je plocha mimo zastavaného územia. Kataster mestskej časti Tešmák má vďaka rozľahlým lesným pozemkom najväčšiu rozlohu.

Najväčšiu časť katastra obce tvorí orná pôda, ktorá predstavuje 50,29 % rozlohy; 19,97 % zaberajú lesné pozemky a 12,04 % trvalé trávnaté porasty (tab. 3, graf 4). Z uvedeného je zrejmé, že ide o územie, ktoré má potenciál pre rozvoj poľnohospodárstva a poľovníctva.

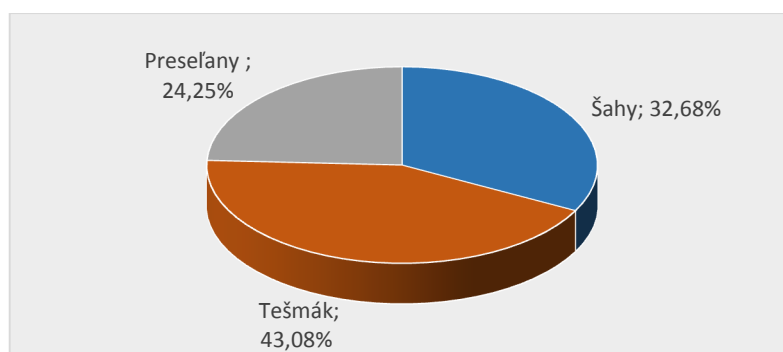
Mapa 2 Katastrálne územie mesta Šahy

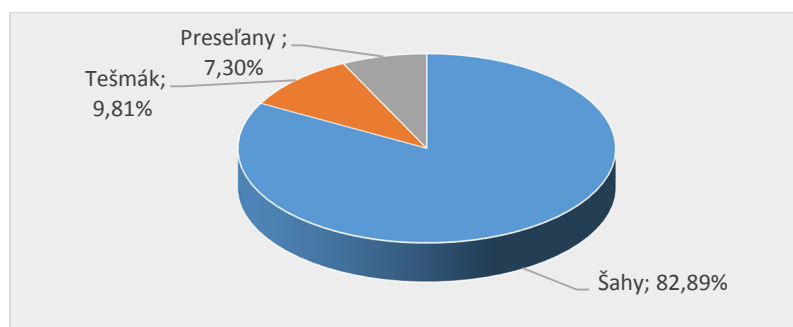
Tabuľka 3 Podiel zastavaného a nezastavaného územia obce

Plocha mesta (v ha)	%	SPOLU	Šahy	Tešmák	Preseľany n. Ipľom
zastavané územie obce	7,13%	304,84	252,69	29,9	22,24
mimo zastavaného územia obce	92,87%	3 967,81	1 143,52	1 810,58	1 013,69
spolu	100,00%	4 272,65	1 396,21	1 840,48	1 035,93

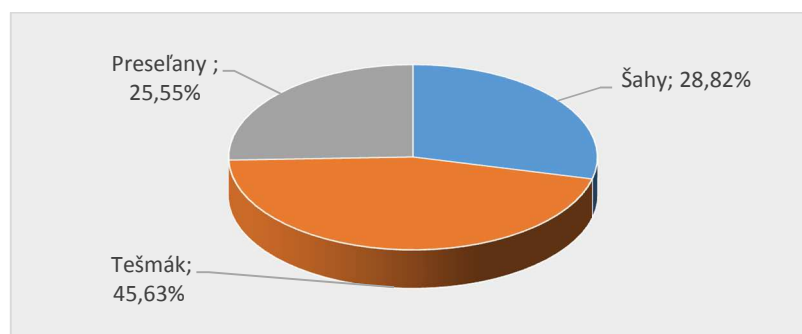
Zdroj: Územný plán mesta Šahy

Graf 1 Podiel častí mesta na celkovej rozlohe mesta Šahy

Graf 2 Plocha zastavaného územia mesta Šahy

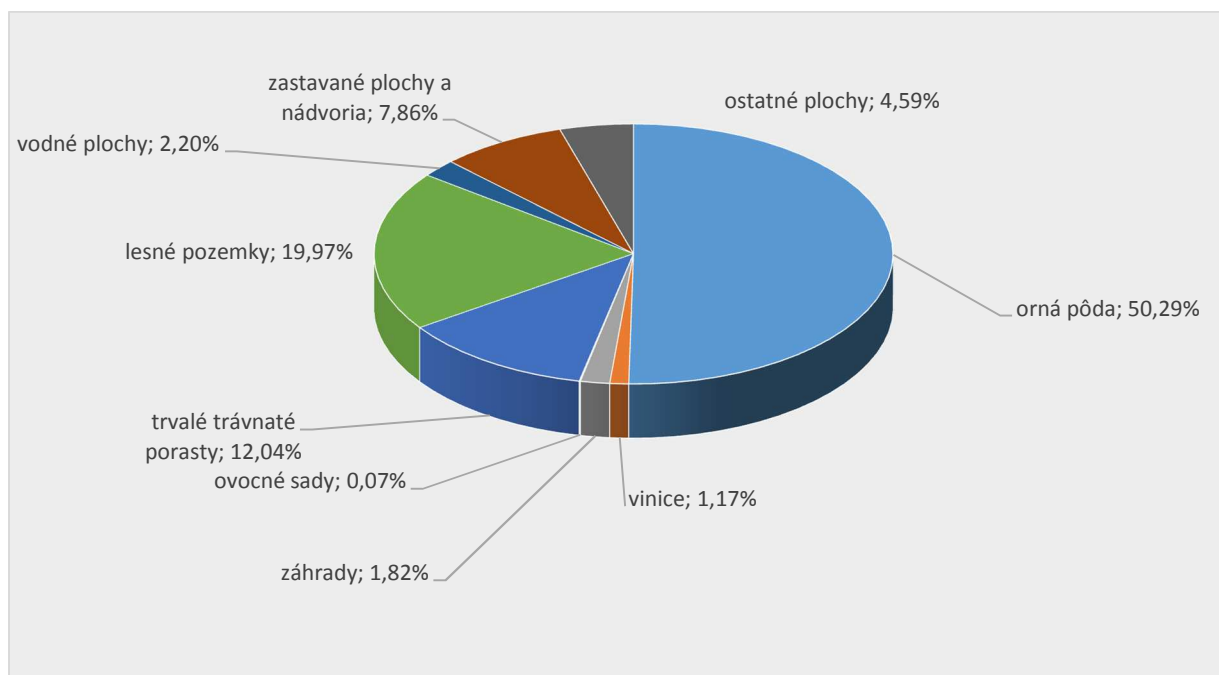
Graf 3 Plocha mimo zastavaného územia mesta Šahy

Tabuľka 4 Rozloženie plochy katastra obce

Plochy	%	SPOLU	Šahy	Tešmák	Preseľany n. Ipľom
orná pôda	50,29%	2 148,76	761,59	645,36	741,81
vinice	1,17%	49,95	10,72	37,2	2,03
záhrady	1,82%	77,61	48,31	19,35	9,95
ovocné sady	0,07%	2,93	1,23	1,7	0
trvalé trávnaté porasty	12,04%	514,21	177,55	220,19	116,47
lesné pozemky	19,97%	853,04	19,5	791,86	41,68
vodné plochy	2,20%	93,89	37,29	27,53	29,07
zastavané plochy a nádvoria	7,86%	336,03	218,59	64,88	52,56
ostatné plochy	4,59%	196,2	121,43	32,41	42,36
SPOLU - celková plocha:	100,00%	4 272,62	1 396,21	1 840,48	1 035,93

Zdroj: Územný plán mesta Šahy

Graf 4 Rozloženie plochy katastra obce

1.2 Prírodné podmienky a životné prostredie

Prírodné podmienky

Prevažná časť územia mesta Šahy je situovaná v údolí rieky Ipeľ, menšie časti sa nachádzajú na južných výbežkoch Krupinskej planiny. Kataster mesta je ohraničený od severu Krupinskou planinou a Štiavnickými vrchmi, od západu Ipeľskou pahorkatinou, od juhu pohorím Börzsöny.

Povrch katastra tvoria mladšie treťohorné morské uloženiny a andezitické tufity s mocnými vrstvami aluviálnych hĺn na kryštallickom, príp. druhohornom podloží, ktoré vychádzajú na povrch v doline Olváru a v údolí Krupinice pri Horných Turovciach. Južná a juhozápadná časť katastra Tešmáku leží na zaplavovanej nive Ipľa s pieskovými priesypmi, podobne i severná časť katastra Preselian nad Ipľom. Južné časti Preselianskeho a čiastočne i Šahanského katastra (časť Homok) sú na vyšších riečnych, sprašou pokrytých terasách. Základové podložie stavieb je zväčša sprašové, z časti ho tvoria terasové piesky, prípadne priepustné štrky a piesčité hliny, ležiace na zlepcovom podklade. Zvýšený vplyv spodných vôd je v oblasti údolných nív Ipľa, Olváru a Krupinice, resp. i potoka Kamenec.

Mesto Šahy sa rozprestiera na hranici dvoch geomorfologických celkoch: Juhoslovenskej kotliny, konkrétne podcelku Ipeľskej kotliny a na Krupinskej planine, podcelku Bzovíckej pahorkatiny, ktoré sa nachádzajú v mierne suchej a teplej klimateknej oblasti. Priemerná letná teplota v meste je 15,2°C. Zima je zväčša mierna, pôda zamrzá len zriedka, za veľmi silnej zimy. Vďaka Ipeľskej kotliny, ktorá je dobre chránená, vládne na území sídla často bezvetrie. Najčastejší výskyt majú severné a severozápadné vetry, najsilnejšie prúdenie vzduchu je sledované v zimných mesiacoch. Nakoľko územie mesta Šahy sa nachádza v mierne suchej oblasti ročný úhrn zrážok

predstavuje 584 mm, ktoré nie sú rozložené v roku rovnomerne, ale pre danú oblasť sú postačujúce.¹ Poveternostné podmienky determinuje aj skutočnosť, že centrum katastra sa nachádza v kotline, tvorenej ipeľskou nivou, obklopenej pahorkatinami a pohorím. Výrazné vyvýšeniny okolo Šahanskej kotliny spôsobujú zmeny v prúde vzduchu. Dôsledkom tejto skutočnosti kataster mesta často obídu živelné pohromy (napr. víchrice alebo krupobitia) sužujúce bezprostredné okolie.

Územím Šiah preteká 12 vodných tokov - rieka Ipeľ a potoky Berinček, Krupinica, Kamenec, Olvár, Selecký potok, Mlynský potok, Nemcov potok, Suchý potok, Štiavnica a dva bezmenné menšie toky.²

Pre rieku Ipeľ je typické výrazné kolísanie hladiny vody počas roka. Pre letá (hlavne v mesiacoch jún a júl) je typický výrazný pokles hladiny, čo vytvára limity pre využívanie toku na plavbu. Pre jar a jeseň sú typické prívalové dažde a každoročne sa opakujúce povodne. Otvorené stojaté vodné plochy tvoria bývalé štrkovisko Šóderoš a mŕtve ramená rieky Ipeľ. V inundačnom území Ipľa sa nachádzajú aj menšie močiare (často pozdĺž starých, zanedbaných odvodňovacích kanálov). Tie počas väčšiny roka disponujú menšími otvorenými vodnými plochami. Pre okrajové oblasti Šahanskej kotliny a okolie je typický výskyt prameňov s vysokým obsahom minerálnych látok (najmä vysoký obsah železa). Vôňa vody z iných prameňov prezrádza pomerne vysoký obsah síry, ktorý vďaka dezinfekčným vlastnostiam môže byť dôvodom vzniku bájok a povier o „zázračnom“ liečivom účinku ich vody.³

Z hľadiska pôdných pomerov je dôležité poznamenať, že v katastri mesta sa nachádzajú hlavne stredne až extrémne ťažké pôdy. Prevládajú tu fluvizeme, a to glejové –

^{1,2,3} Atlas krajiny SR

ílovité a ílovito-hlinité. Pri rieke Ipľ na úseku medzi Šahami a Homokom sa nachádzajú veľmi ťažké pôdy. Od hraničného priechodu po ohyb Ipľa sa nachádzajú arenické regozeme na pieskoch, ktoré sú náchylné na vysychanie. Hnedozeme sa rozkladajú najmä na pahorkatine na sprašiach (ťažké hnedozeme a hnedozeme ilimerizované). Kambizeme sa nachádzajú hlavne pri ceste medzi Tešmákom a Šahami.. V intraviláne sú prítomné kultizeme a antrozeme, ktoré sú silne ovplyvnené pôsobením človeka za účelom poľnohospodárskej produkcie. Kvalitu pôd dokazuje aj index poľnohospodárskeho potenciálu, kde 72 % pôdy je III. triedy, čo znamená pôdy s najvyšším potenciálom. Zvyšných 28 % je kvôli rôznym antropogénnym vplyvom I. triedy, najnižšej kvality. Kontaminácia pôdy je nízka, až 97,13 % sú relatívne čisté pôdy.

Charakter prírody v katastri mesta Šahy je vďaka členitosti terénu pomerne rôznorodý. Pre najnižšie položené územia údolia Ipľa sú typické pasienky a lužné lesy. Na mierne zvlnených riečnych terasách a najjužnejších výbežkoch Krupinskej planiny sa nachádzajú orné plochy. Nedostupnejšie časti vyvýšenín nad údolím pokrývajú dubové a agátové lesné porasty. Na vyššie položených, južne exponovaných svahoch a terasách so slabou vrstvou pôdy často sa nachádzajú lúky s teplomilnou suchomilnou vegetáciou.

Živočíšstvo najviac ovplyvňuje prítomnosť rieky Ipľ, jeho lužné lesy a močiar, v ktorých sa vyskytujú živočíchy - rôzne druhy vážok, pavúky, mäkkýše, motýle, množstvo rýb (pleskáč tuponosý, ploska pásavá, plž severný a sumec západný), obojživelníky (rosnička zelená, skokan zelený), plazy (užovka fíkaná a obojková, mlok obyčajný), vtáci (bocian čierny, volavka sivá a purpurová, rybárik obyčajný). Na zvyšku územia Šiah prevládajú živočíchy lesov a lúk napríklad: škovránok poľný, strakoš kolesár, strnádka lúčna alebo kaňa popolavá a hlodavce spoločenstva lesov a lúk.

Životné prostredie

Mesto Šahy patrí pod Obvodný úrad životného prostredia Levice a Krajský úrad životného prostredia v Nitre. Na území mesta sa nenachádzajú chránené ložiská ani dobývacie priestory. Na území mesta sa nenachádza spaľovňa odpadov. **Skládka odpadu** je vybudovaná v mestskej časti Preseľany nad Ipľom, ale už niekoľko rokov nie je v prevádzke – v súčasnosti je plánovaná jej rekultivácia. Odvoz komunálneho odpadu zabezpečujú Technické služby mesta Šahy – odpad sa odváža na skládku v obci Sikenica. V meste je realizovaný separovaný zber odpadu, triedené sú položky - papier, plasty, sklo a kovy. Celkové množstvo separovaných odpadov je 117,09 t/rok. Skládka v obci Nový Tekov zabezpečuje likvidáciu nebezpečného odpadu. (ŠÚ,2008)

Tabuľka 5 Druh a množstvo produkovaných odpadov v meste

Komunálny odpad/ obyvateľ	469,07 kg/ rok
Druh odpadu:	Množstvo - t/rok
Komunálny odpad ostatný	3 708,52
Komunálny odpad nebezpečný	0
Priemyselný odpad ostatný	756,97
Priemyselný odpad nebezpečný	666,17
Celkom	5 131,66

Zdroj: SAŽP

Mestská zeleň sa nachádza v intraviláne mesta na pomerne malých plochách, väčšia plocha zelene sa nenachádza ani v meste, ani v jeho bezprostrednej blízkosti. Z celkovej plochy územia Šiah tvoria lesy skoro 20% a nachádzajú sa severovýchodne od mestskej časti Tešmák. Obyvateľstvo má možnosť využívať verejnú zeleň popri lpi, ktorá sa nachádza 50 m od Hlavného námestia a zastúpená je zväčša lúkami. Na námestí sa nachádza parková zeleň, ktorá má estetickú funkciu.

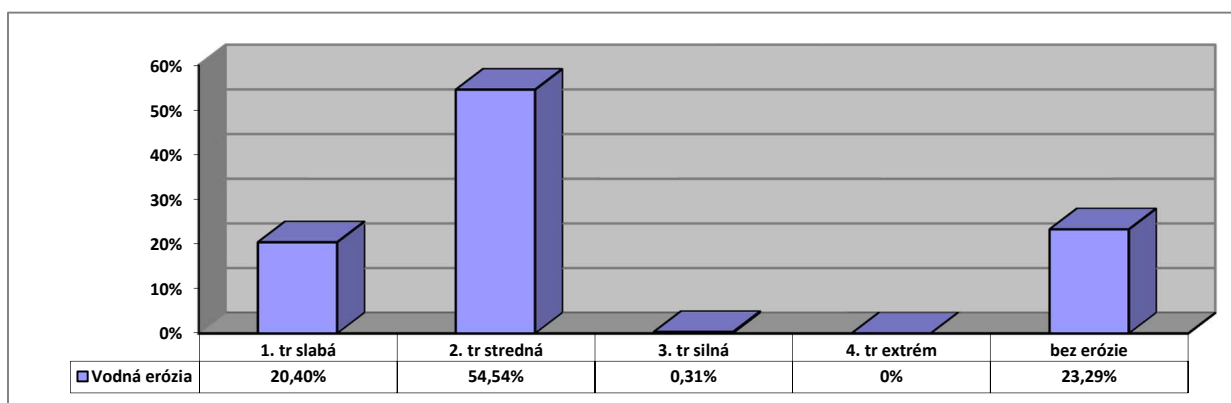
Na niektorých uliciach je vysadená sprievodná zeleň, ktorá však nie celkom plní svoju funkciu a negatívny dopad má na ňu intenzívna automobilová doprava. Cintorín, kalvária a nemocničná zeleň tvoria vyhradenú zeleň v meste. Súkromná zeleň sa nachádza pri rodinných domoch a slúži na rekreačné alebo úžitkové potreby súkromných osôb.

V meste Šahy je obyvateľmi negatívne vnímané zaťaženie životného prostredia hlukom. Hlavným faktorom, spôsobujúcim **hlučnosť** v Šahách, je doprava na ceste 1. triedy I/66, ktorá prechádza priamo cez centrum mesta. Nadmerný hluk je jedným z dôvodov, prečo centrum mesta nie je miestom pre oddych, ale len parkoviskom

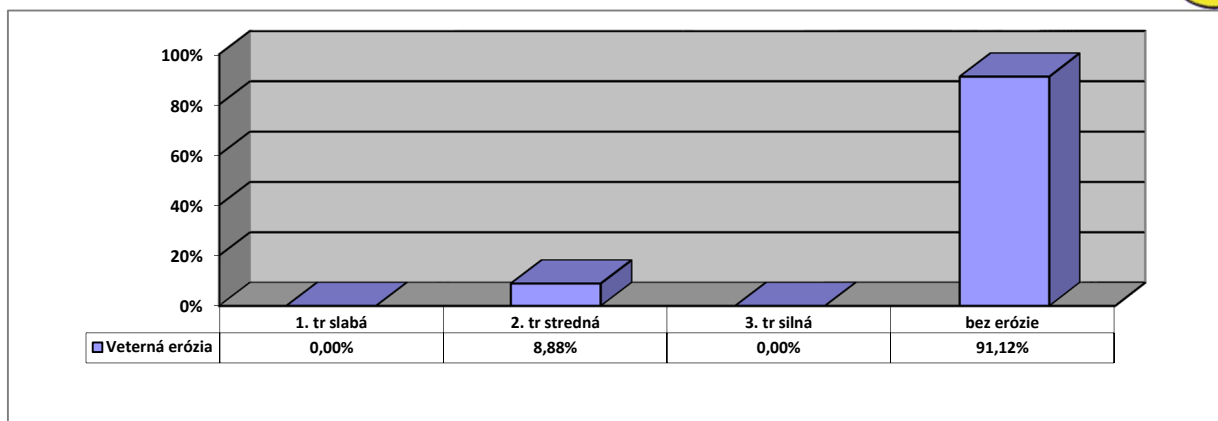
a tranzitným miestom. Budovanie a rozvoj cestnej siete je v kompetencii Slovenskej správy ciest v zastúpení štátu (cesty I. triedy) a Regionálnej správy a údržby ciest Nitra a.s. v zastúpení VÚC (cesty II. a III. triedy), preto je táto skutočnosť externým ohrozením budúceho rozvoja mesta Šahy a zvyšovania kvality života jeho obyvateľov.

Vodná erózia, na území mesta Šahy, je spôsobená najmä silnými privalovými dažďami a topením sa snehu. Erózia je najintenzívnejšia v lokalite Studený vrch. Vodnú eróziu delíme na štyri triedy od najslabšej, až po veľmi silnú (extrémnu), ale tá sa na území mesta nevyskytuje. Na území Šiah sa podľa stupňa kontaminácie dá kvalita podzemných vôd zaradiť do dvoch kategórií- 82,86 % podzemných vôd je 3. triedy kvality, zvyšných 17,14 % je 4. triedy. (graf 5)

Veterná erózia v katastri Šiah je nevýrazným geomorfologickým činiteľom, jej pôsobenie je lokálne, sledované najmä na Studenom vrchu a v jeho okolí. (graf 6) V meste Šahy, ani jeho katastrálnom území, sa nenachádza žiaden výraznejší znečisťovateľ ovzdušia, miera znečistenia je v norme. (tab 6)

Graf 5 Podiel územia ovplyvneného vodnou eróziou podľa stupňa intenzity

Graf 6 Podiel územia ovplyvneného veternou eróziou podľa stupňa intenzity

Tabuľka 6 Miera znečistenia ovzdušia podľa jednotlivých zložiek

Prvok	Miera znečistenia
CO	mierne
SO ₂	mierne
NO _x	mierne
PM ₁₀	stredné

Potenciál prírodného bohatstva pre cestovný ruch

Mesto Šahy leží v kotline, v ktorej pritekajú do rieky Ipeľ viaceré potoky. Ich údolia spolu s južnými výbežkami Krupinskej planiny, severnými stráňami pohoria Börzsöny, a východnými vyvýšeninami Ipeľskej pahorkatiny tvoria atraktívnu prírodnú scenériu. Toto prírodné dedičstvo môže byť zároveň vynikajúcim základom k budovaniu turistického ruchu.

V susedstve Šiah, v pohorí Börzsöny, pripadajúcom zväčša na územie Národného parku Dunaj- Ipeľ v Maďarskej republike, je turistická infraštruktúra pomerne dobre vybudovaná už takmer tri desaťročia. Nachádzajú sa tam obnovené trate lesných železníc (prispôsobené na dopravu turistov), potrebné ubytovacie kapacity (hotely, campingy, bungalovy, atď.), značené turistické chodníky, múzea, prístupné hradné zrúcaniny s viacjazyčnými informačnými

tabuľkami, vyasfaltovaná cyklistická trasa a ďalšie atrakcie.

Severná časť Ipeľskej kotliny a okolitá príroda je zatiaľ z turistického hľadiska vyhľadávaná a využívaná, aj keď budovanie turistickej infraštruktúry sa v poslednom desaťročí viditeľne zintenzívnilo. Vďaka aktivite neziskovej organizácie Ipeľská únia boli na území mesta vyznačené dva turistické chodníky. Prvý z nich vedie v dĺžke približne 12 km od Hlavného námestia Šiah po obec Ipeľské Predmostie. Trasa je umiestnená do inundačného územia nezregulovaného úseku rieky Ipeľ v chránenom, ramsarskom území Poiplie. Okrem množstva malebných zákutí a zaujímavých rastlín, typických pre lužné lesy, mokrade a tradične obhospodarované lúky tu čakajú na milovníkov prírody aj prístrešky na pozorovanie vtáctva a informačné tabule. Druhá značená trasa vedie od Návštevníckeho centra Rybárik riečny po vyhliadkovú vežu na Vrabčom vrchu v dĺžke približne dvoch kilometrov. Okrem prechádzky v typickom

lesnom poraste s dominanciou dubu, hrabu a agátu, sa môže návštevník oboznámiť aj s prvkami tradičného vinárstva na blízkych vinohradoch. Samotná vyhlídková veža ponúka krásny výhľad na približne 10 kilometrový úsek ipeľského údolia a na severné výbežky pohoria Börzsöny.

Údolie potoka Olvár disponuje množstvom prameňov, nachádzajúcich sa v príjemnom prírodnom prostredí. Jarné čistenie týchto prameňov, v rámci dobrovoľníckej ochrany činnosti v 80-tych rokoch 20. storočia, vykonávali žiaci a pedagógovia Stredného odborného učilišťa poľnohospodárskeho v Šahách. Na tieto tradície nadviazala Ipeľská Únia v minulom desaťročí, keď pramene Olvárskeho údolia prečistila, označila drevenými informačnými tabuľami z dielne šahanského drevorezbára a umiestnila pri nich drevené lavice a stoly. Ipeľská únia, v spolupráci s mestom Šahy, vydala v uplynulých dvoch desaťročiach turistické propagačné materiály a drobné informačné publikácie turistického charakteru.

Fragmenty pôvodnej prírody v katastri mesta sa nachádzajú v rámci Chráneného vtáčieho územia Poiplie (SKUEV NATURA 2000), ramsarského územia Poiplie a chránených prírodných výtvorov Zlepencová terasa pri Šahách a Jazierko pri Tešmáku. Zlepencová terasa predstavuje juhozápadne až západne orientovanú riečnu terasu. Vychádzajú tu na povrch vrstvy treťohorných sarmatských zlepencov, pokrytých suchomilným rastlinstvom. Jazierko pri Tešmáku, Chránené vtáčie územie Poiplie (SKUEV NATURA 2000) a Ramsarské územie Poiplie sú oblasti, kde sa zachovala pôvodná flóra a fauna močiarov, mokradí, lužných lesov a pastvín. V prvom prípade je to izolovaný močiar s otvorenou vodnou plochou, v ostatných dvoch teritoriálne sa prekrývajúcich prípadoch, ide o nezregulovaný úsek rieky Ipeľ, obklopený pôvodnou prírodou.

Určite by bolo pozitívnym krokom obnovenie činnosti Turisticko-informačnej kancelárie. Neprítomnosť takejto ustanovizne jednoznačne limituje rozvoj turistického ruchu v meste.

1.3. História a kultúrny potenciál územia

História

Pôvodná obec Šahy, ktorej existenciu potvrdzuje najstaršia písomná zmienka z roku 1237, patrila k panstvu Hontianskeho hradu. Rozhodujúcim obdobím z hľadiska rozvoja mesta bolo založenie kláštora premonštrátov v rokoch 1236 - 1240 Martinom, z rodu Hunt-Poznanovcov. Kláštor krátko po jeho založení vyrabovali Tatári a bolo ho potrebné obnoviť. O význame kláštora svedčí skutočnosť, že od 13. do 16. storočia bol verejným miestom pre potvrdzovanie platnosti a hodnovernosti listín. Priaznivá poloha mesta Šahy mala bola umocnená napojením mesta na stredovekú cestnú sieť. Hlavná cesta z Ostrihomu a Budína viedla po stráňach kopcov popri rieke Ipeľ a jej prítokov, do banských miest, najmä do Banskej Štiavnice. V roku 1266 sa v Šahách vyberalo mýto na kamennom moste ponad rieku Ipeľ. Od roku 1275 sa vyvíjali Šahy ako zemepanské mestečko, ktoré v roku 1405 získalo právo jarmočné a v roku 1407 i právo meča. Pred blížiacim sa osmanským nebezpečenstvom bol Šahanský kláštor prebudovaný na protitureckú pevnosť. V roku 1552 ho však Osmanskí Turci dobyli a mníši z neho odišli. Osmanské rabovanie a časté morové epidémie znamenali pre mesto a jeho obyvateľstvo výraznú stagnáciu. Prvá pečať mesta Šahy sa zachovala z roku 1667. Podľa nápisu na pečati „SiqillumoppidiSaag“ - pečať mesta Šahy, je evidentné, že sídlo už v tomto čase malo mestský charakter. Po vyhnaní Osmanov, od roku 1688, patrila kláštor a mesto jezuitskému rádu. Jezuiti vybudovali na

ruinách premonštrátskeho kláštora svoje obytné a hospodárske budovy, ktoré čiastočne stoja dodnes. V roku 1734 bol postavený jezuitský kostol a v roku 1769 postavili cez Ipľ kamenný most, ktorý bol zničený počas II. svetovej vojny. Po zrušení jezuitského rádu darovala Mária Terézia šahanské panstvo rožňavskej kapitule.

Nová éra Šiah sa začala po roku 1806, keď sa župné stavy rozhodli do Šiah preniesť sídlo Hontianskej župy. Roľnícko-remeselnícke mestečko odvtedy postupne posilňovalo svoj mestský ráz. Prevažne tu žili remeselníci, obchodníci, zamestnanci župných úradov, advokáti, lekári a iní. V roku 1827 sa začalo so stavbou župného domu. V roku 1832 postihol mesto požiar, pri ktorom zhorela jeho veľká časť. Po rakúsko-uhorskom vyrovnaní nastalo výraznejšie hospodárske a spoločenské oživenie, ktoré sa prejavilo aj vo výstavbe mesta. Z námestia boli vykázané dovtedajšie dobytkie trhy a následne vyrástli honosnejšie mestské budovy. V roku 1907 bola vybudovaná kalvária – druhá najväčšia v rámci Hontianskej župy. Výrazným impulzom rastu a potvrdením významu mesta bola výstavba železníc. Na konci 19. storočia boli rozparcelované pôvodné pozemky rožňavskej kapituly a bola na nich vystavaná nová štvrť s 28. rodinnými domami a mestským parkom. Okolo roku 1906 bol vysvätený aj evanjelický kostol.

Po prvej svetovej vojne sa mesto Šahy stalo súčasťou Československej republiky a tým získalo charakter pohraničného mesta. V roku 1920 malo mesto 4 696 obyvateľov a 610 rodinných domov. V súvislosti so zrušením historickej župnej sústavy (rok 1923) stratili Šahy svoj administratívno-správny význam a boli začlenené do tzv. Zvolenskej veľžupy a v rámci nej do Krupinského okresu. V rokoch 1938 - 1945, po Viedenskej arbitráži, boli pripojené Šahy k Maďarskej republike, pričom v tomto období sa vybuďovala v meste

odborná poľnohospodárska škola. V roku 1945 sa opäť stalo mesto súčasťou ČSR. V rokoch 1949-1960 boli Šahy sídlom okresu, pričom v tomto období sa datuje aj začiatok výrazného urbanistického rozvoja mesta. Od 60-tych rokov sa v Šahách rozvíjala priemyselná výroba so zameraním na textilný a strojársky priemysel. Po roku 1980 sa v meste postupne budovali rozvody a zariadenia technickej infraštruktúry. Na ochranu proti povodňovým vodám boli na rieke Ipľ a potoku Krupinica vybudované ochranné hrádze.

Od roku 1980 boli k Šahám pričlenené pôvodne samostatné obce Hrkovce a Preseľany nad Ipľom a od roku 1986 Tešmák. Obec Hrkovce sa v 2. polroku 1998 opäť osamostatnila, Preseľany a Tešmák zostali mestskými časťami mesta Šahy.

Kultúrne pamiatky a pamätihodnosti

Na rozdiel od iných podobných sídiel, sa v centre mesta Šahy podarilo zachovať štruktúru a charakter obchodníckych domov z obdobia na prelome 19. a 20. storočia. Tým si bývalé župné centrum zachovalo svojrázny genius loci, čo je predpokladom na vytvorenie funkčného a štyľového mestského centra, ktoré by zvýšilo atraktivitu mesta z hľadiska cestovného ruchu.

Na území mesta Šahy sa nachádzajú hodnotné sakrálne pamiatky, ktorých využitie je v dôsledku chýbajúcich zdrojov na ich rekonštrukciu značne obmedzené. Významnú kultúrno-historickú hodnotu predstavuje premonštrátsky kláštor pri rímsko-katolíckom kostole. Budova kláštora a pozemok patrí rožňavskej kapitule, ktorej ich darovala panovníčka Mária-Terézia. V minulosti boli tieto majetky zdrojom sváru medzi mestom a rožňavskou kapitulou, v súčasnosti spôsobuje problém najmä to, že cirkev nedisponuje dostatočnými zdrojmi na obnovu týchto pamiatok. Do tejto kategórie

kultúrneho dedičstva stavebného charakteru patria barokový rímsko-katolícky farský kostol, neogotický evanjelický kostol a dve synagógy: ortodoxná z roku 1929 a neologická z roku 1856, ktorá bola v blízkej minulosti obnovená a slúži na kultúrne účely (MenoraSaag Centrum Artis).

K ďalším vzácnym stavbám v kategórii kultúrneho dedičstva patrí klasicistická radnica – bývalý župný dom, socha Panny Márie z roku 1859, Hontianska kalvária, historické budovy na Hlavnom námestí, Hontianske múzeum a Galéria Ľudovíta Simonyiho, bývalá budova Hontianskeho kasína (v súčasnosti cirkevná škola). Zaujímavý je aj neologický (pochovaný je tu zakladateľ piešťanských kúpeľov Alexander Winter) a ortodoxný židovský cintorín. V mestskom cintoríne sa nachádza tiež veľa hrobov, ktoré sú miestami odpočinku významných

osobností, alebo majú vysokú estetickú hodnotu.

1.4 Demografický vývoj

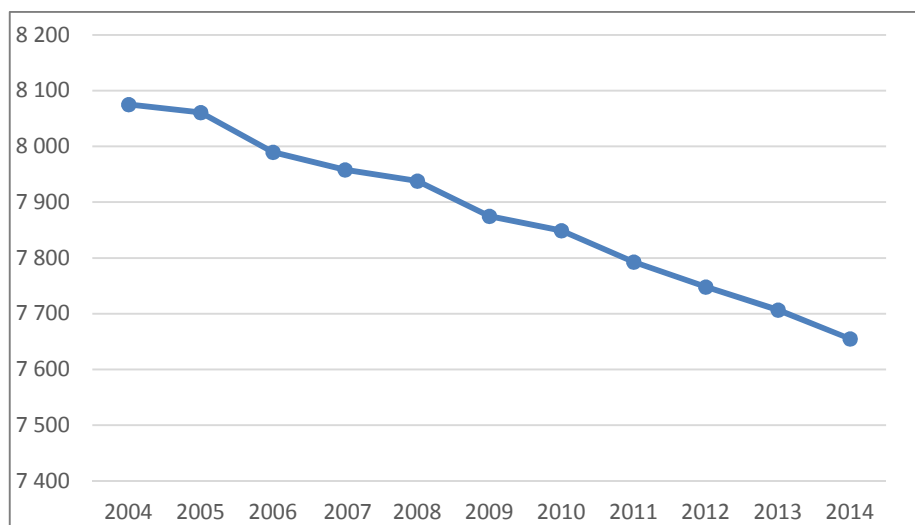
Vývoj počtu obyvateľov

Obyvateľstvo a jeho štruktúra predstavujú jeden z najpodstatnejších endogénnych faktorov rozvoja územia. Na základe štatistiky demografického vývoja je možné sledovať pozvoľný pokles počtu obyvateľov mesta Šahy. Kým mesto v roku 2004 malo mesto 8 075 obyvateľov, v roku 2014 je evidovaných len 7 655 (tab. 7, graf 7). Tento stav je dôsledkom klesajúceho trendu populačného vývoja v celoštátnom meradle, spôsobený poklesom plodnosti a pôrodnosti. Jednou z príčin tohto javu je skutočnosť, že veľa mladých ľudí po ukončení stredných škôl odchádza na vysoké školy, resp. za zamestnaním do väčších miest alebo do zahraničia, kde napokon mnohí ostávajú žiť.

Tabuľka 7 Vývoj počtu obyvateľov v meste Šahy podľa mestských častí

Mestská časť	Počet obyvateľov podľa častí mesta										
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Šahy (mesto)	7 144	7 107	7 066	7 041	7 019	6 966	6 953	6 896	6 855	6 818	6 767
Tešmák	544	564	540	541	537	535	525	524	527	527	529
Preseľany n. Ipľom	387	390	384	376	379	378	371	373	366	362	359
ŠAHY - SPOLU	8 075	8 061	7 990	7 958	7 935	7 879	7 849	7 793	7 748	7 707	7 655

Zdroj: Vlastná štatistika MsÚ v Šahách

Graf 7 Vývoj počtu obyvateľov v meste Šahy v rokoch 2004 - 2014

V nasledujúcej tabuľke je uvedený vývoj počtu obyvateľov v jednotlivých mestských častiach. Z podkladov je zrejmé, že vývoj poklesu počtu obyvateľov je rovnaký ako v mestskej časti Šahy aj mestských častiach mesta, ktoré majú vidiecky charakter.

Na území mesta Šahy je možné sledovať aj ďalší jav – migráciu obyvateľov sídlisk do rodinných domov v mestských častiach. Tieto domy si obyčajne kupujú obyvatelia v strednom veku, počas aktívneho života ich využívajú na víkendové pobyty a v dôchodkovom veku sa tam presťahujú. V tomto smere je mestská časť Tešmák najpopulárnejšia.

Porovnanie situácie v meste Šahy, v okrese, kraji s celoslovenským trendom:

Ako vyplýva z nasledujúcich tabuliek a grafov, počet obyvateľov Slovenskej republiky vykazuje mierne rastúci trend, čo sa nezohoduje s demografickým vývojom v meste Šahy. Klesajúci trend počtu obyvateľov v meste za sledované obdobie 2004 – 2014 kopíruje situáciu v Levickom okrese ako aj v Nitrianskom kraji. Hlavným faktorom negatívneho trendu demografického vývoja je migrácia obyvateľov mesta za lepšími pracovnými príležitosťami do väčších sídel alebo do zahraničia (tab. 8, graf 8).

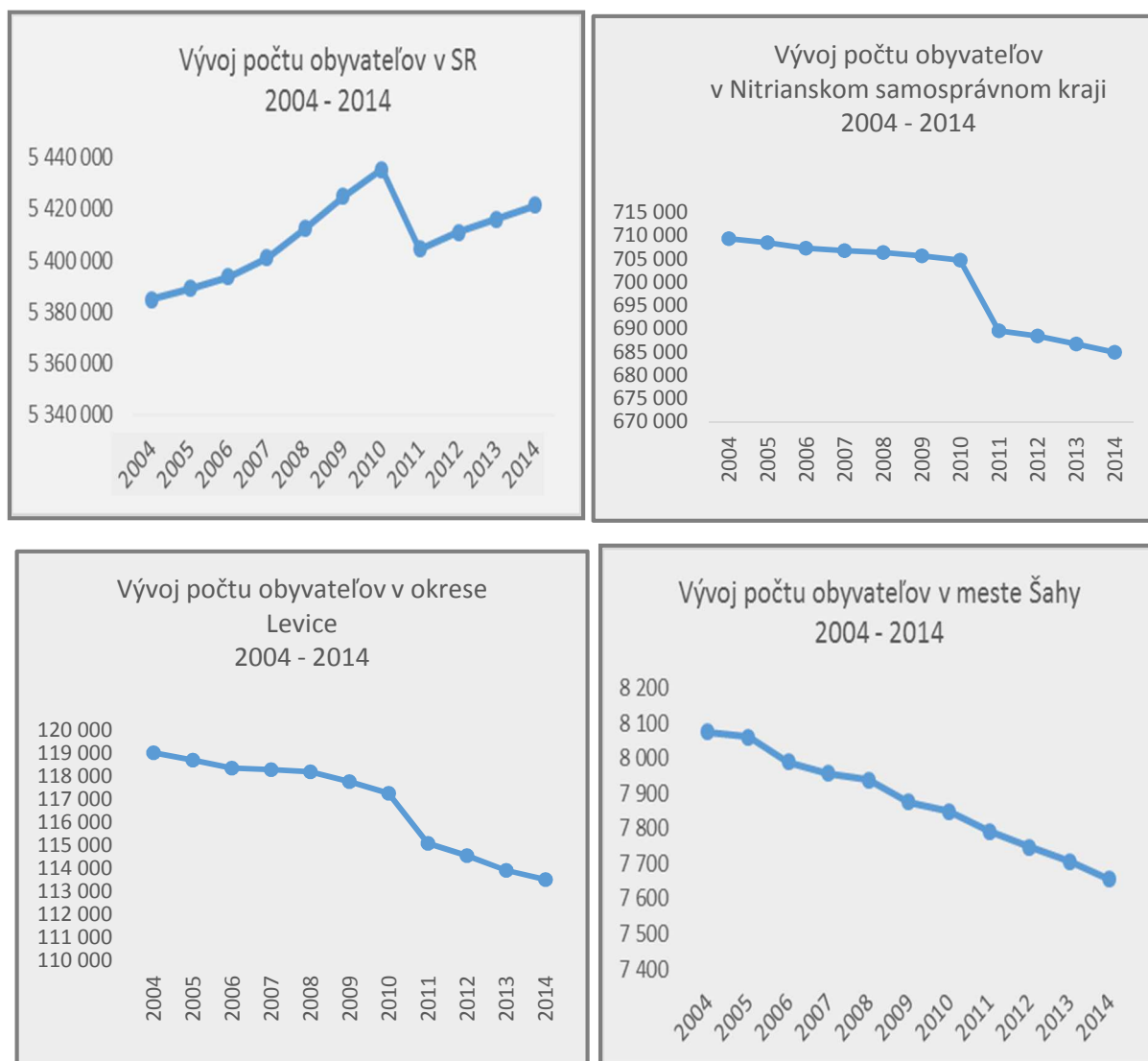
Tabuľka 8 Porovnanie demografického vývoja v meste, okrese, kraji a v SR

	Slovenská republika	Nitriansky samosprávny kraj	Okres Levice	Mesto Šahy
2004	5 384 822	709 350	119 018	8 075
2005	5 389 180	708 498	118 695	8 061
2006	5 393 637	707 305	118 343	7 990
2007	5 400 998	706 758	118 286	7 958
2008	5 412 254	706 375	118 188	7 938
2009	5 424 925	705 661	117 765	7 875
2010	5 435 273	704 752	117 256	7 849
2011	5 404 322	689 564	115 087	7 793
2012	5 410 836	688 400	114 552	7 748
2013	5 415 949	686 662	113 913	7 707
2014	5 421 349	684 922	113 511	7 655

Zdroj: Štatistický úrad SR <http://statdat.statistics.sk/>, vlastná štatistika MsÚ v Šahách

Graf 8 Porovnanie demografického vývoja v meste, okrese, kraji a v SR

Prírodný prírastok obyvateľstva a migračné saldo

Z dlhodobého hľadiska sledujeme negatívny prírodný prírastok obyvateľstva, čoho dôvodom sú všeobecne platné faktory – nižšia pôrodnosť, plodnosť, ale aj skutočnosť, že v meste klesá počet mladých ľudí, ktorí si tu zakladajú rodiny. Razantný pokles pôrodnosti súvisí aj s celkovými zmenami v podmienkach života, ako sú zvýšené životné náklady, vysoká miera nezamestnanosti, finančná nedostupnosť bývania a iné.

Špecifickým problémom Šiah je negatívny migračný proces, vyjadrujúci pohyb ekonomicky aktívneho obyvateľstva a občanov s vyšším dosiahnutým vzdelaním za prácou, čo posilňuje nepriaznivý demografický trend. Z uvedeného je zrejmé, že z dôvodu straty významu mesta ako hospodárskeho centra neprichádzajú do mesta noví obyvatelia. Ako vidíme na priloženom grafe, negatívny demografický vývoj bol prelomený v období rokov 2002 – 2003, odvtedy však pokles pokračuje ďalej.

Tabuľka 9 Prirodzený a migračný pohyb v meste Šahy v rokoch 2000-2014

Rok	počet		Prirodzený prírastok	počet		Migračné saldo	Celkový prírastok (úbytok)	Počet obyvateľov k 31.12.
	narodenie	úmrtie		prihlásení	odhlásení			
2 000	73	101	-28	123	136	-13	-41	8 213
2 001	77	123	-46	123	229	-106	-152	8 061
2 002	71	67	4	194	97	97	101	8 098
2 003	76	82	-6	108	100	8	2	8 164
2 004	70	102	-32	82	139	-57	-89	8 075
2 005	36	37	-1	61	38	23	22	8 061
2 006	94	85	9	77	123	-46	-37	7 990
2 007	79	74	5	82	104	-22	-17	7 958
2 008	87	80	7	85	112	-27	-20	7 935
2 009	75	83	-8	83	134	-51	-59	7 879
2 010	77	87	-10	84	107	-23	-33	7 849
2 011	65	77	-12	67	117	-50	-62	7 793
2 012	73	82	-9	62	96	-34	-43	7 748
2 013	47	71	-24	70	92	-22	-46	7 707
2 014	64	84	-20	95	110	-15	-35	7 655

Zdroj: vlastná štatistika MsÚ v Šahách, Štatistický úrad SR

Pri porovnaní situácie v meste Šahy, s okresom Levice, Nitrianskym samosprávnym krajom a s celoslovenskými hodnotami, môžeme tvrdiť, že vývoj prirodzeného prírastku v meste Šahy má opačný trend ako v hierarchicky nadradených územných celkoch. (tab 10, graf 9) Kým v rokoch 2004-2008 boli hodnoty prirodzeného prírastku v SR, NSK a okrese LV nízke, v meste Šahy rástli. Od roku 2008 sledujeme na území SR, v NSK a okrese LV nárast počtu detí, pričom v meste Šahy sa tento ukazovateľ znižoval a v roku 2009 sa prirodzený prírastok dostal do záporných hodnôt. V meste Šahy teda prevažuje počet zomrelých nad počtom narodených obyvateľov. Celkový prirodzený prírastok v SR dosahuje v rokoch 2004-2014 kladné hodnoty. Od roku 2013 boli relatívne hodnoty prirodzeného prírastku v meste Šahy

menšie ako v celom okrese a kraji, do ktorého spadá, pričom táto situácia platí až do súčasnosti. Z toho vyplýva že populácia v meste Šahy sa zmenšuje rýchlejšie ako je priemer v Nitrianskom samosprávnom kraji.

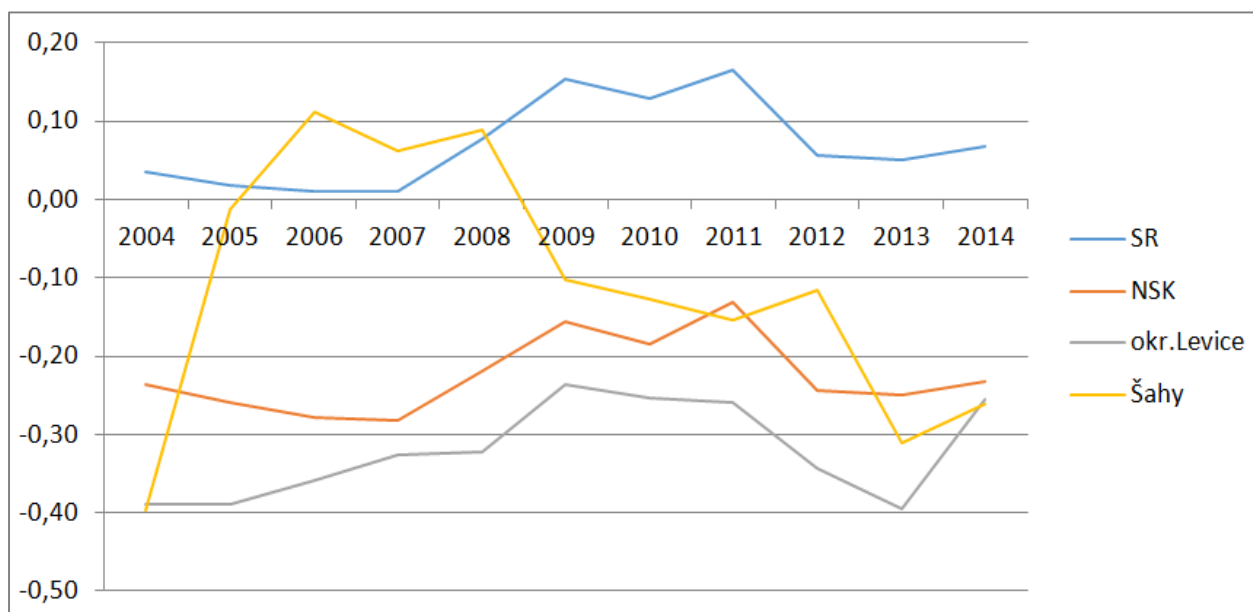
Pri pohľade na migračné saldo v meste Šahy, okrese Levice, NSK a SR ako celku, sledujeme v meste Šahy menej kontinuálny vývoj ako pri prirodzenom prírastku. Migračný prírastok v meste Šahy bol zaznamenaný iba v roku 2005, pričom v ostatnom období sa striedali roky s výraznejším a menej výrazným úbytkom obyvateľstva. Migračný prírastok v celej SR a v NSK vykazujú podobný trend, charakteristický kontinuálnym úbytkom prisťahovaných. V okrese Levice od roku 2009 prevažujú vystahovaní nad prisťahovanými.

Tabuľka 10 Porovnanie trendu vývoja ukazovateľa prirodzeného prírastku (úbytku)

Územie	SR	NSK	okr.Levica	Šahy
Rok	%	%	%	%
2004	0,04	-0,24	-0,39	-0,40
2005	0,02	-0,26	-0,39	-0,01
2006	0,01	-0,28	-0,36	0,11
2007	0,01	-0,28	-0,33	0,06
2008	0,08	-0,22	-0,32	0,09
2009	0,15	-0,16	-0,24	-0,10
2010	0,13	-0,18	-0,25	-0,13
2011	0,16	-0,13	-0,26	-0,15
2012	0,06	-0,24	-0,34	-0,12
2013	0,05	-0,25	-0,40	-0,31
2014	0,07	-0,23	-0,25	-0,26

Zdroj: vlastná štatistika MsÚ v Šahách, Štatistický úrad SR

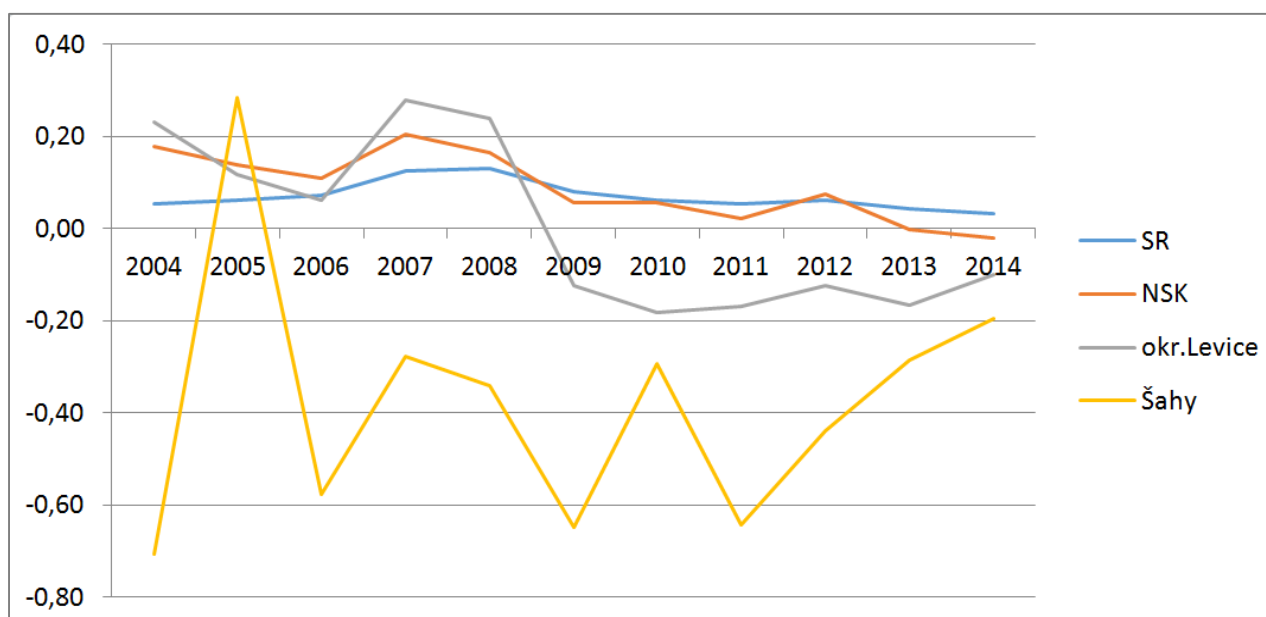
Graf 9 Porovnanie vývoja prirodzeného prírastku (úbytku) v rokoch 2004-2014 (v %)

Tabuľka 11 Porovnanie trendu vývoja ukazovateľa migračného prírastku (úbytku)

Územie	SR	NSK	okr.Levice	Šahy
Rok	%	%	%	%
2004	0,05	0,18	0,23	-0,71
2005	0,06	0,14	0,12	0,29
2006	0,07	0,11	0,06	-0,58
2007	0,13	0,20	0,28	-0,28
2008	0,13	0,17	0,24	-0,34
2009	0,08	0,06	-0,12	-0,65
2010	0,06	0,06	-0,18	-0,29
2011	0,05	0,02	-0,17	-0,64
2012	0,06	0,08	-0,12	-0,44
2013	0,04	0,00	-0,17	-0,29
2014	0,03	-0,02	-0,10	-0,20

Zdroj: vlastná štatistika MsÚ v Šahách, Štatistický úrad SR

Graf 10 Graf 9 Porovnanie vývoja migračného prírastku (úbytku) v rokoch 2004-2014 (v %)

Vývoj počtu obyvateľov podľa pohlavia

Vývoj počtu obyvateľov podľa pohlavia naznačuje, že pokles počtu žien a mužov je približne na rovnakej úrovni. Od roku 2004 do roku 2012 rapídnejšie klesal počet detí, teda podiel mladej generácie od 0 do 18 rokov. V posledných dvoch rokoch sme zaznamenali

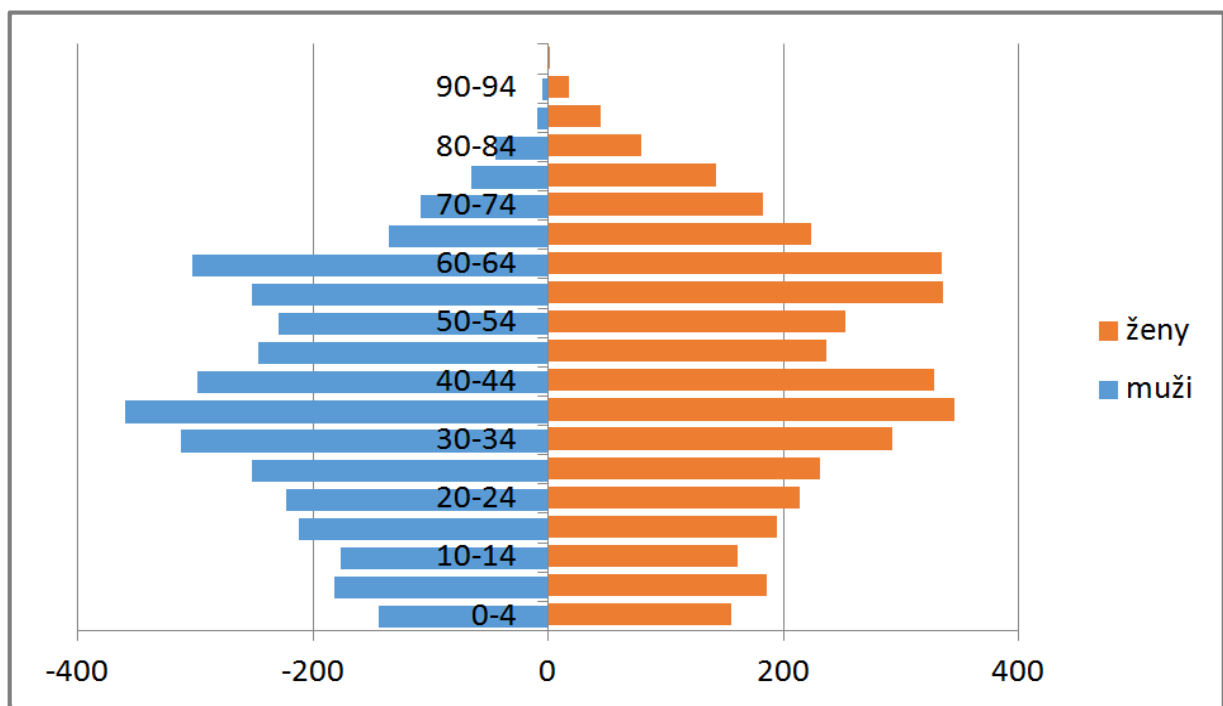
nárast počtu detí, v roku 2014 to bol dokonca najväčší prírastok za posledných desať rokov. Od roku 2005 do roku 2008 vzrástol počet žien, čo sa však v celkovom raste počtu obyvateľov neprejavilo, nakoľko v danom období výraznejšie poklesol počet mužov žijúcich v Šahách.

Veková štruktúra obyvateľov mesta Šahy

Vo všeobecnosti sa odhaduje, že počet a vek starnúceho obyvateľstva sa bude v najbližších desaťročiach zvyšovať, resp. predlžovať. Je to dôsledok poklesu počtu narodených detí a predlžovania ľudského života. Tento proces je v dlhodobom časovom horizonte nezvratný, nemožno ho zastaviť, len zmierniť. Starnutie obyvateľstva bude najzávažnejší dôsledok súčasného populačného vývoja. Ako dokazuje vývoj indexu starnutia, proces starnutia sa zrýchlil. Index starnutia v roku 2014 dosiahol v meste Šahy hodnotu 105,4, čo značí že na 100 obyvateľov v predproduktívnom veku (deti do 15 rokov) pripadá viac ako 105 obyvateľov v poproduktívnom veku (viac ako 65 rokov).

Na základe údajov z roku 2014 je zrejmé, že z hľadiska vekovej štruktúry obyvateľstva, tvorí najpočetnejšiu skupinu obyvateľstvo vo veku 35-39. Toto je pozitívny jav, nakoľko ide o produktívnu vrstvu obyvateľstva. Silnou skupinou sa javí aj veková skupina 60-64 rokov. Vysoký podiel na celkovom počte obyvateľov mesta tvoria obyvatelia vo veku 40-44 a 45 – 49 rokov, čo je dôsledkom vyššej pôrodnosti v danom období ako aj pozitívnych podmienok s možnosťou zamestnania sa a riešenia bytovej otázky. Populácia smerom k nižším ročníkom klesá s výnimkou obyvateľov vo veku 15 – 30 rokov. Zastúpenie nižších ročníkov má klesajúci charakter. Celkovo sa zvyšuje priemerný vek obyvateľov mesta, pokračuje proces starnutia, znižuje sa zastúpenie detskej populácie, naopak vyšší je podiel občanov nad 40 rokov.

Graf 11 Veková pyramída obyvateľstva mesta Šahy v roku 2014

Štruktúra obyvateľstva podľa vzdelania

Z hľadiska vzdelanosti mesta majú najpočetnejšie zastúpenie, v rámci Šiah, občania s úplným stredným odborným vzdelaním s maturitou (18,26 %), čo je

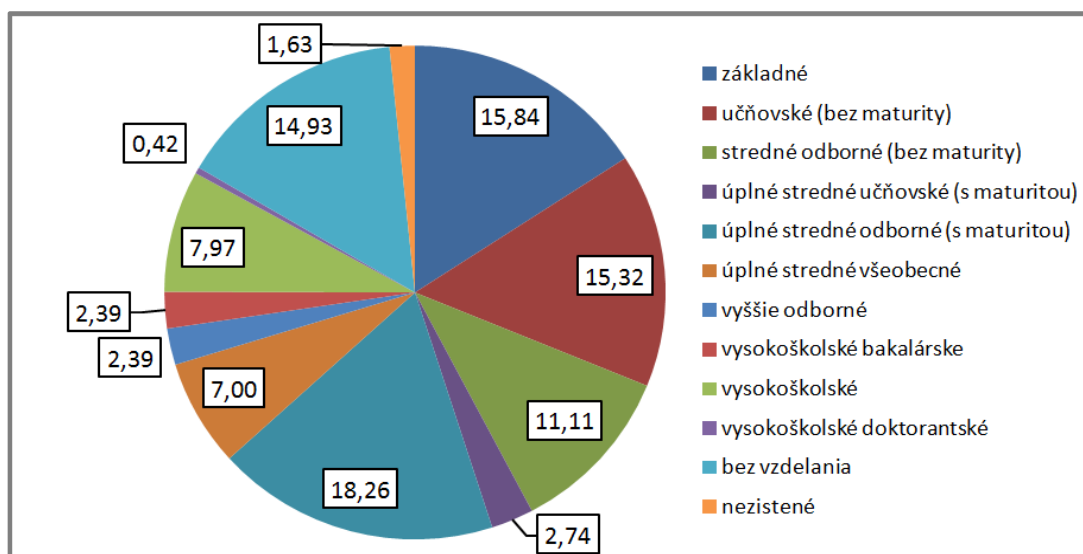
porovnateľné percento s údajmi za okres Levice aj Nitriansky samosprávny kraj. V kategórii vysokoškolské vzdelanie mesto zaostáva za celoslovenským priemerom, ako aj za krajom, čo je dôsledkom nedostatku pracovným príležitostí pre občanov s vysokoškolským vzdelaním v meste.

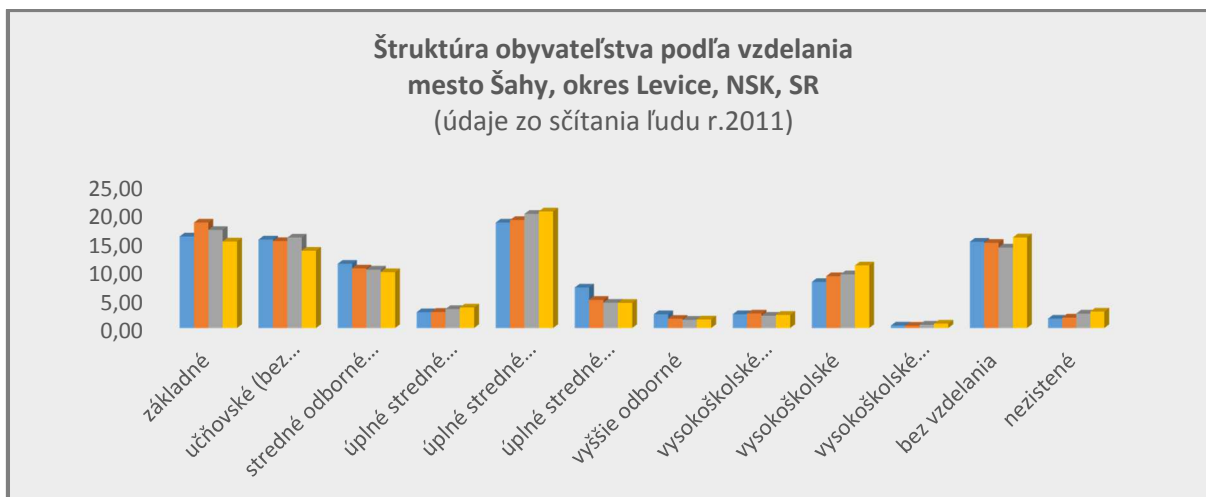
Tabuľka 12 Najvyššie dosiahnuté vzdelanie obyvateľov mesta Šahy

Územie	ŠAHY		Okres Levice		NSK		SR	
	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%
základné	1 208	15,84	21 067	18,26	117 124	16,98	808 490	14,98
učňovské (bez maturity)	1 168	15,32	17 357	15,05	107 993	15,65	721 999	13,38
stredné odborné (bez maturity)	847	11,11	11 894	10,31	69 695	10,10	522 039	9,67
úplné stredné učňovské (s maturitou)	209	2,74	3 205	2,78	22 626	3,28	191 208	3,54
úplné stredné odborné (s maturitou)	1 392	18,26	21 582	18,71	136 405	19,77	1 089 751	20,19
úplné stredné všeobecné	534	7,00	5 618	4,87	30 254	4,39	235 014	4,35
vyššie odborné	182	2,39	1 843	1,60	9 744	1,41	80 616	1,49
vysokoškolské bakalárske	182	2,39	2 901	2,51	14 605	2,12	122 782	2,27
vysokoškolské magisterské	608	7,97	10 355	8,98	64 116	9,29	584 544	10,83
vysokoškolské doktorandské	32	0,42	455	0,39	4 027	0,58	40 642	0,75
bez vzdelania	1 138	14,93	17 011	14,75	96 036	13,92	846 321	15,68
nezistené	124	1,63	2 079	1,80	17 242	2,50	153 630	2,85
SPOLU	7 624	100,00	115 367	100,00	689 867	100,00	5 397 036	100,00

Zdroj: Štatistický úrad SR, sčítanie obyvateľov v roku 2011, <http://statdat.statistics.sk/>

Graf 12 Vzdelanostná štruktúra obyvateľov mesta Šahy

Graf 13 Porovnanie - vzdelanostná štruktúra obyvateľov mesta Šahy (modrá) , okresu Levice (oranžová), NSK (sivá) a SR (žltá)

Národnostná štruktúra obyvateľov mesta Šahy

V meste Šahy žije takmer 60% obyvateľov maďarskej národnosti, slovenská národnosť je zastúpená 38,81% z celkového počtu obyvateľov mesta. K rómskej menšine sa hlási 36 občanov, k českej národnosti 33 (tab. 13), zastúpenie tu má aj poľská a nemecká národnosť. Napriek tejto rôznorodosti žijú obyvatelia v zhode, v meste neevidujú prejavy

xenofóbie, rasizmu. K myšlienke tolerantnosti a znášanlivosti sa snažia vychovávať deti už v školách prostredníctvom bežnej výchovy, ale aj formou rôznych podujatí a projektov, kde sa stretáva mládež rôznej národnosti. Často krát prebiehajú podujatia dvojazyčne, bez prekladu. Nadpolovičná väčšina obyvateľov (57,84% z celkového počtu) sa hlási k maďarskej národnosti, vyše 63% obyvateľov uvádza ako materinský jazyk maďarský a vyše 60% obyvateľov používa maďarský jazyk ako dominantný pri komunikácii doma.

Tabuľka 13 Podiel populácie mesta Šahy podľa národnosti

NÁRODNOSŤ	počet	%
slovenská	2 959	38,81%
maďarská	4 410	57,84%
rómska	36	0,47%
rusínska	0	0,00%
ukrajinská	0	0,00%
česká	33	0,43%
nemecká	2	0,03%
poľská	4	0,05%
chorvátska	0	0,00%
srbská	0	0,00%
ruská	0	0,00%
židovská	1	0,01%
moravská	0	0,00%
bulharská	0	0,00%
ostatné	21	0,28%
nezistená	158	2,07%
	7 624	100,00%

Štruktúra obyvateľov podľa náboženského vierovyznania

Štatistika poukazuje na skutočnosť, že v meste výrazne prevažuje rímskokatolícke

vierovyznanie - až 80,90% obyvateľov sa hlási k tejto cirkvi. Ostatné náboženské cirkvi dosahujú podstatne menšie zastúpenie. (tab. 14)

Tabuľka 14 Podiel obyvateľov mesta Šahy podľa náboženského vyznania

	ŠAHY	
	počet	%
Rímskokatolícka cirkev	6 168	80,90%
Evanjelická cirkev augsburského vyznania	221	2,90%
Grékokatolícka cirkev	16	0,21%
Reformovaná kresťanská cirkev	142	1,86%
Pravoslávna cirkev	3	0,04%
Náboženská spoločnosť Jevovovi svedkovia	31	0,41%
Evanjelická cirkev metodistická	11	0,14%
Kresťanské zbory	30	0,39%
Starokatolícka cirkev	1	0,01%
Cirkev československá husitská	1	0,01%
Cirkev Ježiša Krista svätých neskorších dní	1	0,01%
iné	30	0,39%
bez vyznania	616	8,08%
nezistené	353	4,63%
SPOLU	7 624	100,00%

Zdroj: SOBD 2011

1.5 Hospodárstvo a trh práce

Hospodárska štruktúra

Vzhľadom na polohu mesta (nachádza sa v teplom, mierne suchom klimatickom pásme) v minulosti prevládala v regióne poľnohospodárska výroba, ktorá má dlhodobú tradíciu. Vďaka svojej polohe, klimatickým a geografickým podmienkam sú Šahy ideálnym prostredím pre poľnohospodársku činnosť. Nezastavané územie je zväčša odlesnené, premenené na ornú pôdu. Funkciu bývalého Jednotného roľníckeho družstva prebralo Poľnohospodárske družstvo akcionárov Ipel' - Balog nad Ipľom, ktoré obhospodaruje poľnohospodársku pôdu a jeho práca má nízky dopad na kvalitu životného prostredia, kvalitu pôd a podzemných vôd. Družstvo pestuje hlavne pšenicu, kukuricu, slnečnicu a repku olejnatú.

Z priemyslu tu bol zastúpený hlavne textilný a strojársky. Najväčším prínosom pre mesto v oblasti zamestnania sú fabriky so zahraničným zázemím, ktoré poskytujú pracovné príležitosti pre niekoľko stoviek obyvateľov mesta. V súčasnosti v oblasti priemyslu percentuálne prevažuje zahraničný kapitál nad domácim. Momentálne v meste pôsobí viacero zahraničných firiem predovšetkým zo strojárenského, nábytkárskeho a textilného priemyslu. Najväčšími zamestnávateľmi v meste sú v oblasti priemyslu súkromné firmy Fragicslov s.r.o., Hörnlein s.r.o., Westmetal s.r.o., Itimex s.r.o., Fibra s.r.o., Zamperlla s.r.o.. Duvenbeck s.r.o. a v oblasti poskytovania služieb (zdravotnícka starostlivosť) je to firma Hospitale s.r.o. Šancu na zamestnanie majú obyvatelia aj prostredníctvom malých podnikateľov, pričom prevláda oblasť služieb, predovšetkým reštauračné služby.

Napriek tomu v hospodárskej oblasti mestu Šahy v súčasnosti chýba potrebný dynamický rozvoj. Rozhodujúcimi činiteľmi hospodárskeho života sú miestni obchodníci a poskytovatelia služieb. Obchodná sieť na území mesta má historické korene

a zabezpečuje predaj rôzneho druhu spotrebného tovaru. Služby zabezpečujú prevažne malí podnikatelia v rôznych oblastiach. Bankový sektor je zastúpený pobočkami troch väčších bánk na Slovensku – Slovenská Sporiteľňa, VÚB a OTP banka.

Tabuľka 15 Prehľad najväčších zamestnávateľov v meste

Podnikateľské subjekty	Sídlo firmy	Kapitál	Počet zamestnancov (december 2015)
Hörnlein Slovensko s.r.o	Bernecká 1823, 936 01 Šahy-Homok	zahraničný	445
FRAGICSLOV, s.r.o.	SNP 80, 936 01 Šahy	zahraničný	162
Hospitale, s.r.o.	B. Bartóka 11, 936 01 Šahy	domáci	140
ITIMEX a.s.	SNP 44, 936 01 Šahy	domáci	115
FIBRA, spol. s r.o.	SNP 915/49, 936 01 Šahy	zahraničný	69
Westmetal SK, s.r.o.	SNP 53, 936 01 Šahy	zahraničný	35

Zdroj: ŠÚ, Databáza INFOSTAT, október 2015

Na území mesta Šahy bolo k mesiacu **október 2015 registrovaných 772 ekonomických subjektov**, z toho 368 je fyzických osôb nezapisaných v obchodnom registri, čo predstavuje 47,61 % a druhou najväčšou skupinou sú spoločnosti s ručením

obmedzeným, ktorých je 243, t. j. 31,44 %. Podľa vlastníckych vzťahov je evidentné, že najviac subjektov, až 73,19 %, tvoria súkromné tuzemské spoločnosti, zahraničných subjektov evidujeme 15,93 %.

Tabuľka 16 Zastúpenie podnikateľských subjektov v členení podľa formy vlastníckych vzťahov

Kód položky	Názov položky	Počet subjektov	%
0	Zatiaľ nezistené	0	0,00%
1	Medzinárodné s prevažujúcim verejným sektorom	0	0,00%
2	Súkromné tuzemské	565	73,19%
3	Družstevné	1	0,13%
4	Štátne	1	0,13%
5	Vlastníctvo územnej samosprávy	12	1,55%
6	Vlastníctvo združení, politických strán a cirkví	61	7,90%
7	Zahraničné	123	15,93%
8	Medzinárodné s prevažujúcim súkromným sektorom	9	1,17%
-	SPOLU	772	100,00%

Zdroj: ŠÚ, Databáza INFOSTAT, október 2015

Tabuľka 17 Zastúpenie podnikateľských subjektov v členení podľa právnej formy

Kód položky	Názov položky	Počet subjektov	%
101	Podnikateľ-fyzická osoba-nezapísaný v obchodnom registri	367	47,54%
102	Podnikateľ-fyzická osoba-zapísaný v obchodnom registri	3	0,39%
103	Samostatne hospodáriaci roľník nezapísaný v obchodnom registri	17	2,20%
105	Slobodné povolanie-fyzická osoba podnikajúca na základe iného ako živnostenského zákona	37	4,79%
107	Podnikateľ-fyzická osoba-nezapís.v OR-podnikajúca súčasne ako sam.hosp.roľník	5	0,65%
109	Podnikateľ-fyzická osoba-nezapís.v OR-podnikajúca súčasne ako osoba so slobodným povolaním	4	0,52%
110	Podnikateľ-fyzická osoba-zapís.v OR-podnikajúca súčasne ako osoba so slobodným povolaním	1	0,13%
111	Verejná obchodná spoločnosť	1	0,13%
112	Spoločnosť s ručením obmedzeným	243	31,48%
113	Komanditná spoločnosť	4	0,52%
118	Neinvestičný fond	2	0,26%
119	Nezisková organizácia poskytujúca všeobecne prospešné služby	9	1,17%
121	Akciová spoločnosť	1	0,13%
205	Družstvo	1	0,13%
271	Spoločenstvá vlastníkov pozemkov, bytov a pod.	11	1,42%
321	Rozpočtová organizácia	8	1,04%
331	Príspevková organizácia	2	0,26%
421	Zahraničná osoba, právnická osoba so sídlom mimo územia SR	1	0,13%
701	Združenie (zväz, spolok, spoločnosť, klub ai.)	46	5,96%
721	Cirkevná organizácia	4	0,52%
741	Stavovská organizácia - profesná komora	1	0,13%
751	Záujmové združenie právnických osôb	3	0,39%
801	Obec (obecný úrad), mesto (mestský úrad)	1	0,13%
-	SPOLU	772	100,00%

Zdroj: ŠÚ, Databáza INFOSTAT, október 2015

Najviac subjektov má uvedenú ako hlavnú činnosť **Sprostredkovanie obchodu s rozličným tovarom** – ide o 6,09% z celkového počtu subjektov, na druhom mieste sú tzv. **Činnosti ostatných členských organizácií** so 4,66% zastúpením. Patria sem školy, občianske združenia a pod.. 4,02% zastúpenie majú ekonomické subjekty realizujúce sa v oblasti maloobchodu s nešpecializovaných predajniach.

V súčasnosti je, v meste Šahy, evidentný útlm v oblasti hospodárstva. Problémom

celého regiónu je nedostatok veľkých a stredných firiem a málo pracovných príležitostí, čo je jeden z hlavných dôvodov celkového úbytku obyvateľstva v meste. Obyvatelia mesta a regiónu dochádzajú za prácou do väčších miest. Najbližšie mestá s väčšou kapacitou pracovných príležitostí sú Nitra (85 km), Ostrihom, Dorog (40 km), Levice – Géňa (jestvujúci priemyselný park, 40 km), Vráble (60 km), Rétság (20 km), Vác (40 km).

Tabuľka 18 Najpočetnejšie zastúpené skupiny podnikateľských subjektov – podľa hlavnej činnosti

Kód položky	SKNACE - Názov položky	počet podnik. subjektov	%
46190	Sprostredkovanie obchodu s rozličným tovarom	47	6,09%
94999	Činnosti ostatných členských organizácií	36	4,66%
47190	Ostatný maloobchod v nešpecializovaných predajniach	31	4,02%

Zdroj: ŠÚ, Databáza INFOSTAT, október 2015

Trh práce

Nezamestnanosť na Slovensku má v posledných rokoch klesajúcu tendenciu, kým v rokoch 2012, 2013 bola na úrovni 14 %, v roku 2014 klesla na 12 %. V druhom štvrtroku 2015 sa znížila na 11,2 %¹. Podobná situácia je aj v Nitrianskom samosprávnom kraji a okrese Levice. Mesto sa nachádza v regióne, kde problém zamestnanosti je

výrazný faktorom ovplyvňujúcim demografický vývoj a celkový rozvoj mesta. Miera nezamestnanosti v Nitrianskom kraji má klesajúcu tendenciu a jej úroveň je porovnateľná s úrovňou v rámci SR. V rámci NSK je Levický okres na druhom mieste v počte nezamestnaných po okrese Komárno – v roku 2014 je to 13 %, čo je nad celoslovenským priemerom. Táto hodnota predstavuje 7 255 uchádzačov o prácu vedených na ÚPSVaR v roku 2014.

Tabuľka 19 Miera nezamestnanosti v okrese LV, NSK a SR v rokoch 2012-2014 v %

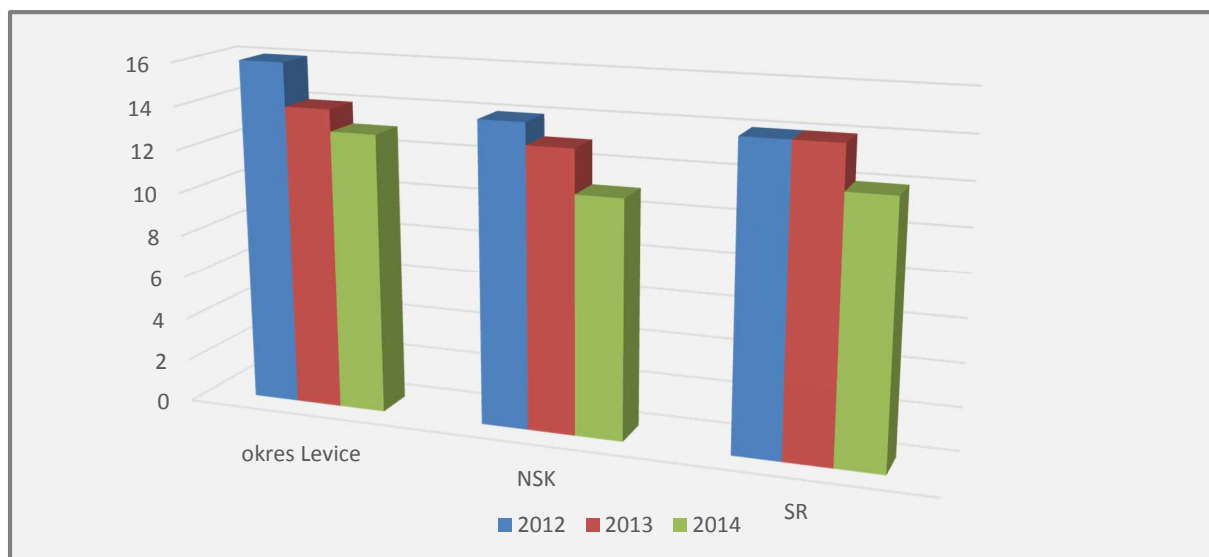
	okres Levice	NSK	SR
2012	16	14	14
muži	14	12	14
ženy	18	16	15
2013	14	13	14
muži	12	11	13
ženy	17	15	14
2014	13	11	12
muži	11	10	11
ženy	16	13	13

Zdroj: Štatistický úrad SR

Tabuľka 20 Porovnanie miery nezamestnanosti v rámci okresov NSK v %

Ukazovateľ		rok 2014		
		Miera evidovanej nezamestnanosti (v %)	Ekonomicky aktívne obyvateľstvo	Disponibilný počet uchádzačov o zamestnanie
Okres Komárno	Spolu	15	54 686	8 466
	Muži	14	30 139	4 085
	Ženy	18	24 547	4 381
Okres Levice	Spolu	13	56 209	7 255
	Muži	11	31 123	3 344
	Ženy	16	25 086	3 911
Okres Nitra	Spolu	9	82 327	7 117
	Muži	8	45 492	3 525
	Ženy	10	36 835	3 592
Okres Nové Zámky	Spolu	11	72 362	7 852
	Muži	9	40 166	3 480
	Ženy	14	32 196	4 372
Okres Šaľa	Spolu	9	26 611	2 271
	Muži	7	14 791	977
	Ženy	11	11 820	1 294
Okres Topoľčany	Spolu	11	37 885	4 199
	Muži	10	21 422	2 196
	Ženy	12	16 463	2 003
Okres Zlaté Moravce	Spolu	10	20 638	2 149
	Muži	9	11 854	1 027
	Ženy	13	8 784	1 122

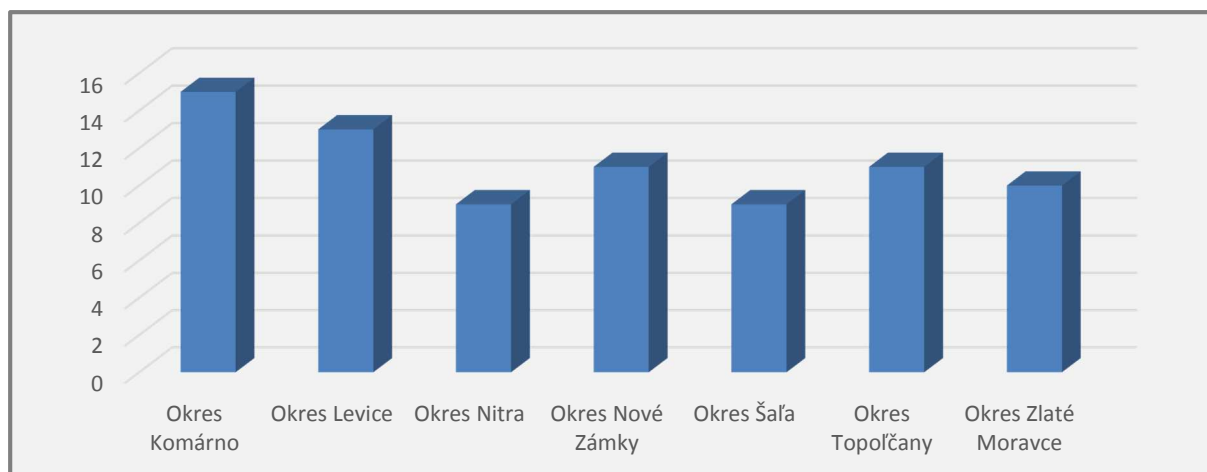
Graf 14 Porovnanie miery nezamestnanosti v okrese Levice, NSK a v SR (2012 - 2014)

Zdroj: Štatistický úrad SR, údaje zo sčítania obyvateľov v r. 2011

Nezamestnanosť podľa vekovej štruktúry

Z údajov v tabuľke č. 21 je zrejmé, že najviac nezamestnaných v NSK je v kategórii od 35 do 39 rokov a v kategórii od 39 do 44 rokov. Ide o obyvateľov v produktívnom veku. Klesajúcu tendenciu zaznamenávame vo vekovej skupine 20 – 24 rokov, čo predstavuje absolventov stredných a vysokých škôl, resp. absolventov bakalárskeho štúdia. Výrazné zvýšenie počtu nezamestnaných evidujeme vo

vekovej skupine od 45 do 49 rokov a v kategórii od 55 do 59 rokov – ide o obyvateľov pred dôchodkového veku, ktorí sa ťažšie uplatňujú na trhu práce. V sledovanom období došlo k prepúšťaniu z dvoch miestnych firiem ako aj z firiem v Maďarsku, kam občania mesta dochádzajú za prácou.

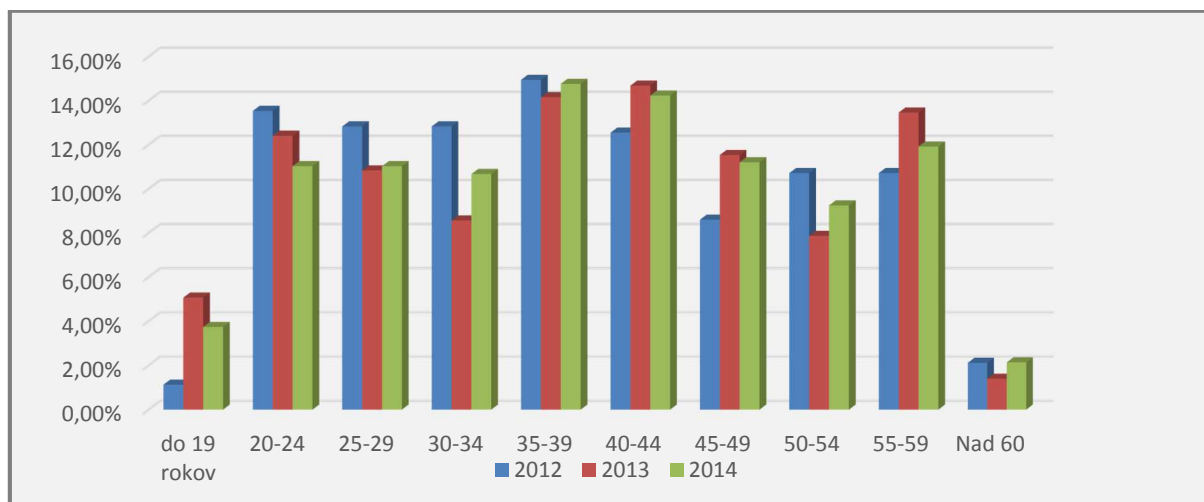
Graf 15 Porovnanie evidovanej miery nezamestnanosti v rámci okresov NSK (v %) rok 2014

Tabuľka 21 Veková štruktúra osôb v evidencii nezamestnaných ÚPSVaR v NSK

	do 19 rokov	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	Nad 60
2012	8	96	91	91	106	89	61	76	76	15
%	1,13%	13,54%	12,83%	12,83%	14,95%	12,55%	8,60%	10,72%	10,72%	2,12%
2013	29	71	62	49	81	84	66	45	77	8
%	5,07%	12,41%	10,84%	8,57%	14,16%	14,69%	11,54%	7,87%	13,46%	1,40%
2014	21	62	62	60	83	80	63	52	67	12
%	3,74%	11,03%	11,03%	10,68%	14,77%	14,23%	11,21%	9,25%	11,92%	2,14%

Zdroj: ÚPSVaR v Šahách

Graf 16 Veková štruktúra evidovaných nezamestnaných v meste Šahy (2012 - 2014)

Nezamestnanosť podľa vzdelania

Najväčší problém evidujeme u skupiny obyvateľov s odborným vzdelaním bez maturity, ktorí si v regióne ťažko hľadajú uplatnenie, podobne ako obyvatelia so základným vzdelaním. Ťažko sa zamestnávajú aj absolventi gymnázií, ktorí nemajú odborné vzdelanie, a tým ich šance na uplatnenie na trhu práce klesajú. Obyvatelia

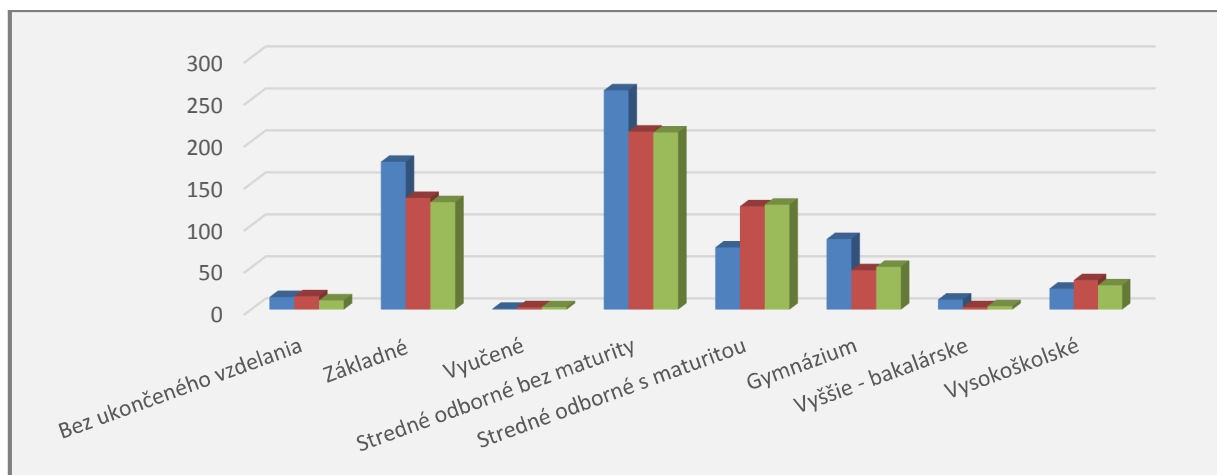
s vysokoškolským vzdelaním zväčša odchádzajú za pracovnými príležitosťami do väčších sídel alebo do zahraničia. Nezamestnanosť je evidentným problémom Šiah a priľahlého regiónu. Zdanlivo počet nezamestnaných klesá, avšak v súvislosti s demografickým vývinom je evidentné, že občania mesta migrujú za lepšími pracovnými podmienkami do väčších sídel a do zahraničia.

Tabuľka 22 Štruktúra evidovaných nezamestnaných osôb podľa dosiahnutého vzdelania

	Bez ukončeného vzdelania	Základné	Vyučené	Stredné odborné bez maturity	Stredné odborné s maturitou	Gymnázium	Vyššie - bakalárske	Vysokoškolské	SPOLU
2012	15	176	1	261	74	84	12	25	648
2013	16	133	3	212	123	47	3	35	572
2014	11	128	3	211	125	51	4	29	562

Zdroj: ÚPSVaR v Šahách

Graf 17 Štruktúra evidovaných nezamestnaných v meste Šahy podľa dosiahnutého vzdelania (2012 – 2014)

1.6. Školská infraštruktúra

Materské školy

Na území mesta Šahy sa v súčasnosti nachádza päť materských škôl. Štyri sú v zriaďovateľskej pôsobnosti mesta Šahy. V školskom roku 2015/2016 bola zrušená elokovaná trieda Materskej školy – Óvoda, Hontianska cesta 45 v Preseľanoch nad Ipľom. Dôvodom bola nerentabilnosť prevádzky, voľné kapacity v triedach mestských materských škôl a ponuka celodennej starostlivosti. Od školského roku 2011/2012 prevádzkuje svoju činnosť aj Katolícka MŠ s VJM ako súčasť Spojenej katolíckej školy F. Fegyvernekého s VJM. Na území mesta sa nachádza aj Špeciálna MŠ internátna ako organizačná zložka SŠŠI.

Počet žiakov všetkých materských škôl za posledné roky pozvoľna klesal, čo bolo spôsobené nižšou pôrodnosťou. V niektorých rokoch mesto eviduje mierny pokles detí

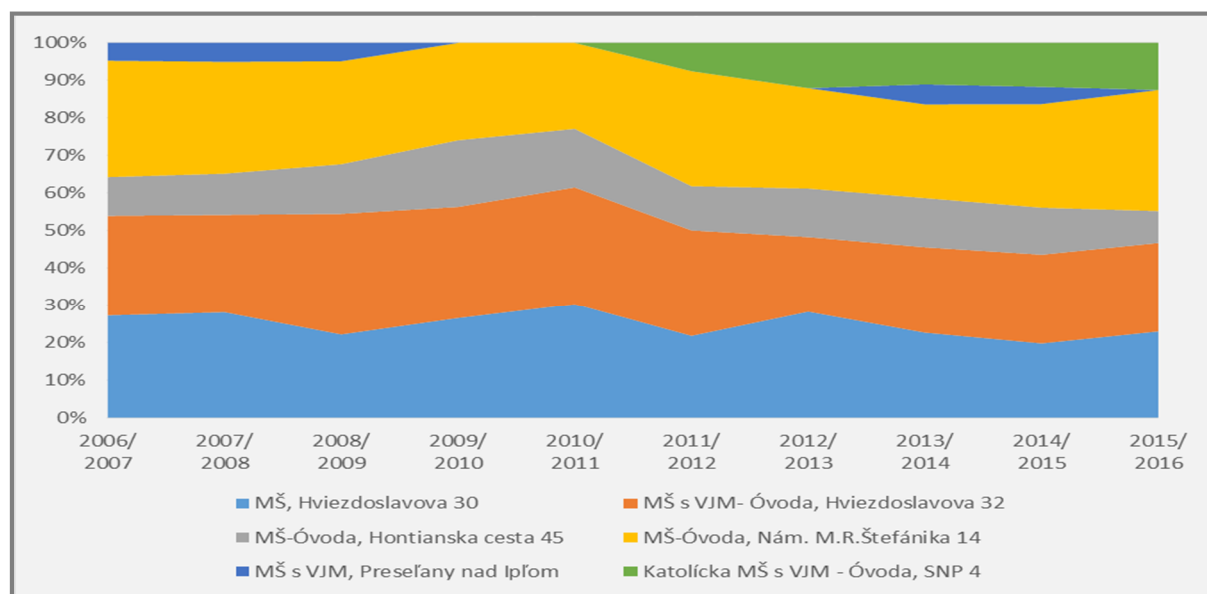
materských škôl v jeho zriaďovateľskej pôsobnosti, naplnenosť jednotlivých zariadení sa pohybuje od 86% do 93%. Týmto sa navyšujú fixné náklady mesta na prevádzku materských škôl. V posledných rokoch mesto investovalo z vlastných zdrojov do výmeny okien a opravy strechy budov, čím sa vyriešili havarijné stavy. V strednodobom časovom horizonte budú potrebné komplexné rekonštrukcie budov a zateplenie z dôvodu energetických strát. Tieto zmeny nebude mesto schopné realizovať z rozpočtu. Svojou polohou je zaujímavým komplexom areál materských škôl na Hviezdoslavovej ulici, v ktorom sa nachádzajú dve materské školy. V školskom roku 2015/2016 bolo do týchto dvoch škôl zapísaných 104 detí, čo predstavuje 46,63% z celkového počtu detí navštevujúcich miestne materské školy.

Tabuľka 23 Návštevnosť materských škôl v Šahách

	2006/ 2007	2007/ 2008	2008/ 2009	2009/ 2010	2010/ 2011	2011/ 2012	2012/ 2013	2013/ 2014	2014/ 2015	2015/ 2016
MŠ, Hviezdoslavova 30	63	61	45	55	58	46	63	55	47	51
MŠ s VJM- Óvoda, Hviezdoslavova 32	62	57	66	62	60	60	45	56	57	53
MŠ-Óvoda, Hontianska cesta 45	24	24	27	37	30	25	29	32	30	19
MŠ-Óvoda, Nám. M.R.Štefánika 14	72	65	56	54	44	65	60	61	66	72
MŠ s VJM, Preseľany nad Ipľom	11	11	10	-	-	-	-	13	11	-
Katolícka MŠ s VJM - Óvoda, SNP 4	-	-	-	-	-	16	27	27	28	28
Návštevnosť MŠ	232	218	204	208	192	212	224	244	239	223
Špeciálna MŠ internátna	10	10	8	9	10	10	9	10	10	10

Zdroj: Vlastná štatistika

Graf 18 Návštevnosť materských škôl v meste Šahy

Základné školy

Na území mesta Šahy sa nachádza päť základných škôl, z toho tri sú v zriaďovateľskej pôsobnosti mesta (ZŠ Janka Kráľa, ZŠ Lajosa Pongrácza s VJM, ZŠ Šahy), mimo zriaďovateľskej pôsobnosti samosprávy je evidovaná Cirkevná ZŠ Ferenc Fegyvernekého

s VJM a Špeciálna ZŠ internátna, ktorej zriaďovateľom je Okresný úrad v Nitre. Počet dochádzajúcich žiakov z obcí v rámci regiónu v jednotlivých základných školách sa pohybuje od 35% do 52 %. Počet žiakov v základných školách mesta mal klesajúcu tendenciu, avšak v roku 2010/2011 evidujeme mierny nárast

ako dôsledok prirodzeného prírastku obyvateľstva.

Úroveň vyučovania v miestnych školách je na dostatočnej úrovni. Keďže školstvo má svojich predstaviteľov aj v radoch mestského zastupiteľstva, v súčinnosti so samosprávou sa dokážu ďalej rozvíjať a iniciovať nové typy aktivít. V meste Šahy pôsobí aj mestská školská rada, ktorá je poradným orgánom samosprávy mesta vo veciach školstva. Budovy dvoch základných škôl (ZŠ J. Kráľa a ZŠ L. Pongrácza s VJM) boli zrekonštruované z Európskych štrukturálnych fondov cez Regionálny operačný program. Do roku 2020 mesto plánuje komplexne doriešiť zateplenie budovy Základnej školy na ulici E. B. Lukáča. V rokoch 2009 – 2010 realizovalo mesto projekt cez Operačný program Vzdelávanie, ktorý bol zameraný na modernizáciu vzdelávania. Projekt prebiehal v dvoch miestnych základných školách.

V meste Šahy sa nachádza aj **Špeciálna základná škola s materskou školou internátnou** – Speciális Bentlakásos Óvoda és

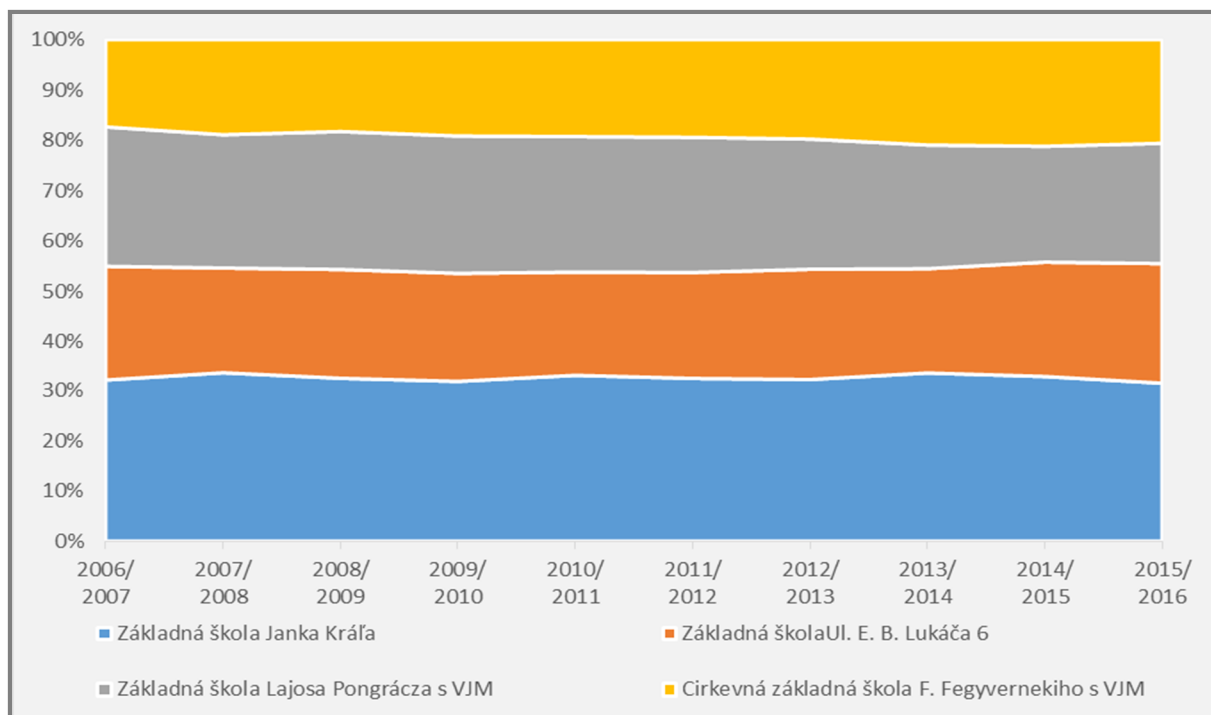
Alapiskola, ktorú navštevujú žiaci so zdravotným znevýhodnením vo variante A (žiaci s ľahkým mentálnym postihnutím), B (žiaci so stredným stupňom mentálneho postihnutia, C (žiaci s ťažkým alebo hlbokým mentálnym postihnutím, alebo s viacnásobným postihnutím (žiaci s mentálnym postihnutím v kombinácii s telesným). V súčasnosti školu navštevuje 78 žiakov. Cieľom a poslaním školy je postupná humanizácia a modernizácia vzdelávacieho procesu a príprava žiakov na spoločenskú a pracovnú integráciu. Škola zabezpečuje pre žiakov aj pestrú škálu voľno-časových aktivít ako sú napríklad Biblia očami detí, dramatický, gastronomický, informatický a športový krúžok.

Voľno-časové aktivity žiakov zabezpečujú zväčša miestne školy v rámci svojich možností. Z finančných dôvodov v meste už niekoľko rokov nefunguje Centrum voľného času, ktoré dávalo priestor pre stretávanie mládeže. Centrum bolo z finančných dôvodov zrušené a budova predaná na súkromné účely.

Tabuľka 24 Návštevnosť základných škôl v Šahách

	2006/ 2007	2007/ 2008	2008/ 2009	2009/ 2010	2010/ 2011	2011/ 2012	2012/ 2013	2013/ 2014	2014/ 2015	2015/ 2016
Základná škola Janka Kráľa	334	331	308	300	313	313	325	348	335	323
Základná škola Ul. E. B. Lukáča 6	237	207	207	204	196	205	223	217	234	246
Základná škola Lajosa Pongrácza s VJM	288	261	260	257	255	259	261	255	235	245
Cirkevná základná škola F. Fegyvernekiho s VJM	180	186	173	180	182	187	199	217	216	211
Návštevnosť ZŠ v Šahách	1 039	985	948	941	946	964	1 008	1 037	1 020	1 025
Špeciálna základná škola internátna	92	81	85	87	79	91	90	93	86	78

Zdroj: Vlastná štatistika

Graf 19 Návštevnosť základných škôl v Šahách

Základná umelecká škola

Základná umelecká škola – Művészeti Alapiskola so sídlom na nám. B. Bartóka 1 získala od 1. januára 2014 právnu subjektivitu. Škola bola zriadená pred 55 rokmi. Výchovno-vzdelávacia činnosť sa uskutočňuje v štyroch odboroch - hudobnom, tanečnom, výtvarnom a literárno-dramatickom. Návštevnosť umeleckej školy má stúpajúcu tendenciu. Budova, v ktorej sa nachádza ZUŠ je v zlom technickom stave,

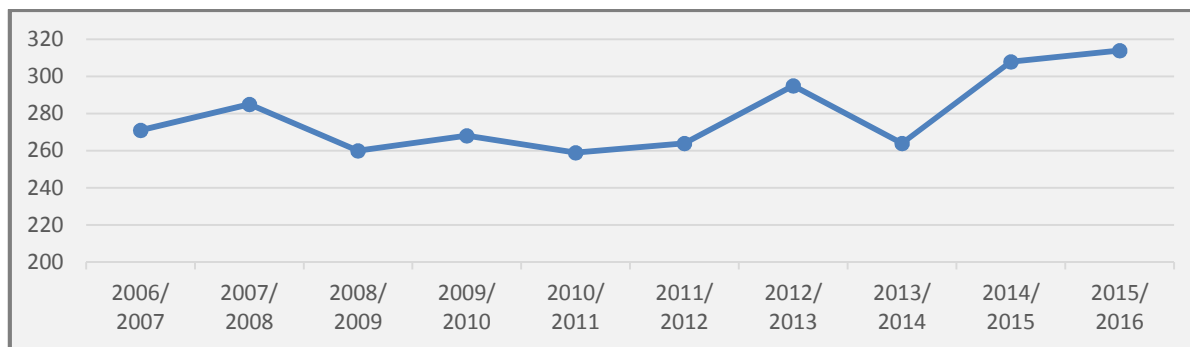
potrebná je výmena okien, zateplenie a oprava fasády.

Škola má štyri študijné odbory, vyučovací proces prebieha v dvoch budovách, ktoré sú od seba vzdialené. Obe budovy sú v zlom technickom stave, ich rekonštrukcia s ohľadom na zníženie energetickej náročnosti bude nevyhnutná. Mesto zvažuje presun priestorov z budovy na Nám. B. Bartóka do budovy na ul. J. Kráľa – podmienkou je však rozsiahla oprava a rozšírenie súčasných priestorov.

Tabuľka 25 Návštevnosť základnej umeleckej školy v Šahách

	2006/ 2007	2007/ 2008	2008/ 2009	2009/ 2010	2010/ 2011	2011/ 2012	2012/ 2013	2013/ 2014	2014/ 2015	2015/ 2016
ZUŠ	271	285	260	268	259	264	295	264	308	314

Zdroj: Vlastná štatistika

Graf 20 Návštevnosť Základnej umeleckej školy v Šahách

Stredné školy

Na území mesta pôsobí päť stredných škôl – Gymnázium Šahy, Gymnázium s vyučovacím jazykom maďarským, Cirkevné gymnázium F. Fegyvernekiho s vyučovacím jazykom maďarským, Odborné učilište internátne ako organizačná zložka Spojenej špeciálnej školy internátnej, Stredná odborná škola – Szakközépiskola. Stredné školstvo je v zriaďovateľskej kompetencii VÚC, Nitrianskeho samosprávneho kraja. Charakter základných aj stredných škôl presahuje miestnu pôsobnosť, šahanské školstvo vyrástlo do regionálneho významu. Vypovedajúcu hodnotu má napríklad štatistika, ktorá hovorí, že pomer dochádzajúcich študentov do stredných škôl dosahoval v uplynulých rokoch takmer 70%. Najviac žiakov študuje na Strednej odbornej škole – v školskom roku

2015/2016 je to až 243. V školskom roku 2014/2015 bola otvorená prvá trieda bilingválneho gymnázia so zameraním na anglický jazyk.

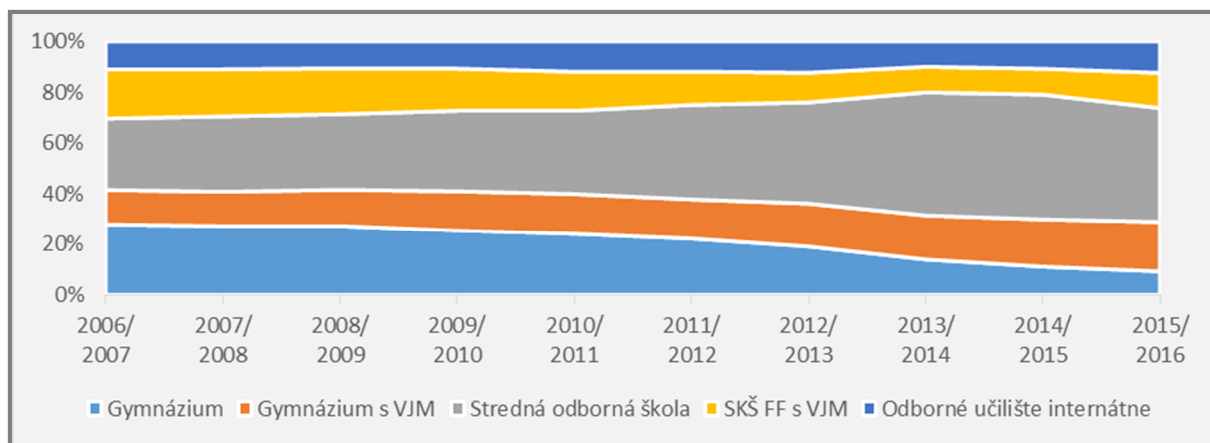
Návštevnosť stredných škôl z dlhodobého hľadiska výrazne klesá, čo je dôsledok kombinácie niekoľkých faktorov:

- celkové zníženie počtu novonarodených detí má dlhé roky klesajúcu tendenciu;
- v meste sa nachádzajú tri gymnáziá, chýba väčšia rozmanitosť odborných škôl, stúpa záujem žiakov 9. ročníka základných škôl o odborné stredoškolské vzdelanie;
- zhoršujúce sa podmienky na dochádzanie žiakov z obcí susedných okresov v dôsledku znižovania počtu spojov verejnej dopravy.

Tabuľka 26 Návštevnosť stredných škôl v Šahách v rokoch 2006-2016

	2006/ 2007	2007/ 2008	2008/ 2009	2009/ 2010	2010/ 2011	2011/ 2012	2012/ 2013	2013/ 2014	2014/ 2015	2015/ 2016
Gymnázium	281	280	262	234	195	162	126	80	60	50
Gymnázium s VJM	137	139	137	143	128	114	113	101	102	107
Stredná odborná škola	282	304	285	291	265	271	263	278	266	243
SKŠ FF s VJM	194	190	173	152	124	96	77	58	55	75
Odborné učilište internátne	111	112	101	98	96	86	81	57	58	67
Návštevnosť stredných škôl	1 005	1 025	958	918	808	729	660	574	541	542

Zdroj: Vlastná štatistika

Graf 21 Návštevnosť stredných škôl v Šahách v rokoch 2006-2016

1.7. Zdravotnícka infraštruktúra

Zdravotnícke zariadenia sú buď vo vlastníctve mesta Šahy (bývalá nemocnica), prenajaté alebo aj vo vlastníctve súkromných osôb. Služby bývalej Polikliniky boli zrušené, licencie prešli do pôsobnosti súkromných lekárov. Zdravotnícke zariadenia majú regionálny charakter – slúžia nielen pre takmer 8 000 obyvateľov mesta, ale aj pre obyvateľov obcí v regióne. Aj v tomto spočíva význam mesta ako regionálneho sídla – poskytuje širšiu škálu služieb pre takmer 20 000 obyvateľov prirodzeného regiónu. V meste pôsobí nemocnica, ktorá však

z ekonomických dôvodov bola nútená v posledných rokoch redukovať počet lôžok aj oddelení. V roku 2011 bolo zrušené detské oddelenie a chirurgia bola zredukovaná na jednodňovú. V súčasnosti nemocničnú starostlivosť zabezpečuje spoločnosť HOSPITALE s.r.o.

V meste pôsobia 4 praktickí lekári pre dospelých, dve detské lekárky, 5 zubných ordinácií, k dispozícii je diabetológ, kožný lekár, psychiater a iní. Dostatočné služby poskytujú aj špecialisti zdravotníckych zariadení COR s.r.o., HARMONY s.r.o., NEPHRO s.r.o., HOSPITALE s.r.o.

Tabuľka 27 Zoznam súkromných lekárov a zariadení v meste Šahy

MENO LEKÁRA / ZARIADENIA	ADRESA	ZAMERANIE
MUDr. Gašparíková Terézia	J. Kráľa 15	praktický lekár pre dospelých
MUDr. Rusznyák František	Hviezdoslavova 17	praktický lekár pre dospelých
MUDr. Lacko Ladislav	J.Rotaridesa 18	praktický lekár pre dospelých
MUDr. Blaško Ladislav	F.Rákócziho č. 4	praktický lekár pre dospelých
MUDr. Kováčová Mária	Hviezdoslavova 23	praktický lekár pre deti a dorast
MUDr. Martonová Judita	K.Mikszátha 12	praktický lekár pre deti a dorast
MUDr. Beregszászi Tibor	SNP 23	zubný lekár
MUDr. Doboš Igor	Mládežnícka 24	zubný lekár
MUDr. Köteles Peter	F.Rákócziho 9	zubný lekár
MUDr. Ferenczová Eva	J.Kráľa 2	zubný lekár

MUDr. Judit Feherváry Ferencz	J. Kráľa 3/B	zubný lekár
MUDr. Poczik Gábor	F.Rákócziho 4	neuroológ
MUDr. Ivančík Artúr	Podzámocká 23	psychiater
MUDr. Mikuláš Mészáros	B. Bartóka	kardiológ
MUDr. Peter Farkas	F.Rákócziho 4	diabetológ
MUDr. Regász Karol	M.M.Hodžu 2	gynekológ
MUDr. Regász Igor	M.M.Hodžu 2	gynekológ
MUDr. Bystrý Igor	Rákoczyho 6	gynekológ
MUDr. Ľubomír Štefanko	Hlavné nám. 20	očný lekár
MUDr. Ľudovít Lukáč	Školská 1 (Harmony)	ortopédia
MUDr. Foltánová Marta	Rákoczyho 4	vnútorné lekárstvo
MUDr. Mária Šabová	Školská 13	očný lekár
MUDr. Horváth František	Školská 1	gastroenterológ
HOSPITALE s.r.o.	Hont. cesta 49	I. všeobecná ambulantná starostlivosť: gynekológia, pediatria II. špecializovaná ambulantná starostlivosť - interná ambulancia, gynekológia, chirurgia, ortopédia, urológia, ORL, kožná ambulancia, OAİM ambulancia, ambulancia klinickej psychológie, III. jednodňová ambulantná starostlivosť - gynekologická JAS, chirurgická JAS IV. spoločné vyšetrovacie a liečebné zložky – OKB + HTO, FRO V. ústavná zdravotná starostlivosť - interné, chirurgické a OAİM oddelenie VI. iné služby : - dopravná zdravotná služba, stravovacia prevádzka
HARMONY s.r.o.	Školská 1	špecialisti (internista, gastroenterológia, rehabilitácia, RTG)
COR s.r.o.	Parková 5 Hont. cesta 49 E.B. Lukáča 2 Nemocničná 9 Hont. cesta 49 Parková 5	I. špecializovaná ambulantná starostlivosť: -kardiológ, internista, neuroológ, hematológ, Reumatológia, pneumológia , otorinolaryngológia II. spoločné vyšetrenia a liečebné zložky: počítačová tomografia, ultrazvuk, klasická rádiológia, ultrazvuk
NEPHRO, s.r.o.	Hont. cesta 49	I. stacionár: dialýza II. špecializovaná amb. starostlivosť

Zdroj: Vlastné zisťovanie

Tabuľka 28 Zoznam zariadení lekární a výdajne zdravotníckych potrieb

Názov zariadenia	Adresa	Zameranie
Harmonys.r.o.	Školská č.1	lekáreň
U Galenas.r.o.	F.Rákócziho 4	lekáreň
MAX	Hlavné nám.23	lekáreň
Achileus	Hlavné nám. 16	zdravotnícke potreby

Zdroj: Vlastné zisťovanie

1.8. Infraštruktúra sociálnych služieb

Mesto Šahy poskytuje pomoc znevýhodneným obyvateľom mesta v niekoľkých oblastiach. Prvou dôležitou formou pomoci je terénna sociálna služba prostredníctvom opatrovateľskej služby. Zákomom č.416/2001 o prechode niektorých pôsobností z orgánov miestnej štátnej správy na obce a vyššie územné celky a zákonom č.195/1998 Z. z. o sociálnej pomoci a následne zákonom č. 448/2008 Z.z. o sociálnych službách bola riešená decentralizácia sociálnych služieb a prenos kompetencií. V prvej etape na obecnú samosprávu prešla v roku 2003 opatrovateľská služba a vybrané zariadenia sociálnych služieb, ktoré aj keď boli v pôsobnosti obecnej samosprávy, boli financované zo štátneho rozpočtu. Opatrovatelia zabezpečujú pomoc fyzickým osobám so zdravotne ťažkým postihnutím pri úkonoch sebaobsluhy, starostlivosti o domácnosť a pri realizovaní viacerých aktivít s účelom zotrvať čo najdlhšie v ich prirodzenom domácom prostredí. Na opatrovateľskú službu bolo v roku 2013 vyčlenených 64 803 Eur z rozpočtu mesta a v roku 2014 celkom 62 120 Eur. V správe mesta je jedna bytová jednotka – tzv. Dom opatrovateľskej služby, v ktorej sociálne služby zabezpečuje 1 opatrovateľka na plný úväzok.

Druhou oblasťou, ktorú zastrešuje mesto v rámci sociálnych služieb, je základné sociálne poradenstvo vykonávané na Mestskom úrade v Šahách. Obyvatelia sa môžu so svojimi

problémami obrátiť na poverených pracovníkov mestského úradu, kde im následne bude poskytnutá adekvátna pomoc.

Mesto Šahy nezabúda ani na svojich občanov v dôchodkovom veku, na občanov so zdravotne ťažkým postihnutím a ani na matky s deťmi. Mesto prevádzkuje Denné centrum seniorov, kde je poskytované sociálne poradenstvo a zabezpečuje sa záujmová činnosť pre seniorov. V súčasnosti má Denné centrum seniorov celkom 160 členov. V rámci svojich kompetencií mesto zabezpečuje donášku stravy pre dôchodcov a pre osoby s nepriaznivým zdravotným stavom, ktorí sú odkázaní na spoločné stravovanie, ak jeho stravovanie nemožno zabezpečiť inak ako prostredníctvom dodávateľa stravy. Pod pojmom zabezpečuje sa rozumie poskytovanie jedného teplého hlavného jedla, vrátane polievky. Na rok 2013 bolo vyčlenených z rozpočtu 10 000 Eur, z ktorých bola celkom pre 48 občanov poskytnutý príspevok. Na rok 2014 bolo schválených 11 500 Eur a príspevok bol poskytnutý 60 občanom.

Pre občanov v hmotnej núdzi sú poskytované jednorazové finančné príspevky na vybavenie osobných dokladov, nevyhnutné ošatenie, nákup paliva, zakúpenie nevyhnutných potravín, na mimoriadne liečebné náklady, náklady spojené s úmrtím člena rodiny, náklady spojené s následkami živelných pohrôm. V roku 2012 bola táto jednorazová finančná pomoc poskytnutá celkom 87 obyvateľom, v celkovej výške 2 140

eur. Pracovníci mestského úradu sa dobrovoľne podieľajú aj na zbere šatstva a obuvi a následne ich vydávajú obyvateľom, ktorí si o to požiadajú.

Osobitný príjemca – Inštitút osobitného príjemcu upravuje §28 zákona č. 599/2003 Z.z. o pomoci v hmotnej núdzi v znení neskorších predpisov. Osobitný príjemca dávky a príspevkov v hmotnej núdzi môže byť obec alebo iná právnická alebo fyzická osoba, ktorého určuje po jeho predchádzajúcom súhlase Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny rozhodnutím. Určuje sa v prípade, ak sa doterajšou výplatom dávky a príspevkov nedosiahol alebo zrejme nedosiahne účel, na ktorý sa poskytuje, napr. zanedbávanie výživy a starostlivosti o deti. Pri uplatnení osobitného príjemcu sa uplatňuje zásada adresnosti poskytovania pomoci v hmotnej núdzi, každý prípad sa posudzuje individuálne s cieľom účelného využívania dávky a príspevkov v hmotnej núdzi. Mesto Šahy ako osobitný príjemca spravoval zverené finančné prostriedky 4 zákonným zástupcom maloletých detí v roku 2013 a v roku 2014 to bolo 5 osobám.

Mesto spolupracuje aj s viacerými štátnymi a neštátnymi subjektmi, ktoré taktiež podporujú a pomáhajú sociálne odkázaným občanom mesta. Medzi spomínané subjekty patrí vyšší územný celok, občianske združenia, cirkev, Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny, poskytovatelia zdravotnej starostlivosti, Červený kríž a v neposlednom rade školské zariadenia. Úzka spolupráca je aj medzi mestom Šahy a Základnou organizáciou Slovenského zväzu telesne postihnutých a Zväzu postihnutých s civilizačnými chorobami, ako aj Základnou organizáciou Únie nevidiacich a slabozrakých.

V meste niekoľko rokov pôsobí Občianske združenie Charitas Saag, ktoré na základe povolenia NSK vykonáva terénnu sociálnu

prácu. Od 2011 do 2014 vykonávalo základné sociálne poradenstvo terénnou formou. Od 1.7.2013 bol zriadený Denný stacionár ambulantnou formou s kapacitou 12 miest v centre na Ružovej ulici. Združenie pod záštitou Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny prevádzkovala do roku 2014 aj chránenú dielňu, ktorá ako jediná na Slovensku bola orientovaná na ambulantné poskytovanie služieb sociálnoprávneho poradenstva. Dobré skúsenosti má združenie aj s prevádzkovaním tvorivých dielní pre marginalizované skupiny občanov. Členovia združenia ako dobrovoľníci celoročne realizujú zber a výdaj šatstva, výdaj trvanlivých potravín a hygienických potrieb. Táto organizácia úspešne realizuje aj niekoľko projektov pre postihnuté deti.

V roku 2013 v priestoroch na Školskej ulici č. 607/7 v Šahách začala svoju činnosť v oblasti sociálnych služieb aj Nezisková organizácia Dignitas so sídlom Plášťovciach č. 299. Poskytuje všeobecne prospešné služby – sociálnu pomoc a humanitárnu starostlivosť. Na základe povolenia NSK od 15.3.2013 prevádzkuje Domov sociálnych služieb s kapacitou 11 miest a od 27.8.2013 Zariadenie pre seniorov s kapacitou 8 miest. Dignitas, n.o. postupne rozšírila svoju činnosť o denný stacionár ambulantnou formou s kapacitou 6 miest a špecializované zariadenie pobytovou formou. V budúcnosti nezisková organizácia plánuje rozšíriť kapacitu a poskytovanie rôznych komunitných služieb pre mesto a pre šahanský región v rámci nového centra sociálno-zdravotníckych služieb v nových priestoroch.

Mesto v súlade s príslušnými ustanoveniami podľa zákona č. 448/2000 Z.z. o sociálnych službách v znení neskorších predpisov podalo v auguste 2013 na Ministerstvo práce sociálnych vecí a rodiny SR žiadosť o finančné prostriedky na úhradu výdavkov a žiadosť na finančný príspevok na

zabezpečenie poskytovania sociálnej služby neverejným poskytovateľom sociálnej služby pre činnosť Denného stacionára v Centre na Ružovej ulici a Denného stacionára a Zariadenia pre seniorov na Školskej ulici.

Občianske združenie HUMAN INTERNACIONAL so sídlom v Ipeľských Uľanoch 68/68, bolo založené v roku 2006. Sklad OZ Human International na ulici SNP 52 v Šahách je k dispozícii prednostne pre inštitúcie a organizácie, ktoré požiadajú o materiálnu alebo finančnú pomoc (nemocnice, školy, sociálne zariadenia, krízové centrá atď.) Taktiež sprostredkuje humanitárne zásielky zo zahraničia sociálne odkázaným rodinám, bezdomovcom a mnohým iným, ktorí potrebujú pomoc. Príjem za tovar podľa stanov združenia je finančný dar, ktorý je použitý na humanitárne účely.

1.9. Kultúrny potenciál a infraštruktúra

Snahou mesta Šahy je usporadúvať kultúrne podujatia atraktívne pre miestnych obyvateľov, ale aj obyvateľov regiónu. Najvýznamnejším podujatím, ktoré už dávno presiahlo hranice regiónu, sú Dni kultúry v Honte. Toto kultúrno-spoločenské podujatie sa realizuje každoročne v mesiaci september a jeho účastníkmi sú aj hostia z Maďarska, ako aj zahraniční turisti. Ďalšími významnými podujatiami sú Stretnutia v Poiplí, Vianočné ohrievadlo, ktoré organizujú občianske združenie Pečať mesta Šahy v spolupráci s mestom.

Hontianske múzeum a Galéria L. Simonyiho sú organizátormi rôznych výstav diel šahanských umelcov, ale aj iných autorov. Na výstavách môžeme vidieť práce tvorivých umelcov v oblasti keramiky, maľby ako aj nádherné drevorezbárske práce domácich a zahraničných umelcov. Mnohé podujatia sú realizované s finančnou podporou Ministerstva kultúry SR, či Úradu vlády SR,

nakoľko mesto nedisponuje dostatkom vlastných finančných zdrojov, z ktorých by mohlo tieto podujatia realizovať.

Prioritami mesta v oblasti kultúry je vytvorenie priestorových podmienok k realizácii kultúrnych podujatí. V priestoroch radnice sa nachádza divadelná sála s kapacitou 200 diváckych miest. Tu je potrebná rekonštrukcia vedenia elektrickej energie a komplexné vybavenie javiskovou technikou – osvetľovacou a ozvučovacou technikou. Niektoré spoločenské podujatia sa konajú v priestoroch bývalej synagógy, ktorú si mesto príležitostne prenajíma od Občianskeho združenia Pečať mesta Šahy. Chýba kultúrny dom – moderný, zrekonštruovaný priestor, v ktorom by sa mohli realizovať kultúrno – spoločenské podujatia realizované mestom, ale aj ďalšími spoločenskými organizáciami pôsobiacimi v meste.

K tomu, aby realizácia kultúrnych podujatí spĺňala aj ekonomický efekt, je potrebné vybudovanie nového amfiteátra v priestore, v ktorom sa nachádza torzo starého objektu. V súčasnosti sa mesto usiluje realizovať spoločenské podujatia na nádvorí mestského úradu, kde bolo v roku 2012 umiestnené malé prenosné pódium. Toto miesto je však vhodné pre podujatia s menším počtom účastníkov a nevyhovuje estetickým požiadavkám k ich dôstojnej prezentácii.

Strecha budovy múzea zateká, chýbajú depozitné priestory na skladovanie zbierkových exponátov. Budova mestskej knižnice zateká, miestami sa objavujú plesne a nie je vhodná na uskladnenie kníh, ktoré sa postupne znehodnocujú. Budovu je potrebné celkovo zatepliť, vymeniť okná a izolovať strechu, prípadne spraviť nadstavbu sedlovej strechy.

Spoločenské organizácie a kluby

Veľkou výhodou mesta je existencia širokého spektra rôznych občianskych

združení, spolkov a organizácií, ktoré sa aktívne zapájajú do diania v meste - organizujú športové a voľnočasové aktivity, rozvíjajú tradície a spoluprácu medzi národnosťami. Práve tieto sú skutočnými nositeľmi tradícií v kultúrno-spoločenskom dianí v meste.

V oblasti kultúry sa angažujú:

- *Matica slovenská, MO Šahy;*
- *Základná organizácia Csemadok- u pôsobiaca v Šahách a časti Tešmák;*
- *Denné centrum seniorov;*
- *Nadácia Pečať mesta Šahy – Ipolyságvárospecsétje - SigillumOppidiSaag - organizuje kultúrne podujatia a podporuje rozvoj umenia intelektuálneho charakteru v meste;*
- *Združenie Lajosa Pongrácza, podporuje kultúru, školstvo a duchovný život obyvateľov Šiah, rozvíja slovensko – maďarské vzťahy, vzájomnú toleranciu;*
- *Klub žien pri mestskej knižnici;*
- *Hontiansky Kruh Corvina, rozvoj národnostnej identity, tradícií, kultúry, vzdelávania;*
- *Kruh priateľov Hontianskeho múzea a Galérie Ľudovíta Simonyho;*
- *OZ Srdcom za Šahy.*

V ďalších oblastiach spoločenského diania v meste sa aktívne prejavujú:

- *Olympijský klub Alojza Szokolyiho Šahy, športový klub podporujúci výchovu a rozvoj olympijských ideálov u mládeže a myšlienky fair play;*
- *Zväz skautov maďarskej národnosti, Skautský oddiel sv. Imricha;*
- *Občianske združenie Caritas Saag, pracuje s marginalizovanými skupinami obyvateľstva (sociálne slabší, zdravotne postihnutí...);*

- *Regionálna rozvojová agentúra Ipeľ-Hron, ktorá usmerňuje a riadi sociálny a ekonomický rozvoj celého regiónu*
- *Ipeľská únia, združenie na území Poiplia ktoré sa zasadzuje vo veciach životného prostredia a kultúry*
- *Poľovnícka spoločnosť Lipovec*
- *Poľovnícke združenie Ipeľ, Šahy*
- *Miestna organizácia Slovenského rybárskeho zväzu*
- *Slovenský zväz včelárov*
- *Základná organizácia Slovenského Červeného kríža v Šahách*
- *Zväz záhradkárov, obrába skoro 16 ha pozemkov bývalého JRD Šahy*
- *Základná organizácia Únie nevidiacich a slabozrakých Slovenska v Šahách*
- *Dobrovoľný požiarny zbor v Šahách*
- *Základná organizácia Slovenského zväzu chovateľov v Šahách*
- *Rádioklub Ipeľ Šahy, OM3RLA*

V meste sa nachádza aj dostatok hudobných, speváckych, tanečných telies, ako aj detské divadelné súbory pracujúce popri miestnych školách. Väčšinou pracujú popri miestnych školách, ale zúčastňujú sa rôznych súťaží a podujatí organizovaných mestom. Žiaľ mesto nemá vhodné priestory, kde by mohlo umelecko – tvorivú činnosť týchto súborov zastrešiť.

Nositeľmi kultúrnych tradícií pôsobiacimi v meste sú amatérske telesá rôzneho žánru:

- *Spevácky zbor mesta Musica Aurea;*
- *Spev. zbor pri Gymnáziu;*
- *Spevácky zbor CZŠ a OGFF;*
- *Cigánska kapela Alexandra Szöllősyho;*
- *Folklórny súbor Vretienko, Sendergő;*
- *Amadeus Trio;*
- *Detský divadelný súbor Csillagszóró;*
- *Bábkové divadlo Csalóka;*
- *Hudobné skupiny Pangea, The Badges on the Horse railway, MINK r.t., W-ROCK, HONTI IGRICEK folk-rock band.*

Významné osobnosti, rodáci a úspešné súbory

Na výstavách môžeme vidieť práce tvorivých umelcov ako keramiky, sochy **Adrieny Kutakovej** (je aj autorkou pomníkov, fontán, a mozaík), maľby **Ľudovíta Pokorného**, nádherné drevorezbárske práce z dielne **Tihaméra Csomóa** a **Miroslava Pintéra**, obrazy mladého reštaurátora a maliara **Mgr. Petra Plevu**, či diela mladých grafikov **Gábora Antala** a **Gejzu Németha**.

Bádatelia historických a národopisných hodnôt ako **Dr. Károly Csáky, PhD, Marta Bendíková, Ing. František Danis, MUDr. Kiss László, CSc., Dr. Habil, MUDr. Štefan Márton, Mgr. Tibor Pálinskás** svojimi prácami, knihami, publikáciami, prednáškami, referátmi sú známi doma aj v zahraničí.

V oblasti literárneho života treba pripomenúť mená **PaedDr. Beaty Bazalovej, MUDr. Štefana Mártona, Anikó N. Tóth a Dr. Pétera Hunčíka**, ktorí vydali niekoľko literárnych diel, v oblasti beletrie alebo v odborné publikácie. Z významných autorov šahanského pôvodu sú na celom Slovensku známi spisovateľ **Ladislav Ballek**, vojenský historik **Vojtech Dangl**, archeológ **Ján Dekan**, či prírodovedec **Dr. Juraj Hraško**.

Hudobný život sa v našom meste môže pýšiť takými hudobníkmi ako skladateľ a interpret **András Bodonyi**, pedagógovia a členovia **Tria Amadeus, Mgr. art Hedviga Makovínyiová, Mgr. Ján Rédlí, Mgr. Viera Rédliová**, pedagóg a skladateľ modernej populárnej hudby **József Riedly**, či interpreti cigánskej hudby **Alexander Szóllósy st.** (*1959, Nové Zámky, †2015, Šahy) a **Alexander Szóllósy ml.** Z rodákov, ktorí svojím talentom dobili svet, patrí **Juraj Berczeller** (*1914, Šahy, †2008 Sydney, Austrália). – legendárny slovenský hudobník, klavirista, kapelník, dirigent, hudobný skladateľ a aranžér v oblasti populárnej hudby a jazzu, príležitostný herec a tvorca kabaretu.

Jeden zo zakladateľov modernej slovenskej populárnej hudby 20. storočia. Medzinárodne uznávaný je spevácky súbor **Musica Aurea**. Aj na úseku rockovej hudby vo viacerých kapelách (**W rock, Pangea, Vecker, Mink**) pracujú uznani a úspešní mladí ľudia. Vo folklórnej oblasti sa úspešný pokrok zaznamenáva detský folklórny súbor **Sendergő**.

V meste pôsobí **detské divadlo Csillag-szóró**, ktoré úspešne reprezentuje mesto na súťažiach v rámci Slovenska, ale aj Maďarska. V roku 2011 na celoštátnom festivale detských bábkových a divadelných súborov Podunajská jar v Dunajskej Strede získali zlaté pásmo a vedúce súboru dostali ocenenie ako pedagógovia. V roku 2012 získali v rovnakej súťaži striebornú medailu a cenu detskej poroty.

1.10. Podmienky pre rozvoj športu

Infraštruktúra pre rozvoj športu

Na realizáciu vlastných **športových podujatí v interiéri** má mesto k dispozícii len dve vlastné telocvične, obe sú však súčasťou miestnych základných škôl. V roku 2012 bolo mesto z technických príčin nútené uzavrieť mestskú telocvičňu T18, ktorá bola denne využívaná miestnymi športovými klubmi a skupinkami obyvateľov, a taktiež sa tu konali všetky veľké športové podujatia. V telocvični mali svoje tréningy karatisti, volejbalisti, futbalisti, prebiehali tu hodiny aerobiku, v zime využívali telocvičňu aj tenisti a stále miesto tu mali aj priaznivci stolného tenisu. V telocvični bola zriadená posilňovňa a klubovňu využívali aj šachisti. Tento problém čaká na riešenie – ideálne by bolo postaviť novú športovú halu, ktorá momentálne veľmi chýba. Telocvične si športovci prenajímajú za poplatok, k dispozícii sú aj telocvične stredných škôl. V školských telocvičniach prebiehajú každý týždeň hodiny zumbi, kickboxu, aerobiku, v súkromných priestoroch si možno objednať aj hodiny cvičenia Pillates.

Športové aktivity v exteriéri prebiehajú na niekoľkých miestach v meste:

- *Futbalový štadión FK Slovan Šahy s atletickou dráhou a s antukou, kde sa nachádza aj tréningové ihrisko a multifunkčné ihrisko;*
- *Tenisový areál TJ SAAG Šahy súčasťou ktorého sú 4 tenisové kurty s antukou;*
- *Multifunkčné ihrisko pri ZŠ J. Kráľa;*
- *Minifutbalové ihrisko pri SOŠ Šahy;*
- *Detské ihriská na sídliskách;*
- *Po ukončení doby prevádzky, mládež aj dospelí využívajú betónovú plochu pri obchodnom dome Lidl na korčuľovanie na kolieskových korčuľoch;*
- *Občas je využívaná aj plocha Hlavného námestia – napríklad na streetball, program podujatí Námestie v pohybe, Posolstvo Londýn 2012, na kolesách proti rakovine a pod.*

Letné športy

Vynikajúce možnosti pre letné športy poskytoval Areál zdravia súčasťou ktorého boli dve ihriská na plážový volejbal. Areál bol využívaný aj na vodné športy, tenis, futbal, nohejbal, veľký šach, basketbal a iné rekreačné športy. Kedysi sa využívala aj vodná plocha **Areálu zdravia** na rekreačný hokej a korčuľovanie v zimných mesiacoch. Areál mesto predalo súkromnej firme, ktorá prisľúbila, že vybuduje akvapark. V prípade, že túto myšlienku nezrealizuje, majetok vráti mestu. Za posledné roky areál nebol využívaný, preto je v dezolátnom stave. Občania mesta dúfajú, že akvapark sa podarí vybudovať a bude prínosom pre mesto aj región.

Za plávaním a oddychom pri vode občania dochádzajú do blízkych rekreačných stredísk ako napr. Hokovce, Dudince, Santovka, Margita - Ilona, ale aj do Maďarska. V letných

mesiacoch však často vidieť mládež, ale aj strednú generáciu pri rieke Ipľ.

Výborné možnosti poskytuje okolitá príroda na prechádzky a turistiku a to priamo v okolí mesta, ale aj v Maďarsku (pohorie Börzsony). Obľúbeným športom je cyklistika, avšak na slovenskej strane chýbajú cyklotrasy. Vynikajúce možnosti nájdú obyvatelia mesta v Maďarsku, hneď za hranicou, avšak ideálne by bolo vybudovať cyklotrasy aj na slovenskej strane a prepojiť ich. Potenciál pre oddychové miesta s lavičkami, chodníkom na prechádzky a cestou pre korčuliarov majú hrádze Ipľa, ktoré lemujú rieku priamo cez mesto.

Zimné športy

V posledných rokoch sa rozmohol v meste nový zimný šport – hokej. Venuje sa mu niekoľko dospelých, ktorí vedú deti a mládež. Na tréningy musia chodiť deti na najbližší zimný štadión do Levíc, ktoré sú vzdialené od Šiah 37 km. Najbližšie možnosti na lyžovanie sú pri Štiavici, na Donovaloch, Králikoch, ale za týmto športom cestujú obyvatelia aj omnoho ďalej. V meste chýba aj plavecký bazén, ktorý by bol využívaný celoročne.

Mesto Šahy a Oddelenie školstva, mládeže a športu pri MsÚ sa snaží zastrešiť rôzne športové aktivity realizované na území nášho mesta. Mesto zabezpečuje ozvučenie podujatí, ceny pre víťazov a pitný režim. Veľmi aktívne spolupracuje mesto s Olympijským klubom Alojza Szokolyiho v Šahách, so základnými a strednými školami v Šahách a ich okolí.

K významným podujatiam, ktoré sa organizujú v meste patria:

- *Volejbalový turnaj o Pohár primátora mesta Šahy (Gymnázium Šahy);*
- *Turnaj v bowlingu o Pohár primátora mesta Šahy (ZŠ L. Pongrácza Šahy);*
- *M-SR maďarských gymnázií vo volejbale (Gymnázium s VJM Šahy);*

- Volejbalový turnaj zmiešaných družstiev o Pohár primátora mesta Šahy (AVK Šahy);
- Posolstvo k Hráb XXX. olympiády v Londýne 2012 – zapálenie ohňa a športový program (OKASZ Šahy);
- Vedomostná súťaž o olympizme pre ZŠ a SŠ regionálne resp. celoslovenské kolo(OKASZ Šahy)
- Deň detí;
- Beh olympijského dňa (OKASZ Šahy);
- Medzinárodné športové stretnutie mládeže (SOŠ Šahy);
- Hont CUP – turnaj v plážovom volejbale, minifutbale a v tenise;
- Olympijský odznak športovej všestrannosti;
- Ipeľský pohár vo futbale a vo volejbale (Gymnázia Šahy);
- Zo školských lavíc do atletickej haly Elán (OKASZ Šahy);
- Stolnotenisový turnaj zamestnancov a priateľov šahanských škôl o Pohár primátora mesta (OKASZ Šahy);
- Vianočný turnaj v basketbale;
- Námestie v pohybe – športový program pre deti a mládež;
- V roku 2015 sa zorganizovali MO v atletike pre žiakov ZŠ, bol štart 1. etapy medzinárodných cyklistických pretekov okolo Slovenska a v roku 2016 plánujeme Posolstvo k Hráb XXXI. olympiády v Rio de Janeiro 2016 – zapálenie ohňa a športový program (OKASZ Šahy).

Športové kluby

Telovýchovná jednotu TJ SAAG Šahy reprezentujú 3 oddiely a to karate, stolný tenis a tenis. Veľmi úspešní sú karatisti, ktorí reprezentujú mesto doma aj v zahraničí. Stolní tenisti reprezentujú mesto v dlhodobých súťažiach, a to dospelí 3. a MO LV 2. Trieda. Žiačky do 10 rokov v tenise sú prihlásené do súťaže Západoslovenského kraja.

Futbalový klub FK Slovan Šahy má registrované v jednotlivých súťažiach, organizovaných Západoslovenským futbalovým zväzom nasledovné mužstvá:

1. mužstvo dospelých	Oblasťné majstrovstvá ObFZ Levice
2. mužstvo dorastencov	V. liga
3. starší žiaci	III. liga
4. mladší žiaci	III. liga
5. žiaci „B“	oblasťná súťaž

Okrem uvedených aktivít podporuje a zorganizuje mesto v spolupráci s Olympijským klubom Alojza Szokolyiho pre deti a mládež rôzne športové aktivity, ako napríklad cyklotúry alebo besedy. Športové podujatia sa organizujú z rozpočtu mesta, z projektov NSK, prípadne Úradu vlády a Slovenského olympijského výboru. Mesto Šahy sa aj v budúcnosti chce zamerať na organizovanie športových aktivít hlavne pre deti a mládež a snažiť sa o popularizáciu športu na území mesta.

Významné osobnosti z oblasti športu

Mesto Šahy v atletike reprezentoval paralympionik reprezentant Slovenska Štefan Bogdan na Paralympijských hrách v Barcelone v roku 1992, kde získal bronzovú medailu, na Svetových hrách získal striebro, bronz a na Majstrovstvách Európy zlato a striebro. **Jozef Péter** bol reprezentant SR v silovom trojboji a tlaku na lavičke. Je jedenásťnásobným majstrom sveta v kategórii MASTERS 55-59 r., 60-65 r. do 125kg a do 140kg v rôznych federáciách. Úspechy pána **Ferdinanda Daučíka** (*1910, Šahy, †1986, Alcalá de Henares) v slovenskom futbale sú inšpiratívne pre našich mladých futbalistov. Bol tretím Slovákom, ktorý hral v česko-slovenskej reprezentácii, hral na dvoch majstrovstvách sveta. Hral za Šahy, Komárno, Slovan a Sláviu, bol trénerom Slovana, česko-slovenskej

reprezentácie a slávnych španielskych klubov ako FC Barcelona, Athletic Club, Atlético Madrid a Real Zaragoza. S klubom FC Barcelona (vtedy ešte CF Barcelona) vyhral dvakrát La Ligu (1951-52, 1952-53) a trikrát španielsky pohár (1950-51, 1951-52, 1952-53), s klubom Atletico Bilbao raz La Ligu (1955-56) a dvakrát pohár (1954-55, 1955-56) a s klubom Real Zaragoza raz španielsky pohár (1965-66). Vo futbale dosiahol významné úspechy aj **Jozef Urbílik** – bývalý reprezentant SR vo futbale a najlepší prvoligový strelec v sezóne 1993/1994 za JAS Bardejov. Vo viacboji získal ocenenia **Ferenc Révész** – reprezentant SR v atletike od roku 2009, je 6-násobný majster Slovenskej republiky vo viacbojoch v kategóriách dorastenci a junióri. V oblasti tenisu získal významné ocenenia JUDr. Milan Kyseľ, ktorý hrá za extraligu PRÁVNIK Bratislava. Je to rodák zo Šiah, odchovanec šahanského tenisového klubu.

Šahania sú hrdí aj na úspechy paralympijského reprezentanta **Ladislava Gáspára**, ktorý v rokoch 1993 - 2011 úspešne reprezentoval Slovensko v stolnom tenise. Získal nasledujúce prestížne ocenenia na Paralympijských hrách - 1 zlatá (Atény 2004-jednotlivci), 2 strieborné (Atlanta 1996-jednotlivci OPEN, Sydney 2000-družstvá), 2 bronzové (Atlanta 1996-jednotlivci, družstvá). Na Majstrovstvách sveta – 1 zlato (Taipei 2002), 2 strieborné (Paríž 1998, Montreux 2006), 3 bronz (Paríž, Taipei), na Majstrovstvách Európy – 2x zlato (1995 Hillerod, 1999 Piešťany), 6x striebro, 1 bronz. V roku 2003 bol vyhlásený Slovenským zväzom telesne postihnutých športovcov za najlepšieho telesne postihnutého športovca desaťročia, v roku 2005 dostal titul Najlepší paralympionik desaťročia SR a v roku 2008 na Paralympiáde v Pekingu bol vlajkonosičom slovenskej výpravy.

1.11. Zariadenia pre rekreáciu a oddych

Priamo v meste Šahy, v časti Homok, sa nachádza areál, ktorý by bol vhodný na rekreáciu pre turistov, resp. ako oddychové miesto pre domácich obyvateľov. Potenciálne by tu mohol byť vybudovaný akvapark, o čo sa usiluje súkromný investor, ktorý v roku 2008 odkúpil areál za týmto účelom. Predpokladá sa, že investor ukončí práce do roku 2018. V prípade, že firma investíciu nezrealizuje v termíne stanovenom v zmluve, mesto má právo odkúpiť ho späť za symbolickú cenu, za ktorú bol areál predaný. Obyvatelia mesta očakávajú rekonštrukciu „Šóderosa“ (neoficiálny názov areálu). Akvapark by výraznejšie podnietil rozvoj cestovného ruchu v meste.

V meste je dostatok reštauračných zariadení, ktoré poskytujú každodenné stravovanie, ale aj možnosť usporiadania rodinných osláv, svadiieb, stužkových a iných osláv. Je tu pizzeria, dve cukrárne na námestí, biliard, diskotéka pre mládež ako aj bar, kde sa najčastejšie stretáva miestna mládež. Kvalitné ubytovanie poskytujú dva hotely a jedno kempingové zariadenie. V prípade, že by sa v meste rozvinul cestovný ruch, bolo by nutné rozšíriť ubytovacie kapacity. V súčasnosti v meste nie sú ubytovacie možnosti v súkromných rodinných domoch.

Mesto má bohatú históriu a dostatok historických budov, ktoré by mohli slúžiť ako objekty záujmu pre turistov. Žiaľ všetky by si vyžadovali rekonštrukciu, aby sa zvýšila ich atraktivita. Pomohla by aj cielená propagácia. V katastri mesta je dostatok lesov, kde by bolo možné vybudovať viac turistických, náučných chodníkov. Otázkou je aj budovanie cyklotrás, ktoré by bolo možné napojiť na sieť cyklotrás v Maďarsku.

1.12. Administratíva a verejná správa

Mestský úrad v Šahách poskytuje širokú škálu služieb v prospech občanov mesta. V rámci správneho a organizačného oddelenia sa na úrade nachádza matričný úrad. Pod ekonomický úsek patrí správa výberu daní, miestnych poplatkov a poplatkov za komunálny odpad. Na mestskom úrade majú sídlo aj pracovníci Spoločného obecného úradu, ktorí zabezpečujú vybavovanie stavebných povolení a oznámení drobných stavieb. Oddelenie výstavby, životného prostredia a regionálneho rozvoja zastrešuje zmluvné vzťahy s prenajímateľmi priestorov, nájomníkmi v bytoch nižšieho štandardu. Na tomto oddelení sa evidujú otváracie hodiny podnikateľských prevádzok, ako aj oznámenia o ich prechodnom uzatvorení. Oddelenie školstva, mládeže a športu ako aj oddelenie kultúry sú otvorené komunikácii s verejnosťou pri príprave rôznych podujatí a projektov.

Ďalšie služby obyvateľom poskytujú v meste nasledujúce inštitúcie:

- ✓ Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Levice – pracovisko Šahy, SNP 52;
- ✓ Daňový úrad Nitra – kontaktné miesto Šahy, Rákocziho II. 7;
- ✓ Okresný úrad Levice – pracovisko Šahy, Hlavné námestie 1;
- ✓ Obvodné oddelenie policajného zboru SR Šahy, Petőfiho 1;
- ✓ Okresné riaditeľstvo Hasičského a záchranného zboru Levice, Hasičská stanica Šahy, SNP 60;
- ✓ Dôvera zdravotná poisťovňa, a.s. Nitra, Pobočka Šahy, Hlavné námestie č.1;
- ✓ Sociálna poisťovňa, pobočka Levice, vysunuté pracovisko Šahy, Hlavné námestie 1,
poskytuje len nasledujúce služby v Šahách:

utorok: 8.00-14.00 – nemocenské, garančné poistenie a poistenie v nezamestnanosti

piatok: 8.00- 13.00 – dôchodkové poistenie, výber poistného.

Žiaľ v posledných rokoch dochádza k redukcii služieb poskytovaných v prospech občanov priamo v Šahách. Niektoré inštitúcie zrušili z ekonomických dôvodov zastúpenie v meste (napr. zdravotné poisťovne), čo pre občanov znamená skomplikovanie vybavovania príslušnej agendy – musia cestovať do najbližšej pobočky v Leviciach, čo je 37 km a v konečnom dôsledku značná časová i finančná strata.

1.13. Technická infraštruktúra

Mestský vodovod

Mesto Šahy je pitnou vodou zásobované zo skupinového vodovodu (SKV) Šahy, z vodného zdroja Plášťovce – Rykynčice, s odporúčanou výdatnosťou 42,0 l.s-1. Prívodným potrubím od Veľkých Turovíc je zásobovaný vodojem o kapacite 2x750 m³, ktorý je umiestnený nad mestom, na kóte 180,5 m n.m. Výhľadovo sa koncepčne uvažuje s prevodom pitnej vody z vodných zdrojov Žitného ostrova.

Kanalizácia

Mesto Šahy má vybudovanú mestskú kanalizáciu. Kanalizačná sieť je jednotná a bola budovaná postupne na 12 300 EO projektovej kapacity. Odpadové vody sú čistené v biologickej čistiarni, s kapacitou 3 700,0 m³ deň-1. V meste Šahy v roku 2006-2008 bola uskutočnená intenzifikácia ČOV, následné dobudovanie kanalizácie, odvod splaškových vôd vrátane mestských častí Tešmák a Preseľany nad Ipľom.

Elektrina

Mesto Šahy je elektrickou energiou zásobované 22 kV vzdušným vedením čí. 122 z TR 110/22 kV Tupá, vedeným v zásade súbežne s cestou čí. I/66 po severnom okraji mesta. Vzdušný 22 kV elektrorozvod je okolo mesta zokruhováný, s výbežkami, odbočujúcimi k jednotlivým distribučným transformovniám. Vzdušné vedenia primárnej 22 kV VN siete sú v meste doplnené vnútornými diagonálnymi 22 kV káblowymi (podzemnými) rozvodmi.

Paralelne s vedením čí. 122 vedie 22 kV vzdušné VN vedenie čí. 503 z TR 110/22 kV Tupá, ktoré od Šiah pokračuje do rozvodne Veľký Krtíš. Obidve tieto VN vedenia tangujú riešené územie navrhovanej výrobnéj zóny a limitujú možnosti jeho výhľadového využitia, resp. sú pre jeho využitie podmieňujúcimi. Terajším územným plánom mesta Šahy je preto navrhované preloženie oboch 22 kV VN elektrovedení za severný okraj navrhovanej súvislej mestskej zástavby, z čoho sa v riešení tohto doplnku územného plánu mesta vychádza.

Plyn

Mesto Šahy je zásobované zemným plynom zo siete diaľkových plynovodov cez VVTL plynovod DN 150 PN63, ktorý končí v regulačnej stanici RS2 o výkone 3000 m³ x hod-1, umiestnenej na severnom okraji zastavaného územia mesta, pri verejnom cintoríne. Miestna plynovodná sieť je strednotlaková, s tlakovou hladinou do 300 kPa. Sieť je navrhovaná tak, aby bola schopná zabezpečiť dodávku plynu aj pri zvýšenom náraste jeho spotreby, než je uvažovaná.

Doplnkom územného plánu sa navrhuje lokálna preložka trasy VVTL zásobovacieho potrubia tak, aby sa v maximálne možnej miere riešené územie uvoľnilo pre navrhovanú výstavbu výrobných zariadení. Táto investičná akcia bola vykonaná v roku 2008. Preložka

tejto trasy sa vedie cez západný okraj vyvýšenej terénnej terasy a popri cintoríne, so zaústením do jestvujúcej regulačnej stanice. Zároveň sa navrhuje nové napojenie strednotlakovej rozvodnej siete mesta trasou vedúcou verejnými (uličnými) priestormi. V roku 2006 bola plynofikovaná mestská časť Tešmák, plynofikácia mestskej časti Preseľany nad Ipľom sa pripravuje v najbližšom období.

Zásobovanie teplom

Hlavným zdrojom energie pri zásobovaní teplom je zemný plyn, v niektorých častiach mesta, najmä v oblasti radovej zástavby v časti Preseľany, kde sa plynofikácia iba pripravuje, stále prevláda výroba tepla z pevného paliva. V súčasnosti platná energetická koncepcia Európskej únie, podporovaná aj individuálnou snahou členských štátov, vytvárajú tlak na diverzifikáciu energetických zdrojov a zvyšujúcu sa nezávislosť na fosílnych palivách.

Telekomunikačná sieť

Telefonizácia riešeného územia výrobnéj zóny bude zabezpečená vybudovaním nového telekomunikačného kábla od ATÚ Šahy, ktorá je umiestnená v blízkom areáli na ulici SNP. Trasa telekomunikačného kábla bude viesť v obslužnej a prístupovej komunikácii, vedúcej ťažiskovými priestormi výrobnéj zóny.

Jestvujúce diaľkové telekomunikačné zariadenia, ktoré sú uložené paralelne s cestou I/66 a v ulici SNP, sa urbanistickou koncepciou doplnku územného plánu mesta rešpektujú v zmysle súčasného územného plánu. Územie Šiah je pokryté signálom GSM všetkých troch slovenských operátorov, na území mesta je dostupné širokopásmové internetové pripojenie na báze DSL, ako aj pomalšie dial-up a ISDN pripojenie prostredníctvom telefónnej linky. Mesto je pokryté signálom mobilného internetu operátorov Orange a T-Mobile technológiou GPRS aj EDGE, ako aj širokopásmovým broadbandom tohto

posledne menovaného operátora na frekvencii 450 MHz, taktiež je dostupná aj širokopásmová bezdrôtová technológia wi-fi, založená na pracovnej frekvencii 2,4 GHz.

Odpadové hospodárstvo

Zberový dvor prevádzkujú Technické služby mesta Šahy od roku 2005. V separovanom dvore dochádza k triedeniu všetkých druhov odpadu – papier a lepenka, sklo, plasty, kovy, vyradené elektrozariadenia, batérie a akumulátory. Ročne sa vyzbiera približne 250 ton triedeného odpadu.

Do roku 2013 mesto realizovalo separovaný zber prostredníctvom regionálneho združenia s názvom Združenie obcí a miest pre separovaný zber Hont-Poipлие. Od januára 2013 mesto z ekonomických dôvodov vystúpilo zo združenia. Vďaka úspešného projektu s názvom „Skvalitnenie a rozšírenie separovaného zberu v meste Šahy“, realizovaného v rámci OP Životné prostredie sa podarilo mestu posilniť technické vybavenie v tejto oblasti a tiež zvýšiť informovanosť verejnosti o spôsobe separovania. Vybudované boli uzamknateľné kontajnerové stanovišťa na sídliskách mesta, čím sa zvýši množstvo separovaného odpadu a zároveň sa zamedzí znečisťovaniu životného prostredia.

1.14 . Dopravná infraštruktúra

Cestná doprava

Mesto Šahy leží na ceste s označením I / 66 v smere Zvolen – Šahy – Budapešť. V budúcnosti je plánované túto trasu rozvíjať ako rýchlostnú komunikáciu R3, jej medzinárodné označenie je E77. Cesta pokračuje cez hraničný prechod v smere Rétság – Vác – Budapešť. Z pohľadu európskej dopravnej siete je táto trasa mimoriadne významná, bude zabezpečovať transeurópske, severo - južné prepojenie Baltského mora s Jadranským. Už v súčasnosti je trasa

zaradená do medzinárodnej siete TINA, výhľadovo sa uvažuje o budovaní tejto trasy ako helsinského koridoru V/C. Cez hraničný prechod Šahy – Parassapuszta sa aj dnes uskutočňuje intenzívna nákladná aj osobná doprava, ktorej objem postupne narastá. Štátna cesta je vedená naprieč Hlavným námestím, čo spôsobuje obyvateľom vážne problémy.

Dôležitým cestným prepojením je štátna cesta I/75, odbáčajúca z cesty I/66 pri Horných Semerovciach, spájajúca Šahy s Novými Zámkami a pokračovaním v smere na Bratislavu. Nezanedbateľná doprava sa realizuje po ceste II/527 v smere Tešmák s pokračovaním na smer Veľký Krtíš ako južná vetva cesty spájajúcej hraničný prechod v Šahách s centrom susedného okresu.

Riešenie parkovania v meste

Kapacitne postačujúce parkoviská pre verejnosť sa nachádzajú na Hlavnom námestí a pri športovom areáli. Plánované je budovanie ďalších odstavných parkovísk v miestach, kde prichádza k zmene dopravných systémov - pri moste, za Župným domom, pri cintoríne a areáli na Mlynskej ulici, ďalej pri priemyselnej zóne, stanicach verejnej dopravy a rekreačnej zóne v Olvárskej doline. Bytové domy majú zabezpečené garážové státie v spoločných garážach, pri rodinných domoch je garážové státie priamo na ich pozemku.

Železničná doprava

Železničná doprava je zabezpečená prostredníctvom jednokoľajnej neelektrifikovanej železničnej trate č. 153 Zvolen - Šahy - Čata. Začiatkom 20. storočia boli Šahy významnou regionálnou železničnou križovatkou, od r. 1920 má železnica a železničná doprava len lokálny význam. Železničná stanica Šahy je stanicou koncovou (pre úseky tratí Čata - Šahy a Zvolen - Šahy), koľajový úsek trate za štátnou hranicou,

Parassapuszta – Drégelypalánk, bol po roku 1950 postupne demontovaný. Ostatných 15 rokov ožíva úsilie obyvateľov, samospráv a organizácií na oboch stranách hraníc o obnovu tohto úseku v dĺžke 6, 5 km, ktorý by zabezpečil spojenie tak v horizontálnej osi Štúrovo – Čata – Šahy – Balassagyarmat, ako aj vo vertikálnej osi Zvolen – Šahy – Vác – Budapešť. Vnútromestské autobusové spojenie medzi železničnou stanicou v časti Homok, centrom mesta a mestskými časťami je vyriešené k spokojnosti občanov.

Letecká doprava

V katastri obce Šahy ani v jeho blízkosti sa nenachádza žiadne letisko na prepravu osôb, iba letiská na poľnohospodárske účely a to: Tekovský Hrádok, Pohronský Ruskov, Plášťovce a Zbrojníky. Najbližšie letisko regionálneho významu sa nachádza v Nitre, ktoré na objednanie obsluhuje aj medzinárodné lety.

Tabuľka 29 Letiská medzinárodného významu a ich približná vzdialenosť od Šiah

Letisko	Vzdialenosť
Bratislava	170 km
Budapešť	90 km
Viedeň	250 km

Zdroj: vlastné zisťovanie

Lodná doprava

Jediná rieka v katastri mesta, ktorá je využívaná na splavovanie je rieka Ipľ. Vzhľadom na jej veľkosť je možné jej používanie len na rekreačnú či športovú plavbu na kajakoch, kanoe, raftoch. Na osobnú a ani nákladnú dopravu nie je rieka využívaná, jej sprieplynenie je plánované, kvôli prepojeniu s Dunajom.

Pešia a cyklistická doprava

Popri všetkých hlavných mestských komunikáciách sú vedené chodníky pre peších. Chodníky nie sú vybudované iba v uliciach s nízkou dopravnou intenzitou, kde to kvôli priestorovým pomeroch nie je možné. Problémom v meste je Hlavné námestie, cez ktoré prechádza cesta prvej triedy ktorá spôsobuje hluk, prašnosť, nehodovosť a kvôli

ktorej nie je možné vyhradiť námestie ako pešiu zónu. V obci sa nachádzajú aj ďalšie kolízne miesta pešej a motoristickej dopravy ako napr. Hontianska cesta. Cez kataster obce Šahy prechádzajú diaľkové cyklotrasy, ale po trasách miestnych komunikácií, čo z hľadiska bezpečnosti nie je postačujúce a neposkytuje to možnosti pre rozvoj tohto druhu nemotoristickej dopravy. Výhľadovo je v obci plánovaných niekoľko cyklistických trás - pozdĺž Ipľa od sútoku s Kamencom po Homok, od Viničnej strány do Olvárskeho údolia, od priemyselnej zóny po ulicu SNP. Taktiež sa uvažuje o vyhradení samostatných pruhov na niektorých už existujúcich komunikáciách. Za hranicami na maďarskej strane je vybudovaná sieť cyklotrás, na ktoré by potenciálne bolo možné napojiť cyklistické trasy zo Šiah.

1.15. Charakteristika bytového fondu

V meste Šahy sa nachádzajú nasledujúce sídelné časti– ide o miestne zaužívané názvy:

<i>Homok</i>	<i>Pri cintoríne</i>	<i>Pasienky</i>
<i>Šahy - Stred II</i>	<i>Pri štadióne</i>	<i>Vrbiny</i>
<i>Šahy - Stred I</i>	<i>Okružná</i>	<i>Dlhé piesčiny</i>
<i>Handáš</i>	<i>Psí vrch</i>	<i>Veľká húština</i>
<i>Tabáň</i>	<i>Nad vinicami</i>	<i>Morotva</i>
<i>Mlynská</i>	<i>Priemyselný obvod</i>	<i>Tešmák</i>
		<i>Preseľany nad Ipľom</i>

Obytná zástavba v meste sa člení na strednopodlažnú – charakterizovanú bytovými domami na sídliskách Tabáň, Stred a Sever – a nízkopodlažnú, ktorá je príznačná pre mestské časti Tešmák, Preseľany, ale aj pre Homok a lokality Psí vrch a Pri Kalvárii. Prírastok počtu rodinných domov (novostavieb) je nízky - od roku 2005 neprekročil číslo 8. Dôvodom je vysoká miera nezamestnanosti a s tým súvisiaca nízka životná úroveň v regióne. Ďalším dôvodom je výška priemerných miezd v regióne, ktorá nedosahuje celoslovenský priemer.

V Šahách sa nachádza spolu 38 bytových a 1818 rodinných domov. Bytové domy majú 2-8 nadzemných podlaží a spolu sa v nich

nachádza 1932 bytov, z ktorých 157 je vo vlastníctve mesta. Najväčšiu časť miestneho bytového fondu predstavujú byty s dvomi izbami, o niečo menej je bytov s tromi miestnosťami. Štruktúra bytového fondu podľa vybavenosti bytov ukazuje, že väčšina patrí do I. kategórie vybavenosti.

Rozsiahlejšia výstavba nových štvrtí rodinných alebo bytových domov nie je v blízkej budúcnosti plánovaná. Rozšírenie výstavby je možné na sídlisku Šahy Sever, kde je plánovaná aj výstavba radových garáží, inak však mestské pozemky vhodné na výstavbu absentujú. Pozemky potenciálne vhodné pre ďalšiu výstavbu vlastní biskupstvo Rožňava, ktoré je k mestu ústretové a v prípade potreby sú možné rokovania o predaji pozemkov.

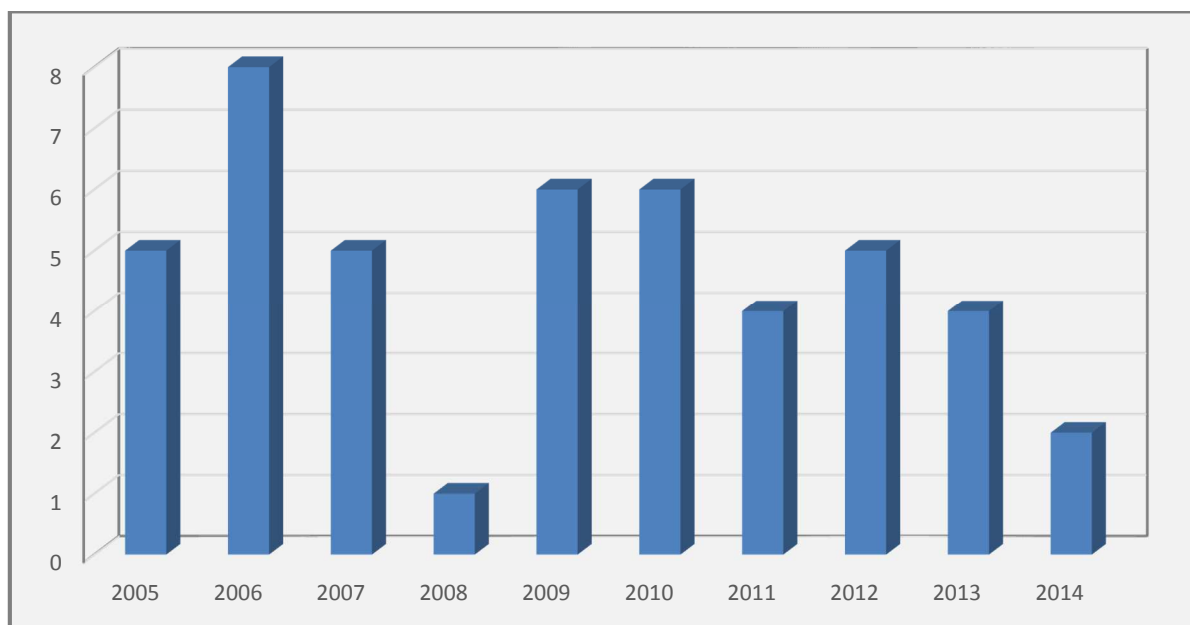
Tabuľka 30 Prírastok rodinných domov v meste Šahy v rokoch 2005 - 2014

rok	novostavby	z toho:		
		2-izbové	3-izbové	4 a viac izbové
2005	5	-	3	2
2006	8	1	1	6
2007	5	-	1	4
2008	1	-	-	1
2009	6	-	2	4
2010	6	2	3	1

2011	4	-	1	3
2012	5	-	1	4
2013	4	-	-	4
2014	2	-	-	2

Zdroj: Vlastná štatistika MsÚ, Oddelenie výstavby, životného prostredia a regionálneho rozvoja

Graf 22 Prírastok rodinných domov v meste Šahy v rokoch 2005 - 2014

Zdroj: OSBD Levice, stredisko Šahy

Byty v správe Okresného stavebného bytového družstva Levice (OSBD Levice):

Podľa vyjadrenia OSBD spravovaný bytový fond je v primeranom technickom stave s prihliadnutím na vek a technológie, ktorými bola výstavba bytových domov realizovaná. Opravy a bežná údržba

spravovaného bytového fondu je vykonávaná na základe plánov prevádzky, údržby a opráv bytových domov a požiadaviek schválených schôdzami vlastníkov bytov. Problémom pri zabezpečovaní opráv, hlavne opráv väčšieho rozsahu, je nedostatok finančných zdrojov vo fondoch prevádzky údržby a opráv jednotlivých bytových domov.

Tabuľka 31 Prehľad o bytových jednotkách v správe OSBD Levice

rok	počet bytových domov	Byty			
		I. kategória	II. kategória	III. kategória	IV. kategória
2005	26	1 239	-	-	-
2006	26	1 239	-	-	-
2007	26	1 239	-	-	-
2008	26	1 239	-	-	-
2009	26	1 239	-	-	-
2010	26	1 239	-	-	-
2011	26	1 239	-	-	-
2012	27	1 239	24	-	-
2013	27	1 238	24	-	-
2014	27	1 238	24	-	-

rok	Byty			
	1- izbové	2- izbové	3- izbové	4 a viac izbové
2005	178	534	443	81
2006	178	534	443	81
2007	178	534	443	81
2008	178	534	443	81
2009	178	534	443	81
2010	178	534	443	81
2011	178	534	443	81
2012	190	546	443	81
2013	190	544	443	82
2014	190	544	443	82

Zdroj: OSBD Levice, stredisko Šahy

Byty v správe spoločnosti Energo-Bytos, s.r.o., Šahy:

Hlavným zameraním spoločnosti je výroba a rozvod tepla, úžitkovej vody a správa bytových domov. Výlučným vlastníkom spoločnosti Energo-Bytos s.r.o., je mesto Šahy.

Spoločnosť zabezpečuje rekonštrukčné práce týkajúce sa bytových domov a tiež vnútorného vybavenia bytov – zateplenie budov, oprava vonkajšej fasády, oprava strechy, výmena vchodových dverí, okien, oprava omietok v interiéri, výmena vaní, umývadiel a pod.

Tabuľka 32 Prehľad o bytových jednotkách v správe spoločnosti Energo-Bytos, s.r.o., Šahy

rok	počet bytových domov	počet bytov			
		I. kategória	II. kategória	III. kategória	IV. kategória
2005	41	492	78	10	17
2006	41	492	83	10	17
2007	41	492	83	10	17
2008	41	492	83	10	17
2009	41	492	83	10	17
2010	42	498	83	10	17
2011	42	498	83	10	17
2012	45	507	83	11	17
2013	45	507	83	11	17
2014	45	507	83	11	17

rok	počet bytov			
	1- izbové	2- izbové	3- izbové	4 a viac izbové
2005	103	308	153	33
2006	106	310	153	33
2007	106	310	153	33
2008	106	310	153	33
2009	106	310	153	33
2010	106	313	156	33
2011	106	313	156	33
2012	107	315	163	33
2013	107	315	163	33
2014	107	315	163	33

Zdroj: Údaje poskytol Energo-Bytos, a.s., Šahy

Nájomné byty vo vlastníctve mesta Šahy

Celkovo mesto vlastní 157 nájomných bytov. V súčasnosti mesto eviduje 23 žiadostí o nájomné byty, z toho na byty I. kategórie 20, na byty nižšieho štandardu 1 a na byty v tzv. Dome opatrovateľskej služby (DOS) 2 žiadosti (2015). Žiadatelia o byt majú každý rok povinnosť obnoviť svoje žiadosti, a to z dôvodu aktualizácie údajov evidovaných o žiadateľoch. Žiadateľ, ktorý neobnoví svoju žiadosť v stanovenom termíne, je z evidencie vyradený. Podmienky prideľovania nájomných bytov sú uvedené vo VZN mesta č. 1/2015,

o pridelení bytov rozhodujú poslanci Mestského zastupiteľstva, poradným orgánom zastupiteľstva je Komisia bytová MsZ. V meste je značný záujem o nájomné byty nižšieho štandardu, čo vyplynulo z dotazníkového prieskumu realizovaného v roku 2013. Dôvodom záujmu o takýto typ bytov je nedostatok pracovných príležitostí a s tým súvisiaca platobná neschopnosť obyvateľov. Mesto zvažuje možnosť výstavby nových bytových jednotiek, avšak prekážkou je nízka dotácia štátu, nedostatok vlastných zdrojov mesta, zadlženosť a tiež dlhodobá návratnosť takejto investície.

Tabuľka 33 Počet podaných žiadostí o pridelenie bytu od mesta

2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
53	44	57	47	41	35	42	49	42	31

Zdroj: Vlastná štatistika, MsÚ Šahy

1.16. Regionálna politika a rozvoj cezhraničnej spolupráce

Mesto Šahy – líder regiónu

Začiatok obdobia, kedy mesto Šahy získalo významné postavenie v rámci regiónu, spadá do prvej polovice 19. storočia, kedy sa mesto stalo sídlom Hontianskej župy. V rokoch 1949 - 1960 boli Šahy okresným mestom. Napriek tomu, že po roku 1960 z hľadiska administratívneho členenia Šahy už nie sú oficiálnym okresným mestom, ostali akýmsi neoficiálnym lídrom v oblasti regionálneho rozvoja.

V roku 2005 bolo v Šahách založené Združenie obcí a miest Hontiansko – poipeľského regiónu. Jeho hlavným cieľom je vykonávať aktivity, ktoré prispievajú k rozvoju regiónu v rôznych oblastiach a podporovať budovanie a rozvoj medzinárodných vzťahov. Sídlo združenia je v obci Plášťovce, činnosť združenia koordinujú spoločne starostovia ako zástupcovia členských obcí.

Snahou združenia je spolupracovať v nasledujúcich oblastiach:

- rozvoj cestovného ruchu;
- rozvoj spolupráce v oblasti vzdelávania;
- rozvoj životného prostredia a ochrany prírody;
- rozvoj v zdravotnej a sociálnej oblasti;
- rozvoj kultúrnych a športových vzťahov;
- rozvoj vidieka;
- rozvoj humánnych zdrojov;
- budovanie a rozvoj medzinárodných vzťahov.

Na základe úspešnej spolupráce členov združenia bol v programovom období 2004 – 2006, v rámci programu Phare CBC, realizovaný projekt zameraný na podporu podnikania v prihraničných regiónoch. V rámci projektu boli založené 2 podnikateľské inkubátory a 3 internetové miesta v rámci cieľového územia zahŕňajúce dva regióny.

Vydaný bol katalóg v tlačenej a elektronickej podobe, ktorý obsahuje informácie o podnikateľských subjektoch v prihraničných regiónoch a zároveň boli zmapované voľné priestory, ako aj pozemky vhodné na podnikateľské účely. Projekt prispel k podpore spolupráce samospráv cieľového územia.

Počas programového obdobia 2006 – 2013 vyvíjalo mesto Šahy úsilie o prepojenie samospráv regiónu s cieľom vytvoriť MAS a zapojiť sa do programu LEADER. Významným krokom bolo založenie Občianskeho združenia pod názvom Ipeľ-Hont, ktoré sa uchádza o finančné prostriedky na implementáciu Integrovannej stratégie rozvoja územia. V uplynulých rokoch občianske združenie podporil Nitriansky samosprávny kraj formou dotácií, ktoré čerpali obce a ďalší členovia združenia. Mesto čerpalo z týchto dotácií prvýkrát sumu 6 000 eur v roku 2015, ktorú použilo na vybudovanie náučných detských ihrísk v prímestských častiach. V roku 2015 sa spracováva stratégia rozvoja územia CLLD s cieľom získať zdroje na zrealizovanie tejto stratégie z programu IROP ako aj z Programu rozvoja vidieka. V rámci stratégie je plánovaný rozvoj celého územia MAS s cieľom zvýšiť zamestnanosť a podporiť predovšetkým domáce subjekty z neverejného sektora.

Mesto Šahy – cezhraničná spolupráca

Vedenie mesta Šahy dlhodobo úspešne rozvíja vzťahy s niekoľkými samosprávami v Maďarsku. Spolupráca s družobným mestom Vác vyústila do podpísania Deklarácie o spolupráci v oblasti turizmu a cestovného ruchu. Ďalším partnerským mestom je Szécsény, aktívna spolupráca sa v posledných rokoch rozvinula aj s mestom Veresegyház. Mesto je často vyhľadávané samosprávami z Maďarska ako partner v rámci rôznych projektov financovaných z eurofondov. Ide o projekty podporujúce kultúrno-spoločenský život v regióne, spoluprácu škôl a projekty zamerané na ochranu životného prostredia.

Mesto Šahy je súčasťou dvoch euroregiónov, Euroregión Váh – Dunaj – Ipeľ vznikol v roku 1999 s cieľom posilniť cezhraničnú spoluprácu, zvýšiť príťažlivosť regiónu z hľadiska cestovného ruchu, zosúladiť územný rozvoj, podporovať rozvoj dopravy, vzdelávania, zabezpečiť spoločný postup pri ochrane životného prostredia a realizáciu spoločných projektov. Euroregión Ipeľ – Ipoly bol založený ako záujmové združenie právnických osôb v roku 2003. Územie euroregiónu na slovenskej strane zahŕňa okolie Šiah, Želiezoviec, Levíc, poipeľskú časť Novozámockého okresu, západnú časť Rimavskosobotského okresu, okresy Lučenec, Veľký Krtíš, Krupina a Banská Štiavnica. Euroregión má v súčasnosti 68 členov (58 samospráv a 9 organizácií).

1.17 SWOT analýza

Silné stránky (S)	Slabé stránky (W)
S1 Poloha mesta a prírodné predpoklady: • Priaznivá fyzicko-geografická poloha (žiadne bariéry rozvoja) • Priaznivá poloha voči hraniciam • Dopravný koridor IV, medzinárodná cesta E 77 • Prírodné bohatstvo (minerálne pramene, pôvodné lužné lesy, chránené živočíchy a rastliny) S2 Dopravná a technická infraštruktúra: • Funkčná mestská hromadná doprava (prepojenie na železničnú dopravu) • Vybudovaná technická infraštruktúra (ČOV a kanalizácia) S3 Hospodárstvo: • Vhodné klimatické podmienky a pôdy pre poľnohospodárstvo • Tradícia a prítomnosť priemyselných odvetví (strojárenský, textilný) • Tradícia vinárstva a včelárstva • Prítomnosť subjektov terciárneho sektoru S4 Cestovný ruch: • Územný potenciál pre rozvoj turizmu • Existencia mestského múzea a galérie • Dostatočné množstvo stravovacích a ubytovacích zariadení S5 Kultúrne a športové zariadenia a podujatia : • Rozsiahla kultúrna a spolková činnosť (detské divadlo Csillag-szóró, organizácia Csemadok, Nadácia Pečať mesta Šahy a iné) • Množstvo kultúrnych a športových podujatí • Vybudované vzťahy v rámci cezhraničnej spolupráce (organizácia podujatí)	W1 Poloha a dostupnosť • Excentrická poloha v rámci SR, NSK a okresu Levice • Chýbajúce cesty vyššieho hierarchického stupňa (diaľnica, rýchlostná cesta) • Chýbajúce železničné spojenie do Maďarska • Časová dostupnosť do Bratislavy po cestných komunikáciách W2 Dopravná situácia v meste • Intenzívna nákladná aj osobná doprava v intraviláne • Statická doprava a jej kapacity • Cesta I. triedy prechádzajúca intravilánom mesta (cez historické centrum) • Vysoká hlučnosť, prašnosť a nehodovosť spojená s cestou I. triedy • Chýbajúci obchvat mesta • Zlá kvalita miestnych komunikácií • Absentujúce cyklotrasy v rámci mesta W3 Slabá miera rozvoja ekonomiky • Nedostatok veľkých firiem a málo pracovných príležitostí • Odchod obyvateľstva za prácou do okolitých miest a do zahraničia • Vysoká miera nezamestnanosti a s tým súvisiaca nízka životná úroveň • Nevyhovujúca vzdelanostná štruktúra obyvateľstva • Nízka atraktivita mesta pre prítiahnutie zahraničného kapitálu W4 Podmienky pre rozvoj cestovného ruchu • Chýbajúce reprezentatívne priestory pre návštevníkov mesta • Nevyhovujúci stav historických pamiatok v meste • Sakrálné pamiatky v zlom technic. stave

S6 Školská infraštruktúra: • Prítomnosť subjektov školskej infraštruktúry (MŠ, ZŠ) • Špeciálna základná škola s materskou školou internátna pre žiakov so zdravotným znevýhodnením • Nadpriemerné množstvo škôl regionálneho významu (SŠ) • Činnosť ZUŠ S7 Zdravotná a sociálna infraštruktúra: • Vybudovaná sieť zdravotníckych zariadení a široká škála zdravotníckych služieb • Vybudované zariadenie pre seniorov (denný stacionár) • Základné sociálne poradenstvo poskytované mestom • Množstvo neziskových organizácií a občianskych združení poskytujúcu terénnu sociálnu službu • Spolupráca mesta s viacerými štátnymi a neštátnymi subjektmi sociálnej oblasti • Chránená dielňa S8 Životné prostredie a stav zelene v meste: • Separovaný zber odpadu • Environmentálne nezaťažené prostredie	• Neprepojené cyklotrasy v regióne • Nevyužitý potenciál rieky Ipeľ • Nevyužitý potenciál chráneného územia W5 Stav športovej a kultúrnej infraštruktúry • Nedostatok kultúrnych a športových zariadení (mestská športová hala, ihriská) • Zlý technický stav amfiteátra • Absencia kultúrneho domu W6 Stav školskej infraštruktúry • Zlý technický stav budov školských zariadení • Zlý technický stav detských ihrísk • Prevaha všeobecného stredoškolského vzdelávania, neprepojenosť na prax • Absencia centra voľného času W7 Zdravotnícke a sociálne služby • Absencia domova dôchodcov • Redukcia lôžok na oddeleniach v nemocnici W8 Stav verejných priestranstiev, výstavba a životné prostredie • Nedostatok zelene v intraviláne • Technický stav verejných budov • Absencia pozemkov vo vlastníctve mesta • Chýbajúce prvky komunitného využívania verejných priestranstiev • Nedostatok upravených verejných priestranstiev • Čierne skládky
--	--

Príležitosti (O)	Ohrozenia (T)
O1 Rozvoj dopravnej infraštruktúry • Vybudovanie rýchlostnej cesty R3 • Výstavba obchvatu mesta • Napojenie na vybudovanú sieť cyklotrás v blízkosti slovensko-maďarských hraníc • Rozvoj mestskej a prímestskej dopravy • Výstavba nových a rekonštrukcia starých ciest a chodníkov O2 Podpora územnej spolupráce • Rozvoj spolupráce v rámci Združenia obcí a miest Hontiansko – Poľpeľského regiónu • Podpora cezhraničnej spolupráce s partnerskými mestami • Regionálne značenie produktov a služieb O3 Ekonomický rozvoj mesta • Podpora poľnohospodárskych producentov a spracovateľov • Využitie tradície strojárenského a textilného priemyslu • Podpora nových zahraničných investícií • Podpora konkurencieschopnosti miestnych podnikov • Možnosť výstavby priemyselného parku O4 Rozvoj a využitie turistického potenciálu • Možnosť využitia potenciálu rieky Ipel' pre vodné športy a rekreačnú plavbu • Zvýšenie počtu turistických chodníkov • Revitalizácia kultúrno-historických objektov • Vybudovanie zariadení kultúrnej a športovej infraštruktúry • Rekonštrukcia prvkov kultúrnej a športovej infraštruktúry (Divadelná sála, Areál zdravia, amfiteáter) • Príprava turistických programov a marketingovej stratégie CR O5 Podpora nízkouhlíkového hospodárstva • Podpora zateplovania budov • Rekonštrukcia verejného osvetlenia • Možnosť využívania vozidiel s alternatívnym pohonom	T1 Problémy pri výstavbe a údržbe cestnej infraštruktúry • Oddialenie výstavby R3 • Neuskutočnenie výstavby obchvatu mesta, nárast tranzitnej dopravy v intraviláne • Zníženie počtu spojov verejnej dopravy • Alokácia nedostatočných zdrojov na rekonštrukciu ciest T2 Manažment územnej spolupráce • Náročnosť na manažérske zručnosti • Neochota sídiel a regionálnych aktérov podieľať sa na spoločných projektoch • Prevaha konkurencie nad kooperáciou • Chýbajúca dôvera medzi regionálnymi aktérmi T3 Hospodárska situácia a out-sourcing výroby mimo SR • Dopad európskych poľnohospodárskych kvót • Silná konkurencia poľnohospodárskej výroby • Neprepojenosť poľnohospodárskej produkcie na spracovateľských priemysel • Degradácia pôd pestovaním monokultúr • Znižovanie zamestnanosti v poľnohospodárstve • Sťahovanie výroby do zahraničia • Zánik firiem s tradíciou • Slabý prílev zahraničného kapitálu • Chýbajúce pracovné príležitosti v regióne • Nedostatok kvalifikovanej pracovnej sily T4 Prírodné a inštitucionálne bariéry rozvoja • Vodná erózia a povodne ohrozujúce mesto • Jednanie s Pamiatkovým úradom o obnove a rekonštrukcii jednotlivých objektov (ZUŠ- Múvészeti Alapiskola) • Nesplnenie záväzku vybudovania akvaparku

O6 Skvalitnenie infraštruktúry vzdelávania • Podpora duálneho vzdelávania • Podpora moderného vyučovania (digitálna technológia v procese výchovy) • Zapájanie detí a mládeže do voľnočasových aktivít • Modernizácia informačných služieb knižnice O7 Podpora sociálneho začleňovania • Zastrešenie a podpora dobrovoľníckej práce • Prechod z inštitucionálnej na komunitnú sociálnu starostlivosť • Budúca výstavba domova dôchodcov O8 Skvalitnenie životného prostredia • Odstraňovanie čiernych skládok a rekultivácia skládky TKO v časti Preseľany • Rozvoj environmentálneho povedomia obyvateľstva • Zavedenie zberu a spracovanie bioodpadu, výstavba kompostárne • Využívanie alternatívnych zdrojov, energetická účinnosť zariadení a verejných budov • Dobudovanie Strediska triedeného zberu • Plynofikácia mestskej časti Preseľany n.I O9 Podpora revitalizácie verejných priestranstiev a výstavby mestskej zelene • Budovanie a skvalitnenie verejnej zelene, oddychových zón a prvkov parkovej kultúry • Budovanie lavičiek, smetných košov, toaliet a fontánok na pitie O10 Modernizácia inštitúcií a podpora služieb obyvateľstvu • Výstavba nízko nákladových bytových jednotiek • Komplexná rekonštrukcia radnice • Rekonštrukcia miestneho rozhlasu • Rozšírenie kamerového systému ochrany verejného poriadku a majetku mesta • Budovanie bezbariérových prístupov do verejných budov a na verejných priestranstvách	T5 Financie • Nedostatok finančných prostriedkov na rozvoj mesta • Nízke, neisté dotácie zo štátneho rozpočtu • Dlhodobá návratnosť investície do rozvoja bývania T6 Populačný vývoj SR • Nepriaznivý demografický vývoj (úbytok obyvateľstva na SR) • Starnutie obyvateľstva na území SR T8 Neohľaduplnosť k životnému prostrediu • Nedôsledná separácia odpadu • Nárast počtu čiernych skládok odpadu a ich rozširovanie • Nezájum obyvateľstva o problematiku a ochranu životného prostredia T9 Globálne klimatické zmeny • Zmena rozloženia zrážok v roku • Zvýšenie priemernej teploty vzduchu a prehrievanie mesta
---	--

2. Strategická časť

Strategická časť obsahuje strategickú víziu mesta Šahy pri zohľadnení jeho vnútorných špecifik a určuje hlavné ciele a priority rozvoja mesta. Zároveň rešpektuje princípy regionálnej politiky v záujme dosiahnutia udržateľného rozvoja územia a zohľadňuje rozvojové priority definované na vyššej hierarchickej úrovni. Strategická časť PHSR mesta Šahy nadväzuje na analytickú časť, keďže vychádza zo SWOT analýzy a v nej identifikovaných oblastí, na ktoré je potrebné zacieliť strategické plánovanie a rozvoj. Stratégia rozvoja mesta Šahy sa vzťahuje k časovému intervalu rokov 2014-2020, ktorý kopíruje programové obdobie kohéznej politiky Európskej únie na roky 2014-2020, s výhľadom do roku 2025.

2.1 Strategické koncepcné dokumenty na európskej, národnej a regionálnej úrovni

V zmysle zmluvy o fungovaní Európskej únie (čl. 174 a 175) musia všetky aktivity a politiky prispievať k hospodárskej, spoločenskej a územnej kohézii. Rozvojová stratégia mesta Šahy zohľadňuje ciele stratégie *Európa 2020*, ktorá predstavuje desaťročnú stratégiu Európskej únie v oblasti rastu a jej cieľom je vytvoriť podmienky pre inteligentnejší, udržateľnejší a inkluzívnejší rast. Stratégia *Európa 2020* obsahuje 7 hlavných iniciatív, ktorých podpora povedie k dosiahnutiu určených cieľov: 1) inovácie – prístup k inováciám, ich financovanie a zavádzanie do procesov, 2) digitálne hospodárstvo, 3) zamestnanosť – podpora rozvoja zručností počas celého života, 4) mládež – zlepšenie výsledkov vzdelávania a uľahčenie vstupu na trh práce, 5) priemyselná politika – podpora malých a stredných podnikateľov, zlepšenie podnikateľského prostredia, rozvoj udržateľnej priemyselnej základne, 6) chudoba

– zabezpečenie sociálnej a územnej kohézie, 7) efektívne využívanie zdrojov – efektívne využívanie energií, modernizácia dopravných systémov, oddelenie hospodárskeho rastu od využívania zdrojov.

Realizácia PHSR mesta Šahy napomôže k naplneniu *Územnej agendy Európskej únie 2020*, ktorá stavia na cieľoch stratégie Európy 2020, teda k podpore inkluzívnej, inteligentnej a udržateľnej Európy rozmanitých regiónov. K prioritám Územnej agendy patria 1) podpora polycentrického a vyváženého územného rozvoja 2) podpora integrovaného rozvoja v mestách, vidieckych a špecifických regiónoch 3) zabezpečenie globálnej konkurencieschopnosti regiónov vychádzajúcej zo silného miestneho hospodárstva 4) zlepšenie územného prepojenia pre jednotlivcov, komunity a podniky 5) riadenie a prepájanie environmentálnych krajinných a kultúrnych hodnôt regiónov.

Kohézna politika je hlavným investičným nástrojom Európskej únie na splnenie cieľov Stratégie *Európa 2020*. V programovom období 2014-2020 bol definovaný Spoločný strategický rámec s 11 tematickými cieľmi:

1. Posilnenie výskumu, technologického rozvoja a inovácií;
2. Zlepšenie prístupu k informačným a komunikačným technológiám, zlepšenie ich využívania a kvality;
3. Zvýšenie konkurencieschopnosti malých a stredných podnikov;
4. Podpora prechodu na nízkouhlíkové hospodárstvo vo všetkých sektoroch;
5. Podpora prispôbovania sa zmene klímy, predchádzanie a riadenie rizika;
6. Zachovanie a ochrana životného prostredia a podpora efektívneho využívania zdrojov;
7. Podpora udržateľnej dopravy a odstraňovanie prekážok v kľúčových sieťových infraštruktúrach;

8. Podpora udržateľnej a kvalitnej zamestnanosti a mobility pracovnej sily;
9. Podpora sociálneho začlenenia a boj proti chudobe a akejkolvek diskriminácii;
10. Investovanie do vzdelania, školení a odbornej prípravy pre zručnosti a celoživotné vzdelávanie;
11. Posilnenie inštitucionálnych kapacít orgánov verejnej správy a zainteresovaných strán a efektivity i verejnej správy.

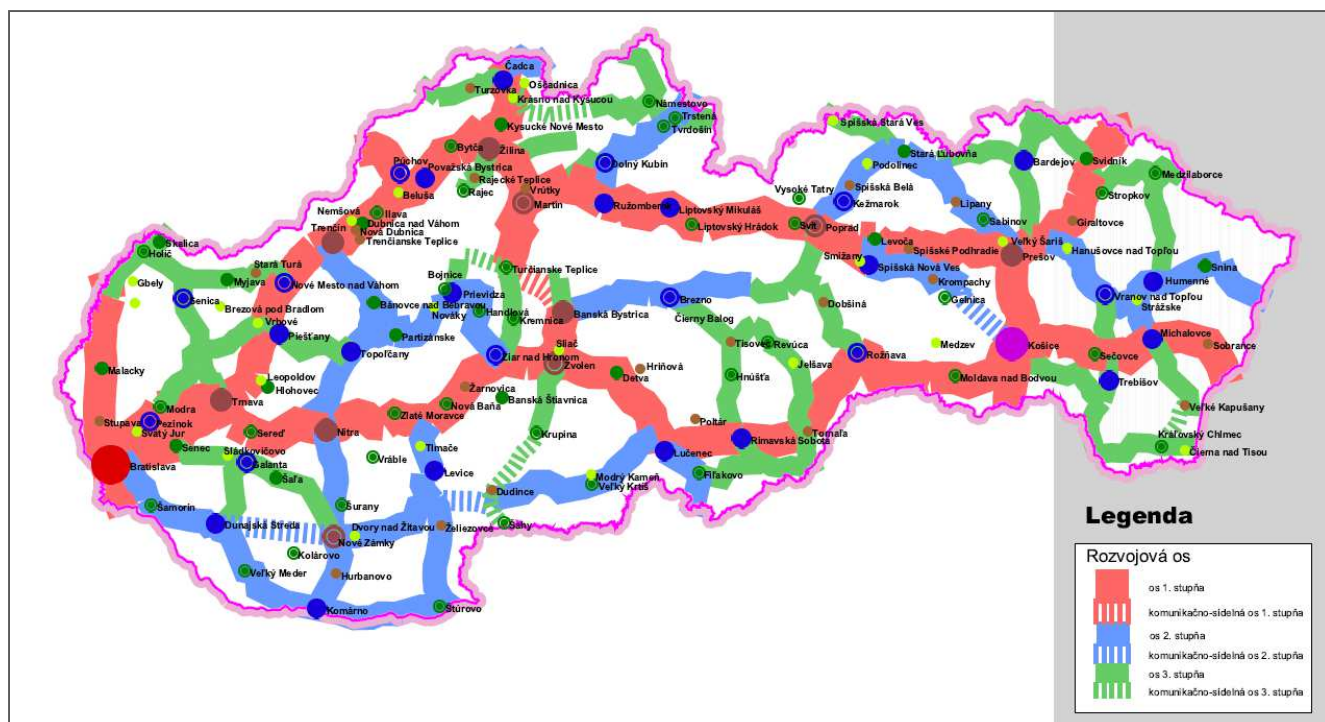
Stratégia rozvoja mesta Šahy je v súlade s cieľmi základného, koncepčného dokumentu realizácie regionálnej politiky - *Národnej stratégie regionálneho rozvoja SR*. Vízia regionálneho rozvoja Slovenska je definovaná nasledovne: *“Slovensko sa má stať krajinou s vysokou kvalitou života všetkých občanov. Každý región bude využívať svoje danosti v prospech svojho udržateľného hospodárskeho, sociálneho, environmentálneho a územného rozvoja a tým aj Slovenskej republiky, ako vyspelého, hospodársky, politicky a sociálne súdržného členského štátu Európskej únie.”*

Pre naplnenie dlhodobej vízie regionálneho rozvoja SR je stanovený strategický cieľ: *„Integrovaným a výsledkovo orientovaným prístupom k regionálnemu rozvoju a na základe využitia vnútorného potenciálu regiónov zvýšiť do roku 2030 ich adaptabilitu, konkurencieschopnosť a výkonnosť pri súčasnom zvyšovaní kvality života obyvateľov a pri rešpektovaní princípov udržateľného rozvoja.“* Nosnými prvkami dosahovania dlhodobej vízie sú **A) Inteligentný rast:** vytvorenie hospodárstva založeného na **znalostiach a inováciách, B) Udržateľný rast:**

podporovanie **ekologickejšieho a konkurencieschopnejšieho hospodárstva**, ktoré efektívne využíva zdroje, **C) Inkluzívny rast:** podporovanie hospodárstva s vysokou mierou zamestnanosti, ktoré zabezpečí hospodársku, sociálnu a územnú **súdržnosť**.

Koncepcia územného rozvoja Slovenska (KÚRS) predstavuje celoštátnu územnoplánovacia dokumentáciu, ktorá vyjadruje hlavné ciele územnoplánovacej politiky štátu, priestorový rozvoj Slovenskej republiky v celoštátnych a medzinárodných súvislostiach. Hlavnými cieľmi v KÚRS, sú tie, ktoré z pohľadu nástrojov územnoplánovacej politiky môžu čo najlepšie prispieť k rozvoju hospodárskej a sociálnej oblasti spoločnosti v súlade s požiadavkami trvalo udržateľného rozvoja. Predpokladá to vytváranie takých sídelných a priestorových podmienok rozvoja spoločnosti, ktoré budú podporovať rozvoj a využitie existujúcich regionálnych špecifik ako aj viesť k znižovaniu existujúcich rozdielov medzi jednotlivými regionálnymi celkami.

Jedným zo základných predpokladov naplnenia cieľov v otázkach tvorby sídelných systémov je vytvárať fungujúce sieťové (polycentrické) štruktúry. Znamená to prechod od utilitárnych a do seba uzavretých sídelných jednotiek, predovšetkým jednotlivých obcí a miest, k vzájomne prepojeným sídelným štruktúram. Vytváranie sídelných sietí môže zabezpečiť optimalizáciu sídelnej delby práce, čím sa bude zvyšovať funkčná komplexnosť, a teda aj vyššia ponuka služieb pre podnikateľské subjekty a obyvateľstvo. Tvorbu sieťových štruktúr je potrebné podporovať ako na nadmiestnej, tak na nadregionálnej úrovni s možnosťou ich prepojenia na medzinárodné sídelné siete.

Obrázok 1 Rozvojové osi Slovenskej republiky

Zdroj: KÚRS 2011

Princípy pomenované v dokumente „Konceptia územného rozvoja Slovenska“ sa premietli aj do územného plánu VÚC Nitrianskeho kraja, ktorý kladie dôraz najmä na podporu aglomeračného rozvoja osídlenia predovšetkým v zázemí sídelných centier Nitra, Nové Zámky, Komárno a Zlaté Moravce. Územie miest Levice, Šahy, Tlmače, Želiezovce a Štúrovo predstavujú aglomeračné osídlenie 2. stupňa (menšia hustota obyvateľstva).

Rozvoj mesta Šahy je do značnej miery determinovaný rozvojom nadradenej cestnej infraštruktúry, ktorý v celom Nitrianskom samosprávnom kraji výrazne zaostáva. Ďalším výrazným ohrozením je nedobudované prepojenie železničnej trate na území Maďarska, ktorá predstavuje spojenie medzi Budapešťou a Zvolenom, v širšom kontexte spojenie Baltského a Stredozemného mora. Na rozvoj cestnej a železničnej infraštruktúry mesto Šahy nemá kompetencie, a preto predstavuje výrazné externé ohrozenie, ktoré je potrebné prekonať rozvojom vnútorných

silných stránok mesta a využitím externých príležitostí, ktoré budú pre mesto dostupné.

2.2 Strategický rámec rozvoja mesta Šahy

Strategický rámec mesta Šahy bol vytváraný v spolupráci so socio-ekonomickými partnermi mesta prostredníctvom metódy „zdola- nahor“. Na základe SWOT analýzy, ktorá uzatvára analytickú časť PHSR a poskytuje súhrnný prehľad silných a slabých stránok mesta, ako aj externých príležitostí a ohrození boli vytýčené strategické priority, premietnuté do opatrení.

Strategický rámec nemá ambíciu definovať konkrétne projektové zámery, ktoré mesto bude realizovať, ale vytýčiť oblasti, na ktoré by sa malo koncentrovať rozvojové úsilie. K jednotlivým opatreniam mali možnosť obyvatelia mesta Šahy navrhovať konkrétne projektové zámery počas prípravy dokumentu PHSR.

Po definovaní opatrení, vychádzajúcich z charakteristík a potrieb mesta, boli riadiacim tímom definované strategické ciele v hospodárskej, sociálnej a environmentálnej oblasti, ktoré boli zastrešené dlhodobou víziou mesta Šahy. Strategická vízia je želanou predstavou obyvateľov o budúcnosti, predstavuje teda opis ideálneho stavu. Strategickú víziu nie je vždy možné dosiahnuť v strednodobom horizonte do 10 rokov, ale je dôležité mať definovanú spoločnú predstavu o budúcnosti, ktorá následne pomáha určovať parciálne kroky jej realizácie.

Strategická vízia rozvoja mesta Šahy zohľadňuje jeho pozíciu v celoštátnych strategických dokumentoch a zároveň vnútorné špecifiká mesta. Mesto Šahy leží na hranici VÚC a štátnej hranici s Maďarskou republikou. Na maďarskej strane hranice sa rozprestiera Dunajsko-Ipeľský národný park (Duna-Ipoly Nemzeti park), ktorý je turisticky vyhľadávanou lokalitou a predstavuje výrazný potenciál mesta Šahy, pre zapojenie sa do rozvoja aktivít spojených s cestovným ruchom.

Tabuľka 34 Strategický rámec PHSR mesta Šahy na roky 2014-2020

Vízia:	Mesto naslúchajúce potrebám občanov, rozvíjajúce infraštruktúru a kvalitné vzdelávanie, podporujúce rozvoj podnikania a turizmu so zreteľom na zachovávanie historických pamiatok, tradícií a nezaťaženého životného prostredia.		
<i>Globálne ciele:</i>	Hospodárska oblasť: <i>Rozvoj hospodárskej základne a zlepšenie možnosti zamestnania sa v meste Šahy</i>	Sociálna oblasť: <i>Udržanie stabilnej populácie a zvyšovanie kvality života obyvateľov mesta Šahy</i>	Environmentálna oblasť: <i>Ochrana a zvýšenie kvality životného prostredia mesta Šahy</i>
Opatrenie:	1.1 Rozvoj verejnej správy	2.1 Rozvoj infraštruktúry sociálnej a zdravotníckej starostlivosti	3.1 Rozvoj technickej infraštruktúry
	1.2 Rozvoj dopravnej infraštruktúry a verejných priestranstiev	2.2 Skvalitnenie infraštruktúry vzdelávania	
	1.3 Podpora konkurencieschopnosti podnikov a nových investícií	2.3 Rozvoj infraštruktúry kultúry a športu	3.2 Rozvoj zelenej infraštruktúry
	1.4 Rozvoj turistického potenciálu	2.4 Rozvoj občianskej infraštruktúry a bývania	

STRATEGICKÁ VÍZIA:

„Mesto naslúchajúce potrebám občanov, rozvíjajúce infraštruktúru a kvalitné vzdelávanie, podporujúce rozvoj podnikania a turizmu so zreteľom na zachovávanie historických pamiatok, tradícií a nezaťaženého životného prostredia.“

HOSPODÁRSKA OBLASŤ:

Mesto Šahy je charakteristické dlhodobým úpadkom hospodárskej základne a znižovaním možností na zamestnanie priamo v meste. Príčinou úpadku hospodárskej základne mesta bol transformačný ekonomický proces, nedobudovaná dopravná infraštruktúra a nízka schopnosť subjektov prispôbiť sa novým podmienkam. Obyvatelia v súčasnosti využívajú možnosť denne dochádzať do okolitých blízkych sídiel, kde majú šancu zamestnať sa. Tento jav sa však prejavuje negatívne na sektore služieb a obchodu v Šahách, pretože časť obyvateľstva realizuje nákupy a využíva služby priamo v mieste zamestnania. Výsledná negatívna špirála ďalej limituje možnosti zamestnania v meste, sekundárne ovplyvňuje aj na demografickú štruktúru obyvateľov mesta.

Najdôležitejšia strategická priorita (**globálny cieľ**), pre rozvoj mesta Šahy, je **rozvoj hospodárskej základne mesta a možností zamestnania sa**, pretože práve tento pozitívny impulz bude mať synergický pozitívny efekt na všetky ostatné problémové oblasti v meste. Pre dosiahnutie globálneho cieľa obnovy hospodárskej základne boli vytýčené **4 špecifické opatrenia**, ktoré predstavujú oblasti, na ktoré by malo mesto Šahy koncentrovať úsilie a prostriedky.

1.1 Rozvoj verejnej správy – Predstavuje oblasť projektových zámerov cielených na rozvoj služieb a priestorov verejnej správy. Skvalitnenie a elektronizácia služieb verejnej správy zvýši kvalitu života obyvateľov ako aj

zvýši konkurencieschopnosť a atraktivitu mesta pre podnikateľské subjekty.

1.2 Rozvoj dopravnej infraštruktúry a verejných priestranstiev – Rozvoj podnikateľských aktivít v meste limituje prístup k cestám vyššieho hierarchického rádu. Tento problém má riešiť výstavba rýchlostnej cesty R7, ktorá bude spájať Juhoslovenskú kotlinu s hlavným mestom SR, Bratislavou a Košicami. Vybudovanie tejto komunikácie je v kompetencii Národnej diaľničnej spoločnosti (NDS) a začiatok výstavby úseku R7 je plánovaný najskôr na rok 2020. V dobe platnosti strategického dokumentu PHSR mesta Šahy a zároveň pri vytyčovaní stratégie nemôžeme počítať s pozitívnym prejavom tejto príležitosti. Budovanie a rozvoj cestnej siete je v kompetencii Slovenskej správy ciest v zastúpení štátu (cesty I. triedy) a Regionálnej správy a údržby ciest Nitra a.s. v zastúpení VÚC (cesty II. a III. triedy). V kompetencii mesta Šahy je rozvoj miestnych komunikácií IV. triedy, ktoré nie sú ani obmedzene prístupné premávke motorovými vozidlami (cestičky, chodníky, cyklotrasy a pod.)

Rozvoj cyklistickej infraštruktúry, chodníkov pre peších a verejných priestranstiev zvýši atraktivitu mesta z pohľadu cestovného ruchu, ako aj zvýši kvalitu života obyvateľom mesta a podporí využívanie alternatívnej nemotorovej dopravy.

1.3 Podpora konkurencieschopnosti podnikov a nových investícií - rozvoj hospodárskej základne mesta môže byť zabezpečený výhradne v spolupráci s lokálnymi podnikateľskými subjektmi. Sieťovanie a spolupráca subjektov v rôznych ekonomických odvetviach bude kľúčom k úspechu a mechanizmom zavádzania inovácií a zvyšovaní pridanej hodnoty výrobkom. Ďalšou z možností spolupráce je vytvorenie regionálneho značenia produktov a spoločnej

propagácie na veľtrhoch a výstavách. Podpora malých lokálnych poľnohospodárskych producentov a subjektov potravinárskeho priemyslu môže byť zabezpečená rekonštrukciou mestského trhoviska či pravidelným organizovaním výročných a tematických trhov, ktoré sú atraktívne aj z pohľadu cestovného ruchu.

1.4 Rozvoj turistického potenciálu -

V súčasnosti mesto Šahy nie je intenzívne navštevované turistami. Aj keď v súčasnosti nie je cestovný ruch podstatným ekonomickým odvetvím v meste, pri správnom manažmente a realizovaní vzájomne nadväzujúcich krokoch je možné tento stav zvrátiť. Pomerne nízku turistickú atraktivitu mesta Šahy je možné prekonať prostredníctvom realizácie spoločných projektov s okolitými sídlami a súkromnými subjektmi. Ako príklad môžeme uviesť spoločné projekty zamerané na podporu vodnej turistiky a splavenia rieky Ipľa malými plavidlami, rozvoj cyklotrás s napojením na širší región a atraktivity ktoré sa v ňom nachádzajú (napr. Banská Štiavnica). Vysoký potenciál pre rozvoj cestovného ruchu majú sídla, v ktorých sa nachádzajú kúpele a termálne kúpaliská (Levice, Dudince). Mesto Šahy by mohlo vystupovať ako prostredník pri realizácii cezhraničných projektov a nadväzovaní spolupráce medzi jednotlivými partnermi. Pre budovanie klastra cestovného ruchu je dôležitá najmä spoločná sieť služieb a propagácia na veľtrhoch.

SOCIÁLNA OBLASŤ:

V prípade rozvoja hospodárskej základne a zvýšenia možností zamestnania, sa zníži počet obyvateľov ohrozených sociálnou exklúziou. Zároveň sa vytvorí predpoklad, aby z mesta neodchádzali mladí obyvatelia, ktorí môžu zabezpečiť starostlivosť o svojich starších rodinných príslušníkov. Zotrvanie mladých obyvateľov v meste sa prejaví aj

v zmiernení negatívnych demografických charakteristík mesta Šahy, akými sú starnutie obyvateľstva a prirodzený úbytok populácie. Napriek tomu sa však tento pozitívny efekt z rozvoja hospodárstva mesta môže prejavíť až po určitej dobe. Na preklenutie slabej stránky vývoja populácie; kvality a kapacít sociálnych služieb v meste v krátkodobom a strednodobom horizonte, bude potrebné venovať pozornosť rozvoju a zavádzaniu sociálnych inovácií a opatrení zameraných na obyvateľov mesta odkázaných na pomoc.

Pre **udržanie stabilnej populácie mesta a zvýšenie kvality ich života**, čo je globálny cieľ vytýčený v sociálnej oblasti, boli definované **4 špecifické opatrenia**:

2.1 Rozvoj infraštruktúry sociálnej a zdravotníckej starostlivosti -

V novom programovom období bude zo zdrojov EÚ podporovaný prechod z inštitucionálnej na komunitnú sociálnu starostlivosť. V rámci opatrenia bude možné navrhovať aktivity jednak pre budovanie infraštruktúry ako sú denné centrá, stacionáre, bezpečný domov pre matky s deťmi a pod. Oprávnené budú aj mákké aktivity, akými sú sociálne poradenstvo či terénna sociálna práca. Mesto Šahy má vo vlastníctve nehnuteľnosti, v ktorých sídli zdravotnícka infraštruktúra. Tieto priestory sú aktuálne v nevyhovujúcom technickom stave, pričom revitalizácia tejto infraštruktúry by mohla byť realizovaná v spolupráci mesta a nemocnice.

2.2 Skvalitnenie infraštruktúry vzdelávania-

Jednou z podmienok rozvoja hospodárskej základne a zabezpečenia dostatočne kvalifikovanej pracovnej sily je existencia školskej infraštruktúry a neustále skvalitňovanie výchovno-vzdelávacieho procesu. V kompetencii mesta je rozvoj materských a základných škôl, ich technického stavu a vybavenia odborných učební.

2.3 Rozvoj infraštruktúry kultúry a športu-

V rámci opatrenia je možné definovať projektové zámery smerujúce k rekonštrukcii a budovaniu kultúrnych stánkov, ako sú divadlo, dom kultúry, galéria, múzeum či amfiteáter. Okrem stavu budov je potrebné rozvíjať aj miestne umelecké súbory a individuálnych umelcov. Okrem tejto infraštruktúry je v rámci opatrenia možné definovať projektové zámery pre rozvoj voľnočasových a športových aktivít na sídliskách a v parkoch. Aktivita spadajúce do tohto opatrenia môžu mať cieľ rekonštrukcie a budovania nových športových zariadení, ako napríklad polyfunkčnej športovej haly, či Areálu zdravia. Podpora mesta by mohla smerovať aj k realizácii športových podujatí, akými sú mestské behy, organizované nočné bicyklovanie či korčuľovanie po meste a pod., čím sa podporí budovanie lokálnej identity a pozitívneho vzťahu obyvateľov k mestu Šahy.

2.4 Rozvoj občianskej infraštruktúry a bývania- Pre rozvoj lokálnej identity mesta je dôležité podporovať rozvoj občianskej infraštruktúry a informovanosť obyvateľov o živote v meste. V tomto definovanom opatrení môžu byť navrhnuté projekty spolupráce s občianskym sektorom, projekty rekonštrukcie a rozširovania miestneho rozhlasu alebo kamerového systému. Vzhľadom na nedostatok bytov, jednou z priorit v oblasti občianskej vybavenosti mesta, by malo byť vytvorenie nových možností na bývanie pre mladé rodiny formou výstavby nájomných bytov.

ENVIRONMENTÁLNA OBLASŤ:

V rámci environmentálnej oblasti bol vytýčený globálny cieľ: **Ochrana a zvýšenie kvality životného prostredia mesta Šahy.** Environmentálna oblasť je vnímaná prevažne ako oblasť, ktorá si vyžaduje investície a jej benefity sú prevažne v zlepšení kvality života

obyvateľov a nie v generovaní ziskov. Pre naplnenie vytýčeného globálneho cieľa boli vytýčené 2 špecifické opatrenia, pričom realizácia časti z nich nesie potenciál pre úsporu nákladov mesta a dokonca aj podporu podnikateľského prostredia a aj ďalších ziskov.

3.1 Rozvoj technickej infraštruktúry-

Iniciatíva Európskej komisie, ktorá je na území SR transformovaná do priorit jednotlivých operačných programov na roky 2014-2020, bude podporovať rozvoj nízko uhlíkového hospodárstva a zhodnocovanie odpadov. Cieľom Európskej komisie je do roku 2020 dosiahnuť hodnotu 50 % z celkového odpadu, ktorý bude energeticky zhodnotený. Odpady budú teda podstatnou surovinou, pričom bude dôležité pripraviť analýzu, aký druh odpadu a na aký účel môže byť použitý. V meste je niekoľko obytných zón s rodinnými domami, dve mestské časti vidieckeho charakteru a tiež chatová oblasť na okraji mesta, preto sa javí ako ekonomické riešenie zabezpečiť likvidáciu biologicky rozložiteľného odpadu vlastnou technikou.

V rámci takto definovaného opatrenia môžu byť definované projektové zámery zamerané na rozvoj odpadového hospodárstva, kanalizácie a ČOV, vodovodnej a plynofikačnej siete a pod.

3.2 Rozvoj zelenej infraštruktúry-

Zelené plochy v meste predstavujú dôležitý urbanistický prvok prinášajúci rôzne benefity: takéto lokality sú vhodné pre rekreáciu a športové vyžitie obyvateľov a znižujú dopady klimatických zmien a teplôt v meste v letnom období. Celková dendrologická obnova parkov a lesoparkov zvýši ich atraktivitu, ako aj atraktivitu celého mesta. Úvodnou aktivitou v rámci opatrenia by malo byť vytvorenie koncepčného dokumentu „Generelu zelene mesta“ s identifikáciou všetkých zelených plôch v meste a ich stavu, pristúpenie k odstráneniu náletových drevín

tematicky príbuzných opatrení, ktorých realizácia napomôže k dosiahnutiu definovaných strategických cieľov. Formulár P3 - Súhrnný prehľad projektových zámerov je uvedený v Prílohe č. 1.

Zber projektových zámerov prebiehal počas mesiacov 11-12/2015. V sumáre bolo zozbieraných 39 projektových zámerov. Zoznam projektových zámerov v príslušnosti k jednotlivým opatreniam je uvedený vo formulári P1.

Programová časť PHSR mesta Šahy logicky nadväzuje strategickú časť. Programová časť poskytuje podrobnejšie rozpracovanie strategických cieľov a opatrení na úroveň konkrétnych projektov a aktivít združených do

Globálny cieľ	Opatrenie	Projektový zámer
Hospodárska oblasť: <i>Rozvoj hospodárskej základne a zlepšenie možnosti zamestnania sa v meste Šahy</i>	1.1. Rozvoj verejnej správy	1.1.1. Komplexná rekonštrukcia budovy mestského úradu
		1.1.2. Vybudovanie kancelárie prvého kontaktu (IOMO) v budove MsÚ
		1.1.3. Rozvoj elektronických služieb pre verejnú správu
	1.2. Rozvoj dopravnej infraštruktúry a verejných priestranstiev	1.2.1. Rozsiahla rekonštrukcia a dobudovanie miestnych komunikácií
		1.2.2. Revitalizácia Hlavného námestia – stavebná a parková úprava
		1.2.3. Vybudovanie a rekonštrukcia parkovacích miest na sídliskách
		1.2.4. Výstavba cyklocesty – zlepšenie podmienok dochádzky do práce
		1.2.5. Budovanie bezbariérových prístupov do verejných budov a na verejné priestranstvá

	1.3. Podpora konkurencieschopnosti podnikov a nových investícií	1.3.1. Využívanie verejných budov – komerčné využitie
		1.3.2. Vybudovanie krytého trhoviska
Hospodárska oblasť	1.4. Rozvoj turistického potenciálu	1.4.1. Výstavba a obnova turistických chodníkov
		1.4.2. Výstavba a rekonštrukcia cykloturistických trás
		1.4.3. Rekonštrukcia a obnova historických budov a pamiatok
		1.4.4. Neziskové aktivity podporujúce turistické atraktivity územia
		1.4.5. Regionálne infocentrum – digitálny infopanel
		1.4.6. Obnova Areálu zdravia

Globálny cieľ	Opatrenie	Projektový zámer
Sociálna oblasť: <i>Udržanie stabilnej populácie a zvyšovanie kvality života obyvateľov mesta Šahy</i>	2.1. Rozvoj infraštruktúry sociálnej a zdravotníckej starostlivosti	2.1.1. Zriadenie terénnej sociálnej služby
		2.1.2. Vybudovanie zariadenia pre občanov bez domova
		2.1.3. Vybudovanie denných stacionárov
		2.1.4. Vybudovanie Centra sociálno- zdravotníckych služieb
		2.1.5. Rekonštrukcia budov zdravotníckych zariadení
	2.2. Skvalitnenie infraštruktúry vzdelávania	2.2.1. Skvalitnenie vybavenia tried základných škôl v rámci odborného vzdelávania
		2.2.2. Infovek-digitálna technológia v procese výučby
		2.2.3. Modernizácia informačných služieb v knižnici
	2.3. Rozvoj infraštruktúry kultúry a športu	2.3.1. Výstavba polyfunkčnej športovej haly
		2.3.2. Rekonštrukcia a budovanie nových športovísk

Sociálna oblasť		2.3.3. Vybudovanie amfiteátra
		2.3.4. Budovanie a rekonštrukcia detských ihrísk
		2.3.5. Vybudovanie kultúrno-spoločenského centra – budovy na ul. J. Kráľa
	2.4. Rozvoj občianskej infraštruktúry	2.4.1. Komplexná rekonštrukcia miestneho rozhlasu – Šahy, Tešmák, Preseľany n. Ipľom
		2.4.2. Rozšírenie kamerového systému
		2.4.3. Výstavba nájomných bytov nižšieho štandardu
		2.4.4. Výstavba nájomných bytov

Globálny cieľ	Opatrenie	Projektový zámer
Environmentálna oblasť: <i>Ochrana a zvýšenie kvality životného prostredia mesta Šahy</i>	3.1. Rozvoj technickej infraštruktúry	3.1.1. Znižovanie energetickej náročnosti verejných budov
		3.1.2. Prebudovanie kotolní na vykurovanie biomasou
		3.1.3. Plynofikácia mesta Šahy – časť Preseľany n. Ipľom
		3.1.4. Odstránenie nelegálnych skládok odpadu
		3.1.5. Vytvorenie podmienok na zhodnotenie biologického odpadu - technika
	3.2. Rozvoj zelenej infraštruktúry	3.2.1. Revitalizácia vnútroblokov sídlisk
		3.2.2. Revitalizácia City parku

Uvedený zoznam projektových zámerov sa vzťahuje ku dňu 17. decembra 2015. Zoznam projektových zámerov nie je kompletný a bude ho možné dopĺňať podľa potrieb, v termíne každoročnej aktualizácie a hodnotenia PHSR, ktoré sú uvedené v realizačnej časti PHSR.

V nasledujúcej časti je prezentovaný detailnejší prehľad projektových zámerov vrátane informácií o garantovi jednotlivých projektov (subjektu zodpovedného za realizáciu), predpokladaného termínu a celkových nákladov realizácie. Projektové zábery boli priradené k operačným

programom z programového obdobia Politiky súdržnosti EÚ na roky 2014-2020. Indikátory monitoringu projektov (indikátory výstupu, výsledku a dopadu) neboli v tejto fáze prípravy strategického dokumentu zadefinované, pretože budú do značnej miery závisieť od oprávnenosti výdavkov a výšky alokácie jednotlivých výziev na podanie žiadosti o nenávratné finančné príspevky. Projektové zábery obsahujú popis projektu, v ktorom je zhodnotený aktuálny a žiadaný cieľový stav, čo predstavuje základnú vstupnú informáciu pre nastavenie týchto indikátorov v procese prípravy projektu.

3.1 Projektové zámery v hospodárskej oblasti

Strategický cieľ v hospodárskej oblasti: „Rozvoj hospodárskej základne a zlepšenie možnosti zamestnania sa v meste Šahy.“

Opatrenie 1.1. Rozvoj verejnej správy

Názov projektu	Garant	Predpokladaný termín realizácie	Predpokladané náklady v €	Zdroj financovania
1.1.1. Komplexná rekonštrukcia budovy mestského úradu	Mesto Šahy	2020 -2025	2 000 000,-	Interreg SKHU 1.1 Zvýšenie atraktivity pohraničnej oblasti - spolupráca a rozvoj kultúrneho dedičstva - rekonštrukcie
Popis projektu:	Mestský úrad mesta Šahy sídli v budove bývalého župného domu, v klasicistickej budove z roku 1846. Cieľom projektu je komplexná rekonštrukcia vonkajšieho plášťa budovy, zlepšenie tepelno-izolačných vlastností a zníženie nákladov na prevádzku úradu.			

Názov projektu	Garant	Predpokladaný termín realizácie	Predpokladané náklady v €	Zdroj financovania
1.1.2. Vybudovanie kancelárie prvého kontaktu (IOMO) v budove MsÚ	Mesto Šahy	2017	20 000,-	OP EVS 1.1 Skvalitnené systémy a optimalizované procesy verejnej správy - zjednodušenie administratívnych procedúr, skvalitnenie služieb verejnej správy
Popis projektu:	Na MsÚ Šahy nie je vybudovaná kancelária prvého kontaktu (IOMO). Účelom kancelárie je uľahčenie komunikácie medzi MsÚ a obyvateľmi mesta Šahy, zefektívnenie vybavovania bežnej agendy MsÚ.			
Názov projektu	Garant	Predpokladaný termín realizácie	Predpokladané náklady v €	Zdroj financovania
1.1.3. Rozvoj elektronických služieb pre verejnú správu	Mesto Šahy	2016	30 000,-	OP II - PO 7 Informačná spoločnosť - inovatívne elektronické služby verejnej správy pre občanov a podnikateľov; implementácia proaktívnych elektronických služieb a riešení
Popis projektu:	Zvýšenie dostupnosti poskytovaných služieb, rekonštrukcia kabeľáže, telefonickej ústredne, zjednodušenie administratívnych procedúr, odstraňovanie byrokracie, skvalitnenie poskytovaných služieb a prepojenie organizácií mesta. Vizualizácia postupov vybavenia potrieb občanov, ktoré sú napojené na reálne procesy úradu a sprístupnenie potrebnej dokumentácie, elektronických formulárov, kontaktov na zodpovedné osoby a ďalšie relevantné info.			

1.2. Rozvoj dopravnej infraštruktúry a verejných priestranstiev

Názov projektu	Garant	Predpokladaný termín realizácie	Predpokladané náklady v €	Zdroj financovania
1.2.1. Rozsiahla rekonštrukcia a dobudovanie miestnych komunikácií	Mesto Šahy	2016-2025	1 000 000,-	IROP 1.2.2 Zvýšenie atraktivity a prepravnej kapacity nemotorovej dopravy na celkovom počte prepravených osôb Interreg SKHU 1.1 Zvýšenie atraktivity pohraničnej oblasti
Popis projektu:	Miestne komunikácie v meste Šahy vyžadujú rekonštrukciu a výmenu povrchu. Okrem povrchu vozovky bude potrebné dobudovať chodníky pozdĺž ciest, v lokalitách, kde chýbajú. Prvým krokom realizácie projektu bude pasportizácia miestnych komunikácií - analýza nedostatkov a prioritizácia úsekov pre účel rekonštrukcie.			
Názov projektu	Garant	Predpokladaný termín realizácie	Predpokladané náklady v €	Zdroj financovania
1.2.2. Revitalizácia Hlavného námestia – stavebná a parková úprava	Mesto Šahy	2018-2025	2 500 000,-	IROP 4.3.1 prvky drobnej mestskej infraštruktúry, multifunkčné zóny Interreg SKHU 1.1 Zvýšenie atraktivity pohraničnej oblasti
Popis projektu:	Hlavné námestie v meste Šahy bolo čiastočne rekonštruované, na chodníkoch bola osadená nová zámková dlažba a verejná zeleň prešla čiastočnou parkovou úpravou. V súčasnosti námestím prechádza cesta I. triedy I/66, ďalej je na Hlavnom námestí vybudovaná autobusová stanica a pomerne veľkú časť priestranstva zaberá parkovisko pre osobné autá.			
Názov projektu	Garant	Predpokladaný termín realizácie	Predpokladané náklady v €	Zdroj financovania
1.2.3. Vybudovanie a rekonštrukcia parkovacích miest na sídliskách	Mesto Šahy	2017-2020	20 000,-	Rozpočet mesta, dotácia
Popis projektu:	Súčasný nárast motorizácie obyvateľstva vytvára tlak na možnosť parkovania na sídliskách. Prvým krokom pri realizácii projektu by mala byť pasportizácia parkovacích miest (súpis) a zefektívnenie ich využívania pomocou prekreslenia boxov. Budovanie ďalších odstavných plôch by malo byť podmienené dopytom obyvateľov.			

Názov projektu	Garant	Predpokladaný termín realizácie	Predpokladané náklady v €	Zdroj financovania
1.2.4. Výstavba cyklocesty – zlepšenie podmienok dochádzky do práce	Mesto Šahy	2017-2025	250 000,-	IROP 1.2.2 Zvýšenie atraktivity a prepravnej kapacity nemotorovej (predovšetkým cyklistickej dopravy) na celkovom počte prepravených osôb
Popis projektu:	Cieľom projektu je vybudovať cyklochodník spájajúci mesto Šahy a jeho mestské časti s priemyselnou lokalitou.			
Názov projektu	Garant	Predpokladaný termín realizácie	Predpokladané náklady v €	Zdroj financovania
1.2.5. Budovanie bezbariérových prístupov do verejných budov a na verejné priestranstvá	Mesto Šahy	2017-2020	20 000,-	IROP 1.2.2 zvyšovanie bezpečnosti - odstraňovanie úzkych miest v pešej doprave, odstraňovanie bariér
Popis projektu:	V mesta sa nachádzajú verejné budovy a úseky verejných priestranstiev a chodníkov, ktoré nespĺňajú kritériá bezbariérovosti a predstavujú komplikácie pre zdravotne postihnutých obyvateľov. Cieľom projektu je zabezpečenie kritéria bezbariérovosti pri rekonštrukcii komunikácií a verejných priestranstiev a stavebné úpravy verejných budov, ktoré v súčasnosti nespĺňajú toto kritérium.			

1.3. Podpora konkurencieschopnosti podnikov a nových investícií

Názov projektu	Garant	Predpokladaný termín realizácie	Predpokladané náklady v €	Zdroj financovania
1.3.1. Využívanie verejných budov – komerčné využitie	Mesto Šahy	2018-2020	150 000,-	-
Popis projektu:	Mesto má v súčasnosti k dispozícii budovy, ktoré nemajú využitie. Cieľom projektu je rekonštrukcia verejných budov a následne ich poskytnutie na prenájom pre komerčné využitie.			
Názov projektu	Garant	Predpokladaný termín realizácie	Predpokladané náklady v €	Zdroj financovania
1.3.2. Vybudovanie krytého trhoviska	Mesto Šahy	2019-2020	200 000,-	Interreg SKHU 3.1 Znížiť nerovnosti v zamestnanosti medzi regiónmi s cieľom zlepšiť úroveň zamestnanosti v oblasti
Popis projektu:	V meste Šahy je vybudované trhovisko, ktoré ale nie je kryté. Cieľom projektu je vybudovanie krytého trhoviska, poskytujúceho priestory pre predajcov počas celého roku a poskytujúce vyšší komfort predávajúcim aj zákazníkom.			

1.4. Rozvoj turistického potenciálu

Názov projektu	Garant	Predpokladaný termín realizácie	Predpokladané náklady v €	Zdroj financovania
1.4.1. Výstavba a obnova turistických chodníkov	Mesto Šahy, Neziskové organizácie na území mesta	2018-2020	9 000,-	Interreg SKHU 1.1 Zvýšenie atraktivity pohraničnej oblasti
Popis projektu:	Vytvorenie turistického náučného chodníka na území mesta, spájajúci významné historické a kultúrne pamiatky, ako aj prírodné lokality na území mesta. Súčasťou projektu bude osadenie náučných tabúl.			
Názov projektu	Garant	Predpokladaný termín realizácie	Predpokladané náklady v €	Zdroj financovania
1.4.2. Výstavba a rekonštrukcia cykloturistických trás	Mesto Šahy, Neziskové organizácie na území mesta	2017-2025	100 000,-	IROP 1.2.2 Zvyšovanie bezpečnosti - odstraňovanie úzkych miest v pešej doprave, odstraňovanie bariér Interreg SKHU 1.1 Zvýšenie atraktivity pohraničnej oblasti
Popis projektu:	V meste Šahy a v okolí na slovenskej strane hraníc nie sú vybudované cykloturistické trasy. Na maďarskej strane hranice je vybudovaná hustá sieť cykloturistických trás v rámci národného parku Duna-Ipoly Nemzeti Park. Cieľom je prepojenie slovenskej a maďarskej strany hranice kontinuálnymi cykloturistickými trasami, ktoré by následne zvýšili dostupnosť a návštevnosť mesta Šahy.			
Názov projektu	Garant	Predpokladaný termín realizácie	Predpokladané náklady v €	Zdroj financovania
1.4.3. Rekonštrukcia a obnova historických budov a pamiatok	Správcovia historických budov	2018-2019	2 000 000,-	Interreg SKHU 1.1 Zvýšenie atraktivity pohraničnej oblasti
Popis projektu:	V meste Šahy sa nachádza niekoľko historických budov, pričom nie všetky sú v majetku mesta. Mesto má zadefinovaný projektový zámer rekonštrukcie bývalého Župného domu (radnica mesta). Rekonštrukciu budov, ktoré nie sú v majetku mesta je možné podnietiť vytvorením grantového mechanizmu, resp. ponukou zabezpečenia administratívneho riadenia projektu.			

Názov projektu	Garant	Predpokladaný termín realizácie	Predpokladané náklady v €	Zdroj financovania
1.4.4. Neziskové aktivity podporujúce turistické atraktivitu územia	Mesto Šahy	2018-2020	7 000,-	Interreg SKHU 1.1 Zvýšenie atraktivity pohraničnej oblasti
Popis projektu:	Mesto Šahy nie je turisticky výrazne navštevované, ani propagované ako destinácia cestovného ruchu. Propagácia mesta by mala byť spojená s výstavbou a rozvojom atrakcií pre návštevníkov. Zvýšenie návštevnosti mesta prostredníctvom prezentácie mesta, účasťou na veľtrhoch a prípravou produktov cestovného ruchu so zapojením širokého spektra partnerov súkromného a občianskeho sektora.			
Názov projektu	Garant	Predpokladaný termín realizácie	Predpokladané náklady v €	Zdroj financovania
1.4.5. Regionálne infocentrum – digitálny infopanel	Mesto Šahy	2018	10 000,-	Interreg SKHU 1.1 Zvýšenie atraktivity pohraničnej oblasti
Popis projektu:	Vybudovanie informačného turistického centra, osadenie digitálneho infopanelu.			
Názov projektu	Garant	Predpokladaný termín realizácie	Predpokladané náklady v €	Zdroj financovania
1.4.6. Obnova Areálu zdravia	Súkromný investor	2018	2 000 000,-	Súkromné investície
Popis projektu:	V súčasnosti je Areál zdravia vo vlastníctve súkromného investora, ktorý sa zaviazal rekonštruovať areál do konca roku 2018. V prípade že do tohto termínu areál nebude rekonštruovaný, mesto má právo odkúpiť ho späť do vlastníctva mesta Šahy za symbolickú cenu 1€. Cieľom je komplexná rekonštrukcia Areálu zdravia, vrátane vybudovania kúpaliska a ubytovacích kapacít.			

3.2 Projektové zámery v sociálnej oblasti

Strategický cieľ v hospodárskej oblasti: „Udržanie stabilnej populácie a zvyšovanie kvality života obyvateľov mesta Šahy“

Opatrenie 2.1. Rozvoj infraštruktúry sociálnej a zdravotníckej starostlivosti

Názov projektu	Garant	Predpokladaný termín realizácie	Predpokladané náklady v €	Zdroj financovania
2.1.1. Zriadenie terénnej sociálnej služby	Mesto Šahy	2016-2025	180 000,-	OP IZ 4.1.1 Zvýšenie účasti najviac znevýhodnených a ohrozených osôb v spoločnosti
Popis projektu:	Poskytovanie komplexných sociálnych, konzultačných služieb pre cieľovú skupinu projektu a následné zvýšenie životnej úrovne minority, ako aj postupná integrácia s majoritnou spoločnosťou, asistencia pri styku s úradmi štátnej správy a samosprávy, zvýšenie informovanosti a motivácie cieľovej skupiny, prevencia sociálno-patologických javov v rodine, nabádanie k zvyšovaniu školskej dochádzky detí z minoritných rodín, zlepšenie miery dodržiavania hygienických návykov cieľovej skupiny, zlepšenie životnej situácie a integrácia sociálne vylúčených skupín obyvateľov.			
Názov projektu	Garant	Predpokladaný termín realizácie	Predpokladané náklady v €	Zdroj financovania
2.1.2. Vybudovanie zariadenia pre občanov bez domova	Mesto Šahy	2018-2019	50 000,-	IROP 2.1.1 Podporiť prechod poskytovania sociálnych služieb v zariadení z inštitucionálnej formy na komunitnú OP IZ 4.2.1 Prechod z inštitucionálnej na komunitnú starostlivosť
Popis projektu:	Vybudovanie zariadenie poskytujúceho základný komfort pre občanov bez domova na území mesta Šahy.			
Názov projektu	Garant	Predpokladaný termín realizácie	Predpokladané náklady v €	Zdroj financovania
2.1.3. Vybudovanie denných stacionárov	Mesto Šahy, Neziskové organizácie, súkromný sektor	2018-2019	50 000,-	IROP 2.1.1 Podporiť prechod poskytovania sociálnych služieb v zariadení z inštitucionálnej formy na komunitnú
Popis projektu:	Zariadenie bude určené pre seniorov s denným pobytom, ktorí žijú v rodinách s ekonomicky aktívnymi príslušníkmi rodiny, ktorí im nemôžu poskytnúť celodennú starostlivosť alebo tým, ktorí žijú sami, potrebujú kontakt s ľuďmi a vyplniť voľný čas. Zariadenie bude lokalizované v priestoroch vo vlastníctve mesta.			

Názov projektu	Garant	Predpokladaný termín realizácie	Predpokladané náklady v €	Zdroj financovania
2.1.4. Vybudovanie Centra sociálno-zdravotníckych služieb	Nezisková organizácia, súkromný sektor	2016-2018	570 000,-	IROP 2.1.1 Podporiť prechod poskytovania sociálnych služieb v zariadení z inštitucionálnej formy na komunitnú
Popis projektu:	Zariadenie bude poskytovať sociálne služby, rehabilitáciu, logopédiu, psychologické služby a ďalšie odborné služby. Uvedené služby budú zamerané aj na deti prostredníctvom rôznych programov, odborných metód a techník práce.			
Názov projektu	Garant	Predpokladaný termín realizácie	Predpokladané náklady v €	Zdroj financovania
2.1.5. Rekonštrukcia budov zdravotníckych zariadení	Mesto Šahy, HOSPITALE s.r.o.	2018-2025	2 000 000,-	OP KŽP 4.3.1 Zníženie spotreby energie pri prevádzke verejných budov - zlepšenie tepelno-technických vlastností stavebných konštrukcií, modernizácia vykurovacích/klimatizačných systémov, systémov prípravy teplej vody, osvetlenia, výťahov za účelom zníženia spotreby energie, inštalácia systémov merania a riadenia
Popis projektu:	Cieľom projektu je komplexná rekonštrukcia budovy nemocnice, zlepšenie tepelno-izolačných vlastností a následné zníženie nákladov na prevádzku budovy. Okrem vonkajšieho plášťa budovy bude potrebná aj rekonštrukcia interiéru s ohľadom na zabezpečenie bezbariérovosti.			

Opatrenie 2.2. Skvalitnenie infraštruktúry vzdelávania

Názov projektu	Garant	Predpokladaný termín realizácie	Predpokladané náklady v €	Zdroj financovania
2.2.1. Skvalitnenie vybavenia tried základných škôl v rámci odborného vzdelávania	Mesto Šahy	2016-2017	30 000,-	IROP 2.2.2 Zlepšenie kľúčových kompetencií žiakov ZŠ OP LZ 1.1.1 Zvýšiť inkluzívnosť a rovnaký prístup ku kvalitnému vzdelávaniu a zlepšiť výsledky a kompetencie detí a žiakov
Popis projektu:	Cieľom projektu je zabezpečiť nové vybavenie v triedach určených na výučbu technických predmetov, akými sú chémia, fyzika a pod., na základných školách zriadených mestom Šahy			

Názov projektu	Garant	Predpokladaný termín realizácie	Predpokladané náklady v €	Zdroj financovania
2.2.2. Infovek-digitálna technológia v procese výučby	Mesto Šahy	2016-2018	100 000,-	IROP 2.2.2 Zlepšenie kľúčových kompetencií žiakov ZŠ OP IZ 1.1.1 Zvýšiť inkluzívnosť a rovnaký prístup ku kvalitnému vzdelávaniu a zlepšiť výsledky a kompetencie detí a žiakov
Popis projektu:	Cieľom projektu je zakúpenie a využívanie moderných IKT v procese výučby na základných školách zriadených mestom Šahy.			
Názov projektu	Garant	Predpokladaný termín realizácie	Predpokladané náklady v €	Zdroj financovania
2.2.3. Modernizácia informačných služieb v knižnici	Mesto Šahy	2017	5 000,-	OP II - PO 7 Informačná spoločnosť OP IZ - PO 1 Vzdelávanie
Popis projektu:	Mestská knižnica v Šahách poskytuje informačné služby prostredníctvom IKT, ktorá je v súčasnosti pomerne zastaraná. Zlepšenie a modernizácia vybavenia informačnými technológiami mestskej knižnice.			

Opatrenie 2.3. Rozvoj infraštruktúry kultúry a športu

Názov projektu	Garant	Predpokladaný termín realizácie	Predpokladané náklady v €	Zdroj financovania
2.3.1. Výstavba polyfunkčnej športovej haly	Mesto Šahy	2017-2019	900 000,-	Rozpočet mesta, dotácia MŠ SR
Popis projektu:	Cieľom projektu je výstavba novej športovej haly s hľadiskom pre divákov, poskytujúcej zázemie širokému spektru športových aktivít pre obyvateľov mesta Šahy a okolitých sídiel.			
Názov projektu	Garant	Predpokladaný termín realizácie	Predpokladané náklady v €	Zdroj financovania
2.3.2. Rekonštrukcia a budovanie nových športovísk	Mesto Šahy	2016-2020	25 000,-	Rozpočet mesta, dotácia MŠ SR
Popis projektu:	Cieľom projektu je vybudovanie aspoň 2 športových ihrísk, umožňujúcich športové vyžitie obyvateľom mesta Šahy a rekonštrukcia v súčasnosti existujúcich športovísk.			
Názov projektu	Garant	Predpokladaný termín realizácie	Predpokladané náklady v €	Zdroj financovania
2.3.3. Vybudovanie amfiteátra	Mesto Šahy	2020	35 000,-	Rozpočet mesta, dotácia MK SR

Popis projektu:	V meste Šahy je vybudovaný amfiteáter, ktorý je v zlom technickom stave a nespĺňa už svoj účel. Cieľom projektu je vybudovanie nového amfiteátra v meste.			
Názov projektu	Garant	Predpokladaný termín realizácie	Predpokladané náklady v €	Zdroj financovania
2.3.4. Budovanie a rekonštrukcia detských ihrísk	Mesto Šahy	2016-2020	55 000,-	IROP 2.2.1 Zvýšenie hrubej zaškolenosti detí v MŠ - stavebno-technické úpravy areálu MŠ vrátane detských a športových ihrísk pre deti
Popis projektu:	Cieľom projektu je rekonštrukcia existujúcich a budovanie nových detských ihrísk a osadenie nových hracích prvkov.			
Názov projektu	Garant	Predpokladaný termín realizácie	Predpokladané náklady v €	Zdroj financovania
2.3.5. Vybudovanie kultúrno-spoločenského centra – rekonštrukcia budov na ulici J. Kráľa	Mesto Šahy, Neziskové organizácie na území mesta	2016-2020	2 000 000,-	OP KŽP 4.3.1 Zníženie spotreby energie pri prevádzke verejných budov - zlepšenie tepelno-technických vlastností stavebných konštrukcií a pod.
Popis projektu:	Vybudovanie kultúrno-spoločenského centra poskytujúceho priestory pre rôzne záujmové skupiny v meste, vybudovanie modernej regionálnej knižnice, organizáciu kultúrno-spoločenských podujatí a celkovo realizáciu kultúrneho života v meste.			

Opatrenie 2.4. Rozvoj občianskej infraštruktúry

Názov projektu	Garant	Predpokladaný termín realizácie	Predpokladané náklady v €	Zdroj financovania
2.4.1. Komplexná rekonštrukcia miestneho rozhlasu – Šahy, Tešmák, Preseľany n. Ipľom	Mesto Šahy	2016-2020	50 000,-	Rozpočet mesta
Popis projektu:	V meste Šahy je vybudovaný systém miestneho rozhlasu, ktorý však nepokrýva celé územie mesta. Komplexná rekonštrukcia miestneho rozhlasu s cieľom zabezpečenia informovania obyvateľov na území celého mesta.			
Názov projektu	Garant	Predpokladaný termín realizácie	Predpokladané náklady v €	Zdroj financovania
2.4.2. Rozšírenie kamerového systému	Mesto Šahy	2016-2025	135 000,-	Rozpočet mesta, dotácia MV SR
Popis projektu:	V meste Šahy je vybudovaný kamerový systém, ktorý však pokrýva iba malú časť územia mesta. Rozšírenie kamerového systému s cieľom ochrany obyvateľov a majetku mesta.			

Názov projektu	Garant	Predpokladaný termín realizácie	Predpokladané náklady v €	Zdroj financovania
2.4.3. Výstavba nájomných bytov nižšieho štandardu	Mesto Šahy	2018-2019	370 000,-	ŠFRB
Popis projektu:	Vybudovanie nájomného bytového domu, poskytujúceho ubytovacie kapacity obyvateľom mesta Šahy, ktorí prejavia o tento typ bytu záujem.			
Názov projektu	Garant	Predpokladaný termín realizácie	Predpokladané náklady v €	Zdroj financovania
2.4.3. Výstavba nájomných bytov	Mesto Šahy	2017-2025	1 000 000,-	ŠFRB
Popis projektu:	Vybudovanie nájomného bytového domu, poskytujúceho ubytovacie kapacity obyvateľom mesta Šahy, ktorí prejavia o tento typ bytu záujem.			

3.3 Projektové zámery v environmentálnej oblasti

Strategický cieľ v hospodárskej oblasti: „Ochrana a zvýšenie kvality životného prostredia mesta Šahy“

Opatrenie 3.1. Rozvoj technickej infraštruktúry

Názov projektu	Garant	Predpokladaný termín realizácie	Predpokladané náklady v €	Zdroj financovania
3.1.1. Znižovanie energetickej náročnosti verejných budov	Mesto Šahy	2016-2025	100,- EUR/ m ²	OP KŽP 4.3.1 Zníženie spotreby energie pri prevádzke verejných budov
Popis projektu:	Mesto Šahy má v majetku budovy, ktorých stavebno-technický stav a tepelno-izolačné vlastnosti nie sú ideálne a vytvárajú vysoké náklady na prevádzku. Cieľom projektu je zateplenie všetkých verejných budov (vrátane budov materských a základných škôl) a zníženie nákladov na ich prevádzku.			
Názov projektu	Garant	Predpokladaný termín realizácie	Predpokladané náklady v €	Zdroj financovania
3.1.2. Prebudovanie kotolní na vykurovanie biomasou	Mesto Šahy	2018-2019	2 800 000,-	OP KŽP 4.1.1 Zvýšenie podielu obnoviteľných zdrojov energie na hrubej konečnej energetickej spotrebe SR
Popis projektu:	V meste Šahy sú vybudované kotolne centrálného kúrenia spaľujúce zemný plyn. Cieľom projektu je prebudovanie plynových kotolní na kotolne spaľujúce biomasu, čím sa znížia náklady na vykurovanie. Druhotný efekt môže byť podpora lokálnych podnikateľských subjektov, dodávajúcich biomasu na spaľovanie.			
Názov projektu	Garant	Predpokladaný termín realizácie	Predpokladané náklady v €	Zdroj financovania
3.1.3. Plynifikácia mesta Šahy – časť Preseľany n.	SPP	2021-2025	45 000,-	Rozpočet mesta

Ipľom				
Popis projektu:	Plynofikácia mestskej časti Preseľany nad Ipľom.			
Názov projektu	Garant	Predpokladaný termín realizácie	Predpokladané náklady v €	Zdroj financovania
3.1.4. Odstránenie nelegálnych skládok odpadu	Mesto Šahy	2016-2020	300 000,-	Environmentálny fond
Popis projektu:	Na území mesta Šahy sa vyskytuje niekoľko nelegálnych skládok, predstavujúcich environmentálnu záťaž územia a znižujú jeho estetické kvality. Odstránenie a pravidelný monitoring lokalít s častým výskytom čiernych skládok.			
Názov projektu	Garant	Predpokladaný termín realizácie	Predpokladané náklady v €	Zdroj financovania
3.1.5. Vytvorenie podmienok na zhodnotenie biologického odpadu - technika	Mesto Šahy	2017-2025	1 000 000,-	OP KŽP 1.1.1 Zvýšenie miery zhodnocovania odpadov so zameraním na ich prípravu na opätovné použitie a recykláciu
Popis projektu:	V meste Šahy chýba vybudovaná kompostáreň na zhodnocovanie biologického odpadu. Vybudovanie kompostárne určenej na uskladňovanie a zhodnocovanie biologického odpadu. Zakúpenie sprievodnej techniky - traktor, štiepkovač, kontajnere a pod.			

Opatrenie 3.2. Rozvoj zelenej infraštruktúry

Názov projektu	Garant	Predpokladaný termín realizácie	Predpokladané náklady v €	Zdroj financovania
3.2.1. Revitalizácia vnútroblokov sídlisk	Mesto Šahy	2017-2018	350 000,-	IROP 4.3.1 - regenerácia vnútroblokov sídlisk
Popis projektu:	Komplexná revitalizácia vnútroblokov, výsadba nových drevín a krovín a osadenie mestského mobiliáru. Projekt bude previazaný s rekonštrukciou detských ihrísk a budovaním športovísk.			
Názov projektu	Garant	Predpokladaný termín realizácie	Predpokladané náklady v €	Zdroj financovania
3.2.3. Revitalizácia City parku	Mesto Šahy	2018-2019	50 000,-	IROP 4.3.1 prirodzené krajinné prvky, prvky drobnej mestskej infraštruktúry, zelené parky
Popis projektu:	V roku 2007 bol revitalizovaný City park v meste Šahy. Od tej doby výsadba a infraštruktúra potrebuje opätovné zásahy. Parkové úpravy a vybavenie územia športovou infraštruktúrou a oddychovými pavilónmi.			

4. Realizačná časť

Realizačná časť PHSR je zameraná na vytýčenie Akčného plánu na rok 2016 s výhľadom do roku 2018, popis postupov inštitucionálneho a organizačného zabezpečenia realizácie PHSR mesta Šahy, systému monitorovania a hodnotenia plnenia programu a popis vecného a časového harmonogramu realizácie PHSR.

4.1 Akčný plán na rok 2016 s výhľadom do roku 2018

Akčný plán predstavuje zoznam tých projektových zámerov, ktoré boli identifikované ako prioritné a pri ktorých

mesto Šahy plánuje začiatok realizácie v intervale najbližších 3 rokoch. Akčný plán vyjadruje snahu naplniť strategické ciele konkrétnymi aktivitami v konkrétnom časovom intervale. Formulár R1 s detailným rozpisom realizácie všetkých projektových zámerov je uvedený v Prílohe č. 3.

Akčný plán na rok 2016 vychádza z návrhu programového rozpočtu mesta Šahy. Akčné plány na roky 2017 a 2018 predstavujú nadväznú projektové zámery, ktorých začiatok realizácie je plánovaný v tomto časovom intervale. Akčné plány sa budú pripravovať a aktualizovať v pravidelnom ročnom intervale, ako jeden zo vstupov do tvorby rozpočtu mesta.

Formulár č. R1 – Akčný plán na roky 2016-2025

HOSPODÁRSKA OBLASŤ						
Názov projektového zámeru	Termín realizácie					
	2016	2017	2018	2019	2020	2021-2025
1.1.1. Komplexná rekonštrukcia budovy miestneho úradu						
1.1.2. Vybudovanie kancelárie prvého kontaktu (IOMO) v budove MsÚ						
1.1.3. Rozvoj elektronických služieb pre verejnú správu						
1.2.1. Rozsiahla rekonštrukcia a dobudovanie miestnych komunikácií						
1.2.2. Revitalizácia Hlavného námestia – stavebná a parková úprava						
1.2.3. Vybudovanie rekonštrukcia parkovacích miest na sídliskách						
1.2.4. Výstavba cyklochodníka – zlepšenie podmienok dochádzky do práce						
1.2.5. Budovanie bezbariérových prístupov do verejných budov a na verejné priestranstvá						

HOSPODÁRSKA OBLASŤ - pokračovanie						
Názov projektového zámeru	Termín realizácie					
	2016	2017	2018	2019	2020	2021-2025
1.3.1. Využívanie verejných budov – komerčné využitie						
1.3.2. Vybudovanie krytého trhoviska						
1.4.1. Výstavba a obnova turistických chodníkov						
1.4.2. Výstavba a rekonštrukcia cykloturistických trás						
1.4.3. Rekonštrukcia a obnova historických budov a pamiatok						
1.4.4. Neziskové aktivity podporujúce turistické atraktivity územia						
1.4.5. Regionálne infocentrum – digitálny infopanel						
1.4.6. Obnova Areálu zdravia						
SOCIÁLNA OBLASŤ						
Názov projektového zámeru	Termín realizácie					
	2016	2017	2018	2019	2020	2021-2025
2.1.1. Zriadenie terénnej sociálnej služby						
2.1.2. Vybudovanie zariadenia pre občanov bez domova						
2.1.3. Vybudovanie denných stacionárov						
2.1.4. Vybudovanie Centra sociálno- zdravotníckych služieb						
2.1.5. Rekonštrukcia budov zdravotníckych zariadení						
2.2.1. Skvalitnenie vybavenia tried základných škôl v rámci odborného vzdelávania						
2.2.2. Infovek-digitálna technológia v procese výučby						
2.2.3. Modernizácia informačných služieb v knižnici						
2.3.1. Výstavba polyfunkčnej športovej haly						

SOCIÁLNA OBLASŤ - pokračovanie						
Názov projektového zámeru	Názov projektového zámeru					
	2016	2017	2018	2019	2020	2021-2025
2.3.2. Rekonštrukcia a budovanie nových športovísk						
2.3.3. Vybudovanie amfiteátra						
2.3.4. Budovanie a rekonštrukcia detských ihrísk						
2.3.5. Vybudovanie kultúrno-spoločenského centra – rekonštrukcia budov na ulici J. Kráľa						
2.4.1. Komplexná rekonštrukcia miestneho rozhlasu – Šahy, Tešmák, Preseľany n. Ipľom						
2.4.2. Rozšírenie kamerového systému						
2.4.3. Výstavba nájomných bytov nižšieho štandardu						
2.4.4. Výstavba nájomných bytov						
ENVIRONMENTÁLNA OBLASŤ						
Názov projektového zámeru	Termín realizácie					
	2016	2017	2018	2019	2020	2021-2025
3.1.1. Znižovanie energetickej náročnosti verejných budov						
3.1.2. Prebudovanie kotolní na vykurovanie biomasou						
3.1.3. Plynofikácia mesta Šahy – časť Preseľany n. Ipľom						
3.1.4. Odstránenie nelegálnych skládok odpadu						
3.1.5. Vytvorenie podmienok na zhodnotenie biologického odpadu - technika						
3.2.1. Revitalizácia vnútroblokov sídlisk						
3.2.2. Revitalizácia City parku						

4.2 Východiská a popis úloh jednotlivých partnerov pri realizácii PHSR

Realizácia PHSR predpokladá zabezpečenie činností na úrovni programu a na úrovni projektu. Realizácia sa začína po vypracovaní a schválení PHSR mestským zastupiteľstvom a zabezpečuje ju, počas platnosti dokumentu v zmysle platnej legislatívy o podpore regionálneho rozvoja, samospráva. „Obec vo svojej pôsobnosti na účely podpory regionálneho rozvoja : ... b) zabezpečuje a koordinuje vypracovanie a realizáciu programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce, pravidelne ho monitoruje a každoročne vyhodnocuje jeho plnenie, zabezpečuje súlad programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce s územnoplánovacou dokumentáciou, ak jej spracovanie vyžaduje osobitný predpis“ (§12 Zákona NR SR č 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja).

Mesto Šahy má v oblasti prípravy a realizácie rozvojových projektov dostatočné skúsenosti na základe riešených aktivít v programovom období 2007 – 2013. PHSR mesta Šahy na roky 2014 – 2020 bol tvorený participatívnym prístupom aj za účelom podnietenia partnerov mesta k realizovaniu

spoločných projektov. Účelom strategického partnerstva miestnych aktérov a mesta Šahy je podpora realizácie priorít PHSR, ktoré nesú potenciál synergického efektu rozvoja územia, podpora vykonania technických a organizačných opatrení, ktoré budú smerovať k efektívnemu využitiu kapacít a zdrojov jednotlivých partnerov, spoločná komunikácia o krokoch, procesoch a vzťahoch, ktoré by mohli významne ovplyvniť splnenie spoločných rozvojových zámerov. Spolupráca strategických partnerov a mesta bude riešená na báze dobrovoľnosti.

4.2.1 Popis postupov organizačného a inštitucionálneho zabezpečenia realizácie

V rámci organizačného zabezpečenia, realizácia PHSR spadá do činnosti samosprávy mesta a je vykonávaná prostredníctvom orgánov mesta. **Mestské zastupiteľstvo** je zastupiteľský zbor mesta Šahy, zložený z poslancov zvolených v priamych voľbách obyvateľmi mesta Šahy na štyri roky. Mestské zastupiteľstvo mesta Šahy má 12 poslancov. Vo vzťahu k realizácii PHSR mestské zastupiteľstvo berie na vedomie návrh strategickej časti dokumentu a schvaľuje kompletný dokument PHSR. Mestské zastupiteľstvo ďalej schvaľuje spolufinancovanie jednotlivých projektov financovaných z európskych štrukturálnych fondov a iných dotačných schém. V rámci hodnotenia realizácie PHSR, mestské zastupiteľstvo schvaľuje každoročne hodnotiace a monitorovacie správy a rozhoduje o zmenách a aktualizácii dokumentu. Mestské zastupiteľstvo vo svojich uzneseniach rozdeľuje jednotlivé priority programu a akčného plánu medzi existujúce **komisie** podľa ich tematického zamerania, ktoré sa zaoberajú monitorovaním ich realizácie. V meste Šahy je vytvorených 10 tematických komisií, konkrétne: komisia školstva a mládeže, komisia pre šport, komisia sociálna, zdravotná a životného prostredia, komisia pre ochranu verejného poriadku a boja proti kriminalite, komisia výstavby a správy majetku mesta, komisia bytová, komisia pre rozvoj podnikateľskej činnosti, poľnohospodárstva, cestovného ruchu a agroturistiky, komisia finančná, komisia kultúry a komisia pre stratégiu, rozvoj mesta, regionálnu a medzinárodnú spoluprácu.

Najvyšším výkonným orgánom mesta Šahy a zároveň jeho predstaviteľ je **primátor mesta**. Primátor na základe svojej funkcie rozhoduje vo všetkých veciach správy mesta, ktoré nie sú zákonom alebo štatútom vyhradené

mestskému zastupiteľstvu. Vo vzťahu k realizácii PHSR primátor riadi samotný proces realizácie, na programovej úrovni podpisuje uznesenie mestského zastupiteľstva o akceptovaní strategickej časti dokumentu a uznesenie o schválení kompletného dokumentu. Primátor ďalej vykonáva uznesenia a zastupuje obec vo vzťahu k štátnym orgánom, k právnickým a fyzickým osobám, ako napríklad k riadiacim a sprostredkovateľským orgánom operačných programov, dodávateľom a iné.

Inštitucionálne a administratívne zabezpečenie agendy mestského zastupiteľstva a primátora, ako aj orgánov zriadených mestským zastupiteľstvom, je v kompetencii mestského úradu, ktorého

činnosť organizuje a riadi prednosta. Mestský úrad v plnom rozsahu zabezpečuje administráciu a procesy komunikácie, hodnotenia a monitorovania, okrem prípadov, kedy žiadateľmi a prijímateľmi nenávratných finančných príspevkov budú iné subjekty (partneri mesta).

Kontrolu nakladania s majetkom mesta a s majetkom vo vlastníctve štátu, príp. vo vlastníctve iných právnických alebo fyzických osôb, ktorý bol mestu zverený, účtovníctva, hospodárenia s finančnými zdrojmi mesta, čerpania rozpočtu, jeho zmien a záverečného účtu, správnosti a opodstatnenosti čerpania finančných prostriedkov mesta i účelovo poskytnutých fondov a dotácií vykonáva kontrolór mesta.

Tabuľka 35 Zabezpečenie činností realizácie PHSR na úrovni programu

Činnosť	Primátor	Mestské zastupiteľstvo	Komisia MsZ	Mestský úrad	Hlavný kontrolór
Financovanie	riadi	schvaľuje	hodnotí	vykonáva	
Implementácia	riadi	schvaľuje	hodnotí	vykonáva	
Hodnotenie	riadi	schvaľuje		vykonáva	
Monitoring	riadi	schvaľuje	monitoruje	vykonáva	
Kontrola	riadi	schvaľuje	hodnotí		vykonáva

Tabuľka 36 Zabezpečenie činností realizácie PHSR na úrovni projektu

Činnosť	Primátor	Mestské zastupiteľstvo	Komisia MsZ	Mestský úrad – oddelenia	Partneri mesta/ verejnosť
Identifikácia		schvaľuje	navrhuje	spolupracuje	spolupracuje
Príprava				vykonáva	spolupracuje
Financovanie		schvaľuje	hodnotí	vykonáva	spolupracuje
Kontraktácia	vykonáva				
Implementácia				vykonáva	spolupracuje
Monitorovanie		schvaľuje	monitoruje	vykonáva	spolupracuje
Korekcie		schvaľuje	navrhuje	vykonáva	navrhuje

Súčinnosť orgánov mesta Šahy, organizačných útvarov mestského úradu a mestských organizácií, je zabezpečená koordinovane a funkčne v rámci platného organizačného poriadku. Tak je zabezpečený plynulý tok informácií a riadenie činností potrebných pre realizáciu PHSR, ako aj činností v rámci projektového cyklu jednotlivých zámerov, vrátane spolupráce s externými subjektmi (príprava projektovej dokumentácie, vybavenie príslušných povolení, proces verejného obstarávania a pod.).

4.3 Systém monitorovania a hodnotenia PHSR

Proces monitorovania realizácie PHSR sa vykonáva systematicky a priebežne počas celého obdobia platnosti PHSR. Monitorovanie realizácie prebieha na úrovni jednotlivých projektov, pričom na úrovni programu sa pripravuje súhrnná monitorovacia správa za každý príslušný rok. Za prípravu monitorovacej správy projektov je zodpovedný referát projektového manažmentu mesta Šahy. Monitorovacia správa za príslušný rok je predkladaná mestskému zastupiteľstvu, ktoré ju schvaľuje. V prípade realizácie projektov financovaných zo zdrojov európskych a štrukturálnych fondov sa mestskému

zastupiteľstvu predkladá aj monitorovacia správa schválená riadiacim orgánom. Cieľom monitorovania je získavanie informácií o skutočnom plnení opatrení na zmenu negatívneho vývoja.

Okrem monitorovania realizácie PHSR v kompetencii mestského úradu, samospráva jedenkrát ročne získa a spracuje pripomienky

socioekonomických partnerov mesta, ako aj širokej verejnosti a to do termínu začiatku prípravy rozpočtu na ďalší rok.

Výsledky monitorovania budú podkladom pre hodnotenie realizácie PHSR, pričom hodnotenie je stálym procesom sledovania zmien v prioritných oblastiach prostredníctvom navrhnutých ukazovateľov. Hodnotenie PHSR poukazuje na dosiahnutú pozitívnu zmenu vo vzťahu k akčnému plánu a finančnému plánu. V nadväznosti na proces monitorovania sa aj hodnotenie vykonáva systematicky a priebežne počas celého trvania platnosti dokumentu PHSR. Proces hodnotenia sa vykonáva na dvoch úrovniach, strategické hodnotenie sa vykonáva na základe vzniknutej spoločenskej potreby a nutnosti aktualizácie strategického rámca PHSR. Operatívne hodnotenie sa vykonáva v ročnom intervale s cieľom sledovania zmien v jednotlivých prioritných oblastiach. Výstupom procesu hodnotenia je hodnotiaci správa za príslušný rok, ktorá je predkladaná mestskému zastupiteľstvu na schválenie. Hodnotiace a monitorovacie správy PHSR sú podkladom pre rozhodnutie orgánov samosprávy o riadení realizácie programu, prípadne pristúpenie ku korekciám stratégie alebo projektových zámerov, s účelom dosiahnutia cieľov jednotlivých prioritných oblastí. V prípade potreby korekcií mimo rámec pravidelného hodnotenia PHSR budú na základe podnetu a materiálu predloženého mestskému zastupiteľstvu navrhovať komisie mestského zastupiteľstva opatrenia pre odstránenie nedostatkov a nezrovnalostí. Plán hodnotenia a monitorovania PHSR je spracovaný vo formulári č. R5.

Formulár č. R5 – Plán hodnotenia a monitorovania

Typ hodnotenia	Vykonať prvýkrát	Dôvod vykonania/periodicita
Strategické hodnotenie	najskôr v roku 2016	podľa vzniknutej spoločenskej potreby a nutnosti aktualizácie strategického rámca
Operatívne hodnotenie		
Tematické hodnotenie časti PHSR	v roku 2016	hodnotenie oblastí/opatrenia, ktoré bolo identifikované ako rizikové v monitorovacej správe za predchádzajúci kalendárny rok, hodnotenie plnenia Akčného plánu / ročná periodicita
Ad hoc mimoriadne hodnotenie	podľa potreby	pri značnom odklone od stanovených cieľov a pri následnom návrhu na revíziu PHSR
Ad hoc hodnotenie celého PHSR alebo jeho časti	podľa potreby	na základe rozhodnutia primátora, kontrolného orgánu mesta, podnetu poslancov, NKÚ, správy auditu a pod.

4.4 Stručný popis komunikačnej stratégie

Zabezpečenie realizácie PHSR je dosahované koordinovaným prístupom a v spolupráci so socio-ekonomickými partnermi mesta Šahy. Rôzne formy komunikácie budú súčasťou jednotlivých pripravovaných a realizovaných projektov v rámci informovanosti a publicity (v prípade projektov financovaných zo zdrojov EŠIF) alebo v rámci komunikácie zainteresovaných cieľových skupín. Komunikačná stratégia mesta Šahy vo vzťahu k PHSR sa bude uskutočňovať smerom k obyvateľom mesta, pričom cieľom je, aby boli obyvatelia mesta včas, v dostatočnom rozsahu a primeranou formou informovaní o súvislostiach, ktoré pre nich vyplývajú z realizácie PHSR.

Hlavný nástroj komunikácie mesta predstavuje internetová stránka, mestský rozhlas a vývesná tabuľa. Základným obsahom komunikácie mesta voči obyvateľom je monitorovacia a hodnotiacia správa realizácie PHSR, ktoré sú predkladané mestskému zastupiteľstvu. Do procesu hodnotenia PHSR bude verejnosť zapojená raz ročne formou zberu pripomienok a dopĺňujúcich návrhov. O realizácii tejto fázy hodnotenia budú obyvatelia včas informovaní.

5. Finančná časť

Základnou podmienkou realizácie finančného riadenia v samospráve je existencia programových dokumentov, akým je aj PHSR mesta Šahy. Proces programovania zahŕňa vo svojej podstate vymedzenie finančného rámca potrebného pre realizáciu opatrení definovaných v strategickej štruktúre PHSR 2014-2020. Tento účel spĺňa formulár F5 Indikatívny rozpočet, ktorý na základe údajov o plánovaných projektových zámeroch poskytuje prehľad o výške finančných

nákladov potrebných na realizáciu PHSR v jednotlivých oblastiach a v jednotlivých rokoch obdobia platnosti dokumentu. Indikatívny rozpočet by mal mať priamy vzťah k rozpočtu mesta Šahy. Dokument PHSR, konkrétne jeho realizačná a finančná časť, by mali byť jedným zo vstupných materiálov do procesu tvorby rozpočtu mesta, pretože určuje potreby samosprávy a obyvateľov mesta a určuje plánovaný termín realizácie, ktorý je možné naplniť iba za predpokladu vyčlenenia zdrojov.

Formulár č. F5 Indikatívny rozpočet v € - sumarizácia

Prioritná oblasť	2016	2017	2018	2019	2020	2021-2025	SPOLU
I. Hospodárska	55 000,-	200 000,-	3 496 000*, -	1 586 000,-	684 000,-	4 295 000,-	10 302 000*, -
II. Sociálna	714 333,-	865 444,-	1 347 112,-	1 370 444,-	1 797 111,-	1 460 556,-	7 555 000,-
III. Environmentálna	100 000,-	250 000,-	2 030 000,-	1 620 000,-	300 000,-	245 000,-	4 545 000,-

Rozdelenie finančných nákladov v jednotlivých oblastiach a rokoch vychádza z databázy zozbieraných projektových zámerov, odhadu termínu a nákladov ich realizácie.

Realizácia definovaných projektových zámerov bude do značnej miery závisieť od výziev a možností čerpania externej finančnej pomoci prevažne zo zdrojov Európskej únie. Z tohto dôvodu sa skutočná hodnota preinvestovaných finančných prostriedkov, termíny realizácie projektov v jednotlivých rokoch a prioritných oblastiach, môžu odlišovať od indikatívneho rozpočtu. Indikatívny rozpočet predstavuje najmä referenčný rámec pre vyhodnotenie skutočnej realizácie PHSR v rámci každoročného monitorovania.

Po agregovaní predpokladaných nákladov jednotlivých projektových zámerov môžeme

zhodnotiť pomerne veľký rozdiel medzi predpokladanými nákladmi na realizáciu projektov v hospodárskej, a sociálnej oblasti v porovnaní s environmentálnou oblasťou.

V hospodárskej oblasti je plánovaná realizácia projektových zámerov v celkovej predpokladanej hodnote *8 302 000,- EUR, pričom do týchto nákladov nie je zarátaný projektový zámer revitalizácie Areálu zdravia, ktorý by mal byť do roku 2018 realizovaný súkromným investorom (2 000 000 EUR).

V sociálnej oblasti je plánovaná realizácia projektových zámerov v celkovej predpokladanej hodnote 7 555 000,- EUR. V sociálnej oblasti bolo zadefinovaných niekoľko projektových zámerov, ktoré by mali realizovať iné subjekty ako mesto Šahy, poprípade v partnerstve s mestom. Jedná sa o projekt budovania denných stacionárov pre seniorov alebo rekonštrukciu budovy

nemocnice. Projekt výstavby nájomných bytov bude realizovaný za predpokladu úspešnej žiadosti o finančnú pomoc zo Štátneho fondu rozvoja bývania (ŠFRB) a dotácie Ministerstva dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja. Finančná pomoc zo ŠFRB je návratná, pričom táto suma by sa mala splácať z nájmu budúcich obyvateľov a tak nezaťažiť rozpočet mesta.

V environmentálnej oblasti je rozdelenie predpokladaných finančných nákladov najmenej rovnomerné. Tento stav odzrkadľujú zozbierané projekty v oblasti rozvoja technickej infraštruktúry, akými sú vybudovanie zariadenia na spracovanie a likvidáciu odpadu, zakúpenie techniky na zhodnotenia biologického odpadu či rekonštrukcia kotolní centrálného kúrenia. Napriek tomu, že tieto projekty sú finančne náročné, v konečnom dôsledku budú generovať mestu Šahy zisk z poplatkov za využívanie odpadovej infraštruktúry alebo zníženia nákladov na poskytovanie služby centrálného kúrenia obyvateľom. Do predpokladaných nákladov nie sú zarátané náklady na plynofikáciu mestskej časti Preseľany n. Ipľom, pretože táto aktivita je v kompetencii SPP, a.s.

5.1 Financovanie kapitálových investícií za pomoci EŠIF

Okrem výšky celkovej finančnej alokácie pre realizáciu aktivít napĺňajúcich cieľ PHSR mesta Šahy je podstatný aj zdroj týchto financií. V programovom období 2007-2013 bolo na území Slovenskej republiky spolufinancovaných 86 % všetkých verejných projektov zo štrukturálnych a investičných fondov EÚ. Doba platnosti dokumentu PHSR mesta Šahy kopíruje programové obdobie platné pre čerpanie EŠIF na roky 2014-2020. V rámci tohto programového obdobia bolo schválených 6 operačných programov, z ktorých môže mesto čerpať nenávratný

finančný príspevok: OP Efektívna verejná správa, OP Integrovaná infraštruktúra, OP Integrovaný regionálny operačný program, OP Kvalita životného prostredia, OP Ľudské zdroje a OP Výskum a inovácie.

V čase tvorby PHSR mesta Šahy nebol zverejnený indikatívny harmonogram výziev všetkých operačných programov na programové obdobie 2014-2020. Napriek tomu boli, na základe predbežných informácií, priradené k jednotlivým projektovým zámerom možnosti financovania z európskych štrukturálnych fondov. Formulár F2 Finančný rámec pre realizáciu, ktorý je súčasťou príloh PHSR mesta Šahy, poskytuje informácie o štruktúre zdrojov na úrovni jednotlivých opatrení, z ktorých budú projekty financované.

Sumár predpokladaných nákladov na realizáciu projektových zámerov priradených k opatreniam predstavuje sumu **22 402 000,- €**. (Príloha č. 2, Príloha č.3) Z celkového počtu 44 zozbieraných projektových zámerov, 34 projektov bude oprávnených pre podanie žiadosti o nenávratný finančný príspevok z európskych štrukturálnych a investičných fondov a ďalších 8 projektov bude oprávnených pre podanie žiadosti o dotáciu zo štátnych dotačných mechanizmov.

5.2 Alternatívne financovanie kapitálových investícií

Kapitálové investície sú infraštruktúra, na ktorej samosprávy fungujú a sú zároveň jedným z hlavných dôvodov existencie samospráv. Zahrňujú budovanie ciest, chodníkov, mostov, zavlažovacích kanálov, svetelnej signalizácie, čistiarní odpadových vôd, lekárskeho zariadení, škôl, verejnej dopravy a takmer všetkých ďalších prvkov moderného života.

Financovanie kapitálových investícií PHSR si vyžaduje hľadanie aj iných zdrojov ako sú európske štrukturálne a investičné fondy.

Slovenská republika je typický príklad rozvíjajúcej sa krajiny, ktorá prechádza decentralizáciou na úrovni samospráv, pričom však dominantný podiel príjmov samospráv prichádza od štátu. Kapitálové investície sa teda realizujú za pomoci príspevkov, resp. úverov od centrálnej vlády na základe jej priorít a nie priorít samosprávy.

Decentralizácia trvá istý čas, napriek tomu je žiaduce, aby sa samosprávy posunuli ďalej smerom k samostatnému riadeniu, určovaniu a realizácii vlastných priorít. Bežnými možnosťami kapitálového financovania sú napríklad: príjmy z vlastných zdrojov, rezervy, dlh, príspevky, predaj aktív, nájom, verejno-súkromné partnerstvá a dary, pričom často sa používajú kombinácie jednotlivých možností. Samosprávy musia zabezpečiť vlastné zdroje príjmov alebo tok príjmov, ktorý je dostatočný a trvalý na plánovanie a vykonávanie výstavby či nákupu kapitálových investícií.

Samosprávy si môžu požičiavať peniaze na krátke obdobie, keď nemajú dostatok hotovosti na splnenie výdavkov bežného rozpočtu na poskytovanie služieb samosprávy. Druhá možnosť je pôžička na dlhšie obdobie, väčšinou za účelom financovania kapitálových investícií, akými sú kúpa pozemkov, inžinierske práce, premiestnenie sietí, výstavba alebo vybavenie s dlhou životnosťou.

Dlhodobé financovanie, resp. dlhodobý dlhopis má splatnosť vyššiu než 1 rok po dni vydania a predstavuje jeden z najlepších

spôsobov financovania kapitálových investícií z nasledovných dôvodov:

- 1) Urýchľuje výstavbu zariadení – prostriedky sú okamžite k dispozícii, kapitálové investície sa môžu ukončiť rýchlejšie, ako keby záviseli od prebytkov bežného účtu.
- 2) Vytvára možnosť na sebestačný podnik - zrealizovaný projekt financovaný z dlhodobého dlhu môže prenájmom svojich služieb generovať dostatočné príjmy na úhradu výdavkov, prevádzku a údržbu, dlhovú službu a potenciálne aj na ďalšie kapitálové výdavky.
- 3) Náklady na kapitálové investície nesú súčasní aj budúci používatelia splácaním dlhu alebo úveru počas životnosti zariadenia alebo vybavenia, pričom náklady nesú všetci používatelia a žiadna generácia nebude nespravodlivo zaťažená.

5.2.1. Zhodnotenie súčasnej situácie mesta Šahy

Cieľom tejto kapitoly je zanalyzovať stav majetku a záväzkov mesta Šahy a zároveň zhodnotiť doterajšie finančné hospodárenie mesta. Pre identifikáciu možných zdrojov financovania je potrebné najprv posúdiť finančnú dôveryhodnosť a finančnú stabilitu mesta. Výsledky analýzy preukážu, či je mesto v dobrej finančnej kondícii a či bude schopné realizovať svoje pripravené zámery.

Základným zdrojom informácií boli záverečné účty mesta Šahy za roky 2011, 2012, 2013 a 2014.

Tabuľka 37 Základná bilancia mesta Šahy za jednotlivé roky 2011 – 2014 v €

	Skutočnosť v roku 2011	Skutočnosť v roku 2012	Skutočnosť v roku 2013	Skutočnosť v roku 2014
Bežné príjmy	3 661 620	3 842 244	4 042 657	4 708 114
Bežné výdavky	3 776 178	3 807 878	3 982 453	4 295 248
Bilancia bežného rozpočtu	-114 558	34 365	60 204	412 867
Kapitálové príjmy	309 521	55 368	41 659	306 759
Kapitálové výdavky	220 195	163 985	57 224	439 110
Bilancia kapitálového rozpočtu	89 325	-108 617	-15 565	-132 350
Bežné príjmy + kapitálové príjmy	3 971 140	3 897 612	4 084 316	5 014 874
Bežné výdavky + kapitálové výdavky	3 996 373	3 971 863	4 039 677	4 734 357
Príjmové finančné operácie	160 651	205 041	11 909	365 950
Výdavkové finančné operácie	107 084	116 670	40 288	249 898
Príjmy celkom	4 131 791	4 102 653	4 096 225	5 380 824
Výdavky celkom	4 103 456	4 088 533	4 079 965	4 984 255
Výsledok fin. hospodárenia	28 334	14 120	16 260	396 568
Ukazovateľ bilancie	-0,64%	-1,91%	1,09%	5,59%

V sledovanom období mesto Šahy **uzavrelo rozpočtové roky vždy s prebytkom**. Bežný rozpočet dosahuje v rokoch 2012, 2013 a 2014 prebytok a naopak kapitálový rozpočet v rokoch 2012 až 2014 vykazuje schodok.

V tabuľke je vypočítaný ukazovateľ bilancie za jednotlivé roky. Tento ukazovateľ vypovedá o tom, ako dokáže mesto pokrývať svoje bežné výdavky a kapitálové výdavky zo svojich bežných a kapitálových príjmov. Ukazovateľ bol vypočítaný nasledovne:

$$\frac{\text{bežné príjmy} + \text{kapitálové príjmy} - \text{bežné výdavky} - \text{kapitálové výdavky}}{\text{bežné príjmy} + \text{kapitálové príjmy}}$$

Ukazovateľ bilancie v roku 2013 a 2014 dosiahol kladné hodnoty. Znamená to, že mesto z pohľadu bežného a kapitálového účtu ako celku v týchto rokoch hospodárila prebytkovo. Podľa štúdií INEKO o hospodárení miest, obcí a VÚC priemerný ukazovateľ bilancie v roku 2011 bol 0,4%, v roku 2012 2,26%, v roku 2013 2,96% a v roku 2014

0,14%. Z toho vyplýva, že **mesto Šahy v roku 2014 dosiahlo výrazne lepšiu bilanciu ako bol priemer všetkých obcí na Slovensku.**

Ďalšími ukazovateľmi, ktoré vypovedajú o finančnom zdraví obce sú dlhová služba a celkový dlh. Dlhová služba vypovedá o tom, aké vysoké výdavky má obec v súvislosti

s obsluhou dlhu a celkový dlh je pomer záväzkov obce k bežným príjmom za predchádzajúci rok. Limity pre hodnoty oboch ukazovateľov sú stanovené zákonom č. 583/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy. Tento zákon definuje 2 podmienky, ktoré obec musí súčasne splniť, aby mala možnosť prijať návratné zdroje financovania:

1. celková suma dlhu obce neprekročí 60% skutočných bežných príjmov predchádzajúceho rozpočtového roka
2. suma ročných splátok návratných zdrojov financovania (splátky úrokov

a istiny, t.j. dlhová služba) neprekročí 25% skutočných bežných príjmov predchádzajúceho rozpočtového roka.

Do celkovej sumy dlhu obce sa pritom, podľa definície v zákone, nezapočítavajú napr. úvery od ŠFRB či záväzky prijaté na zabezpečenie predfinancovania eurofondov. Do výdavkov na splácanie istiny a úrokových splátok sa zas nezapočítava ich jednorazové predčasné splatenie.

Ukazovatele boli vypočítané nasledovne:

$$\text{celkový dlh} = \frac{\text{bankové úvery a výpomoci} + \text{dlhodobé záväzky} - \text{úvery od ŠFRB}}{\text{bežné príjmy za predchádzajúci rok}}$$

$$\text{dlhová služba} = \frac{\text{výdavky na splácanie istiny} + \text{úrokové splátky}}{\text{bežné príjmy za predchádzajúci rok}}$$

Tabuľka 38 Vypočítané ukazovatele za roky 2012 – 2014 v €

	Skutočnosť v roku 2011	Skutočnosť v roku 2012	Skutočnosť v roku 2013	Skutočnosť v roku 2014
Bežné príjmy	3 661 620	3 842 244	4 042 657	4 708 114
Dlhodobé záväzky		289 793	275 844	248 722
Úvery od ŠFRB		270 202	258 069	238 831
Bankové úvery a výpomoci		181 339	153 188	254 056
Výdavky na splácanie istiny		75 480	40 288	247 398
Úrokové splátky		16 716	16 523	16 047
Celkový dlh		5%	4%	7%
Dlhová služba		2,52%	1,48%	6,52%
Počet obyvateľov		7 591	7 544	7 516
Dlh na obyvateľa		26	23	35

V tabuľke možno vidieť, že celkový dlh mesta v roku 2014 narástol na 7%. Dlhová služba sa pohybuje v rozpätí 1 – 7%. Hodnoty celkového dlhu sa za sledované obdobie nachádzajú pod priemerom obcí a hodnoty dlhovej služby sú taktiež pod úrovňou priemeru obcí na Slovensku, čo možno hodnotiť pozitívne. V štúdiách INEKO o hospodárení miest, obcí a VÚC sa mesto Šahy v súčasnosti nachádza na 51. mieste v rebríčku najlepšie hospodáriacich miest na Slovensku.²

Z uvedených prepočtov možno skonštatovať, že **finančné zdravie mesta Šahy je veľmi dobré**. Mesto je **schopné vytvárať svoju činnosťou dostatočný prebytok príjmov nad výdavkami**. Zároveň mesto Šahy splnilo podmienky zákona o rozpočtových pravidlách, ktorý definuje pravidlá obozretnosti úverového financovania miest v oblasti návratných zdrojov financovania a **má priestor na využívanie nových návratných zdrojov financovania pre svoj rozvoj**.

5.2.2. Typy dlhodobého financovania

Úvery komerčných bánk a sporiteľní sú bežným zdrojom financovania kapitálových investícií, pričom tieto inštitúcie slúžia ako ihneď dostupný zdroj financií. Splatnosť takýchto úverov sa pohybuje zvyčajne v lehote 2-5 rokov, pričom túto dobu určuje banka na základe účelu a bankovej politiky. Spravidla by úvery na financovanie kapitálových zariadení či vybavenia nemali prekročiť dobu životnosti financovaného aktíva. Banky určujú aj úrokovú sadzbu na základe trhových sadzieb, dĺžky, zábezpeky a úverovej schopnosti žiadateľa, pričom tieto sadzby môžu byť fixné alebo pohyblivé. Pri výbere medzi týmito dvomi typmi úrokovej sadzby je potrebné posúdiť budúce smerovanie úrokových sadzieb. Fixná sa považuje za výhodnú vtedy, keď úrokové sadzby rastú, pretože ju fixuje na konkrétnu

hodnotu a chráni ju pred rastúcimi nákladmi na dlh, pohyblivá je výhodnejšia v prostredí klesajúcej úrokovej sadzby.

Banka stanovuje štruktúru úveru a určuje ako rýchlo sa splatí istina. Vo všeobecnosti sa požadujú mesačné alebo štvrťročné splátky istiny a úroku v rovnakých splátkach po dobu trvania úveru. Bankové úvery sú väčšinou zaistené majetkom samosprávy alebo príslubom budúcich príjmov. Existujú 4 typy štandardných záruk:

- záruka celého majetku samosprávy, napr. nehnuteľnosť;
- príslub pomerných daní alebo dotácie zo štátneho rozpočtu, pričom v tomto prípade samospráva zriadi amortizačný fond iba na účel získavania príjmov a splácania istiny a úroku z úveru;
- záruka budúcich príjmov samosprávy, pričom táto metóda umožňuje banke alebo veriteľovi dať si pripísať miestne dane či iné príjmy na účet v čase ich výberu;
- hotovostný vklad alebo cenné papiere.

Štátne úvery a úvery z medzinárodných rozvojových programov sú ďalším z príkladov dlhodobého financovania, pričom zdroje financovania sú viazané na podporu špecifických programov, akými sú ochrana životného prostredia alebo rozvoj bývania. V dôsledku toho sú tieto zdroje obmedzené na tie samosprávy, ktoré majú danú špecifickú potrebu a dokážu splniť požiadavky úveru. Neexistuje záruka, že žiadosť o úver bude schválená, pričom proces poskytnutia úveru je často veľmi konkurenčný. Podmienky štátnych úverov a úverov z medzinárodných rozvojových programov zvyknú byť menej prísne ako v komerčných bankách, ich cieľom je dlhodobý rozvoj samosprávy a nie zisk. Mnohokrát tieto úvery a ich podmienky určujú politické aspekty a nie financovanie podľa pravidiel.

² Zdroj: <http://www.obce.ineko.sk/rebricky/>

Štátne a medzinárodné programy ponúkajú úvery na dlhšie obdobie ako komerčné banky. Úrokové sadzby sú zvyčajne založené na schopnosti štátu požičať si

peniaze, čo znamená že sadzby sú nižšie ako v komerčných bankách. Fixné úrokové sadzby sú bežné a určujú sa na základe vzťahu k štátnym úrokovým sadzbám.

Tabuľka 39 Výhody a nevýhody úverov komerčných bánk a štátnych úverov

Úvery od komerčných bánk	Štátne úvery a úvery medzinárodných organizácií
<i>Výhody</i>	<i>Výhody</i>
- poskytujú ihneď dostupný zdroj financovania - žiadosť o úver je relatívne jednoduchý proces - úverovú analýzu vykonáva banka - nepožaduje sa samostatné úverové hodnotenie od ratingovej agentúry - podmienky úveru sa dajú dojednať	- poskytujú priaznivé a potenciálne flexibilnejšie podmienky financovania (úrokové sadzby, podmienky a štruktúry splácania, záruky a iné ustanovenia o úvere) na pomoc samospráve
<i>Nevýhody</i>	<i>Nevýhody</i>
- úroky zvyknú byť vyššie než pri iných typoch dlhu - požiadavky na záruku môžu byť príliš vysoké - podmienky úveru sú všeobecne štruktúrované v prospech veriteľa	- financovanie je obmedzené na špecifický účel definovaný štátom alebo inou inštitúciou - administratívna záťaž písania žiadosti o úver, neisté kladné vyhodnotenie - požiadavky na podávanie správ o projekte a účtovné výkazníctvo - úvery od medzinárodných organizácií môžu obsahovať riziko spojené s výmenou meny

Obligácie samosprávy (komunálne obligácie) je spôsob financovania kapitálových investícií s trvaním 2-5 rokov. V rozvíjajúcich krajinách sú banky primárnym nákupcom obligácií samospráv a nepredávajú ich ďalej, keďže nie je vytvorený sekundárny trh pre takýto segment. Príležitostne banky nakupujú obligácie spolu so súkromným investorom. Úrokové sadzby obligácií odrážajú aktuálnu situáciu na finančnom trhu, lehotu a štruktúru vydávanej obligácie a úverovú schopnosť samosprávy. Z týchto dôvodov zvyknú byť úrokové sadzby pre obligácie samospráv nižšie než pre úvery súkromných bánk. Samosprávy si môžu takisto vybrať, či budú vydávať obligácie s fixnou alebo pohyblivou sadzbou. Zamestnanci samosprávy a finančný manažér samosprávy by mali v spolupráci s finančným poradcom či bankou pri tvorbe štruktúry

obligácie zvážiť spôsobilosť samosprávy prevziať nový dlh, súčasné zákony a dlhové politiky, životnosť financovaných zariadení a dopyt po obligáciách samosprávy. Obligácie sa môžu vydávať ako generálne obligácie, ktoré si vyžadujú daňové ručenie alebo ako dôchodkové obligácie, ktoré si vyžadujú ručenie určeného príjmu na splatenie obligácií.

Vydávanie obligácií podlieha procesu schválenia centrálnou bankou, resp. ministerstvom financií. Tieto orgány skúmajú a potvrdzujú finančné informácie, ktoré samosprávy poskytujú.

Verejno-súkromné partnerstvo alebo tiež PPP projekty (public private partnership) je spôsob financovania a realizácie projektov v spolupráci samosprávy a subjektu či subjektov súkromného sektora za cieľom

efektívneho zabezpečenia kvalitnej verejnej infraštruktúry alebo služieb. V praxi realizácia PPP projektu znamená, že určitú verejnú investíciu či službu nebuduje a neprevádzkuje samospráva, ale súkromný sektor. Súkromný partner zabezpečuje výstavbu, resp. realizáciu kapitálovej investície a následnú prevádzku diela a ako protihodnotu poskytuje služby spojené s dielom za platby od používateľov či samosprávy. Verejný sektor tak vystupuje v PPP projektoch ako manažér a kontrolór súkromných dodávateľov. Verejný a súkromný partneri si rozdelia riziká podľa toho, kto z nich vie ktoré riziko lepšie znášať (stavebné riziko, riziko dopytu a pod.) Spolupráca verejného a súkromného sektora formou PPP projektu sa realizuje dlhodobým vzťahom, typicky aj 20 rokov, pričom slovenská legislatíva obmedzuje dĺžku tzv. koncesie na maximálne 30 rokov. Výrazný rozdiel metódy PPP voči klasickej zákazke je, že súkromný partner je následne zodpovedný za dlhodobú prevádzku a údržbu, čo vytvára motiváciu na kvalitnú realizáciu projektu už v počiatočnej fáze. PPP projekty je na území Slovenskej republiky možné realizovať od 1.1.2010 prostredníctvom tzv. koncesnej zmluvy. Zákon o verejnom obstarávaní špeciálne upravuje koncesiu na stavebné práce a koncesiu na služby. Pri veľkých projektoch sa využíva vytvorenie tzv. spoločnosti pre zvláštne účely, kde sa v konzorciu stretne viacero firiem zapojených do projektu.

PPP projekty sú štandardným spôsobom zabezpečenia verejnej infraštruktúry a služieb pre občanov, avšak na Slovensku nie je veľa príkladov takto realizovanej spolupráce. Európska komisia podporuje realizáciu verejno-súkromných projektov a za týmto účelom spracovala viacero dokumentov popisujúcich skúsenosti a princípy fungovania spolupráce. PPP projekty podporujú aj inštitúcie ako Európska investičná banka (EIB), Európska banka pre obnovu a rozvoj (EBRD), OECD a Svetová banka.

Príklady oblastí vhodných pre uplatnenie PPP projektov:

- Administratíva – výstavba, rekonštrukcia a prevádzka budov verejnej správy;
- Developerské projekty – mestská výstavba, revitalizácia brownfieldov;
- Doprava – cestná, železničná, mestské značenie, parkovací systém, verejná doprava;
- IKT technológie;
- Školstvo – školy, jedálne, internáty;
- Športové a kultúrne zariadenia – cyklotrasy, detské ihriská, kultúrne zariadenia, múzeá;
- Technické služby – verejné osvetlenie, údržba komunikácií, odvoz a likvidácia odpadu, údržba zelene,
- Sociálne projekty – domovy pre seniorov, detské domovy;
- Zdravotníctvo – zdravotnícke zariadenia

Tabuľka 40 Výhody a nevýhody PPP projektov oproti tradičným verejným zákazkám

PPP projekty	Tradičná verejná zákazka
<i>Výhody</i>	<i>Výhody</i>
- rozloženie investičných nákladov v čase, nie je potrebné disponovať rozpočtovými prostriedkami na pokrytie investičných nákladov v úvode projektu - výrazné výkonnostné pohnútky motivujúce dodržať dohodnutú kvalitu služieb - hlavné riziká spojené s výstavbou a prevádzkou projektu sú prevedené na súkromného partnera - orientácia na hodnotu za peniaze v priebehu celého životného cyklu projektu - vyššia predvídateľnosť nákladov a časovej realizácie	- nižšia administratívna náročnosť prípravy projektu - nižšia časová náročnosť prípravy a realizácie projektu
<i>Nevýhody</i>	<i>Nevýhody</i>
- nižšia miera flexibility v priebehu projektu a riadenia dlhodobého kontraktu - vyššie náklady spojené s prípravou projektu a procesom výberu súkromného partnera - projekt je drahší o náklady financovania súkromného partnera - dĺžka prípravy a výberu partnera	- často prichádza k predĺženiu doby výstavby a prekročeniu nákladov na výstavbu a prevádzku - nutnosť organizácie výberového konania na dodávateľa v prípade nutnosti obnovy/rekonštrukcie v priebehu doby životnosti investície - všetky riziká spojené s prevádzkou sú na strane verejného sektora - potreba disponovať rozpočtovými prostriedkami pre pokrytie investičných nákladov v úvode projektu

Záver

Schválenie PHSR v súlade s legislatívou je posledným krokom prípravy dokumentu a zároveň prvým krokom jeho realizácie v nasledujúcom období.

Formulár č. Z1 – Schválenie PHSR

Schválenie PHSR	
Dokument	Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja mesta Šahy na roky 2014 – 2020 1. Analytická časť – zhodnotenie aktuálneho stavu v meste Šahy 2. Strategická časť – definícia strategickej vízie a strategického rámca 3. Programová časť – zoznam konkrétnych projektových zámerov a ukazovateľov 4. Realizačná časť – akčný plán, organizačné a inštitucionálne zabezpečenie realizácie PHSR 5. Finančná časť – finančný rámec pre realizáciu PHSR, intervenčná matica
Spracovanie	Spracovanie dokumentu v súlade s Metodikou na vypracovanie programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce/obcí/VÚC, vydanéj Ministerstvom dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja SR vo februári 2015 Spracovanie dokumentu rešpektovalo princíp partnerstva a bolo vykonané participatívnym spôsobom so zapojením zamestnancov mestského úradu, externých odborníkov a širokej verejnosti. Dodávateľ bol zodpovedný za metodické vedenie, facilitáciu a zostavenie finálneho dokumentu, na základe vstupov pracovných skupín zriadených mestom za účelom spracovania dokumentu. Doba spracovania dokumentu: 26.9.2014 – 30.11.2015
Prerokovanie	Prerokovanie finálneho dokumentu v mestskom zastupiteľstve dňa 8.3.2016.
Schválenie	Na základe návrhu na uznesenie zastupiteľstva dňa: